

Universitätsbibliothek Paderborn

Instructio Practica ...

De Conversatione Apostolica A Curatoribus Animarum piè & fructosè
instituenda - Complectens vatos & solidos modos juvandi & consolandi
diversorum Statuum Personas afflictas, præcipuè ægras & captivas

Lohner, Tobias

Dilingae, 1677

Cap. IV [i.e. VI]. De Apostolica ægrorum & moribundorum Visitatione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48248](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48248)

quod ex ipso facile per colloquia ante mortem instituta intelligere licebit) poterit ex hac ipsa causa occasionem fructuosæ exhortationis desumere, & imprimis breviter narrare historiolam de filio, qui, cum per scalam ad furcam ascenderet, Patrem ad se, quasi ultimum valedicturus, & secretum aliquod manifestaturus vocavit, & accedenti aurem dentibus abscedit; eo quod per ipsius indulgentiam huc esset adductus. Inferat proinde Operarius, idem facturum fuisse nunc defunctum, si socios aut Parentes præsentis habuisset. Hortetur proinde Parentes, ut correptioni Liberorum invigilent; Liberos, ut correptionem paternam recipiant, omnes verò, ut malam societatem & consuetudinem fugiant, ne in similes culpas, infamiamque ac supplicia incidant.

III. Denique, ubi domum regressus fuerit, imprimis debitas DEO, Cœlitibusque gratias pro felici successu tam difficilis functionis persolvat; subinde super actiones suas omnes cum Captivo suo susceptas se reflectat, ut, si quid minus dextrè à se peractum, vel certè minus prosperè cessisse adverterit, deinceps in simili casu emendare queat. Quod si verò aliunde cognoverit, aliquos in illo loco, in quo degit, sanguine vel cognatione Reo conjunctos habitare, magnæ caritatis opus præstabit, si eos invisere, solari, & quàm Christianè ac piè cognatus obierit, significare dignabitur, simulque admonebit, ut animæ illius in precibus suis sæpius meminerint, factaque legi curent, & alijs Christianæ caritatis opreibus juvent.

CAPUT VI.

DE APOSTOLICA ÆGRORVM ET MORIBVNDORVM VISITATIONE.

Modum cum his agendi varij tradunt Authores, præcipuè P. Joannes Polancus in Methodo moribundos adjuvandi; P. Georgius Voglerus in libro suo, quem *Trost-Drum* seu Fontem consolationum inscripsit; P. Georgius Mentzius de arte patiendi & compatiendi; P. Philippus Servius in Amico Fideli, sive modo juvandi moribundos. R. D. Georgius Pistorius in libello, quem spirituales Apothecam seu *die Geistliche Haus-Apothecken* vocavit, & plures alij, ex quibus tamen ea duntaxat, quæ magis ad praxin quotidianam accommoda-

ra videbuntur, feligam, atque in breve compendium redacta hoc capite offeram. Quæ quidem omnia iterum ad quinque ferè capita reduci possunt, videlicet 1. Ut ægros solidè consoletur. 2. Ut eosdem fructuosè occupet. 3. Ut eos ritè ad mortem disponat: 4. Ut illos contra tentationes efficaciter muniat. 5. Ut illos in ultima lucta discretè animet, atque confortet.

§. I.

Quanti momenti sit ministerium adjuvandi ægros & moribundos.

I. **M**ulta quidem à variis motiva afferuntur ad ministerij huius gravitatem ostendendam, sed quæ ad tria ferè nempe ad summam necessitatem, summam utilitatem, & summam denique jucunditatem, revocari possunt; hæc tria namque si Operarius sæpe ac seriò ponderaverit, dubitari non debet, quin ignis ardentissimi ad ægros ac moribundos adjuvandos desiderij in hac meditatione sit exarsurus. Quare operæ pretium videtur, ut singula ex tribus hisce motivis breviter demonstrantur.

II. Et in primis quidem summa huius Ministerij necessitas ex quatuor argumentis colligitur. 1. Quia à bona morte tota moribundi salus, & ipsa beatitudo dependet; nam, uti Salomon Eccl. 11. ait? *Si ceciderit lignum ad Austrum, aut ad Aquilonem, in quocunque loco ceciderit, ibi erit.* Si benè finierit vitam, in Austro erit æternæ beatitudinis; si malè, in Aquilone æternæ miseræ. Unde meritò Justus Lipsius, teste Drexelio in ætern. Sanctissimam Cœli Reginam in morte sic allocutus fertur: *O Mater DEI, adesto Famulo tuo cum æternitatis luctanti, & ne deseras me in hac hora, à qua æterna salus anime meae dependet.* 2. Quia malæ mortis detrimentum irreparabile est; cum enim semel duntaxat quemvis mori contingat, necessariò sequitur errorem, qui hîc admittitur, nullo ingenio corrigi posse. Si ergo Lamachus non ignobilis apud Lacedæmones Centurio sapienter admonuit, summam in militia vigilantiam requiri, non enim perinde errari in bello, atque aliis in rebus, eò quòd error ibidem sit irreparabilis, non item in istis; quantò magis similis vigilantia & sollicitudo in hoc extremo prælio, in quo de cujusque præliantis salute agitur, ad-

tur, adhibenda erit. 3. Quia nunquam homo tantopere indiget auxilio, atque in isto transitu; tunc enim conflictus est terribilior, vires debiliores, impedimenta graviora, & rerum occurrentium multitudo major, quam unquam fuerit; unde merito, sicut Dæmon videns tunc breve tempus superesse, & vel obtinendam, vel amittendam victoriam, auget furiosam ac rabidam suam diligentiam, ita Operarius quoque spiritualibus armis munitus accedere, omnemque in protegendo ac confortando moribundo industriam adhibere debet.

III. Jam verò summam quoque in hoc ministerio utilitatem reperiri, vel ex eo satis patet, quod nec ipsi ægro major felicitas obvenire, quam æterna beatitudo, ad quam procurandam hoc ministerium unice dirigitur, obvenire; nec ipse Operarius ad eandem felicitatem olim obtinendam certius, efficaciusque medium adhibere posse videatur. O quam lætas (inquit Philippus Servius Operarium alloquens p. 1. §. 1.) quam jucundas depromet voces animi memoris indices, quisquis operam tuam & industriam viderit se à periculosis mundi hujus fluctibus eductum in tutissimo salutis portu conquiscescere! Crede mihi, pro referenda gratia DEUM precibus sollicitare non desinet, usque dum in cælo gaudij tanti socium habuerit, cujus obtinendi tam bonum in terris nactus est Adjutorem. Quod si beati (ut loquar cum Scriptura) fraudari nequeunt à desiderio suo, intelligis, opinor, Operarie, quam utiliter operam locas, atque ad eum, cum moribundos adjuvas, te non magis illorum salutem, quam tuam velificari; nam si Apostolo Philippensibus, quos ad pietatem erudierat, dicere libuit: Gaudium & corona mea omnes vos estis; quomodo non erunt gaudium & corona tua, quos ad gaudium, coronasque cælestes quasi manu duxeris?

IV. Quod verò summa etiam in hoc ministerio jucunditas inveniatur, iterum tum moribundi ipsi, tum Operarii fideliter illis assistentes propriam suam experientiam edocti testantur. Quæ enim major ægro lætitia obtingere potest, quam si in casu omnium terribilium terribilissimo, ut ait Aristoteles, amicum fidelem habeat, qui, teste Siracide c. 6. est protectio fortis, medicamentum vitæ & immortalitatis, cujus consiliis anima perinde dulcoratur, quemadmodum unguento & variis odoribus delectatur cor? certè nihil æquè ægrum reficit, te-

ste Se-

ste Seneca ep. 79. quàm amicorum affectus. Quòd si verò animam nullum in orbe majus est gaudium, quàm bonæ & securæ conscientia lætitia, hoc maximè tempore, quando propediem venturus creditur Judex Jerusalem in lucernis scrutaturus, & singulorum conscientias examinaturus, an non iterum jucundissimum dicemus moribundos juvandi ministerium, cujus primaria cura, laborque eò potissimùm tendit, ut bonam moribundus conscientiam possideat, & cum illa spem certam æternæ felicitatis concipiat? Nec minor sanè ipsi quoque Operario jucunditas ex hoc ministerio orietur, quid enim jucundiùs accidere potest Apostolico alienæ salutis zelatori, quàm animam, pro qua, teste S. Chryostomo hom. 48. in ps. unigenitus DEI Filius non mundum dedit, non hominem, non terram, non mare, sed pretiosum sanguinem, eripere Diabolo, & DEO lucrari? custodire à flammis perpetuis, & æternorum gaudiorum facere participem? quam lætitiã in morte sentiet, qui meminerit, se tam copiosum tot moribundis solatium creasse, atque adeò eadem sibi mensurã à DEO consolationem mensuratum iri? quàm incredibilem denique voluptatem post mortem percipiet, si tot animas in cœlo videat inexplicabili gloriã fruentes, sibi que eam gratissimo animo adscribentes? Expertus sanè hanc voluptatem est Religiosus ille, qui, cum confessiones pauperum libenter excepisset, cœloque submississet, ab iisdem obviam sibi venientibus post mortem, è purgatorio liberatus, magnaque gratulatione ac pompa in cœlum est deductus, uti Joannes Major in spec. Exempl. V. Confessio ex 18. refert.

V. Ex quibus omnibus facilè nunc liquet, quàm magna de hoc ministerio æstimatio sit concipienda, quàmque adeò gravis censenda sit negligentia eorùm Operariorum, qui hoc in negotio socordes & languidi fuerint deprehensi, maximè si per socordiam hanc fieret, ut is, quem adire in morbo extremo neglexissent, sempiternis ignibus addiceretur, què tamen illi duobus fortè verbis cælo asserere potuissent; DEUS bone, ait iterũ Servius, quo animo in te futurũ putas? quas non flamas, quas non furoris faces in caput tuum ejaculaturus est? Sed nec ipse DEUS impunitam talem socordiam finet; id quod Patet quidam è nostra Societate expertus est, ut idem Servius in amico fideli p. 1. §. 3. refert, qui post mortem se cuidam alteri Patri

Patri ex condicto spectandum dedit, asseruitque, se propterea, quod tardior, negligentiorque in invisendis, juvandisque moribundis fuisset, tempore sat longo à conspectu divino exclusum, jussu fuisse ubivis gentium ac locorum animam agentibus præsto esse, eosque in morem Angeli Tutelaris, quæ precibus, quæ monitionibus internis, salutaribusque inspirationibus adjuvare. Addidit quoque, non se solum, sed alios quoque bene multos diverforum Ordinum Sacerdotes ob contumilem negligentiam simili pœna castigari.

§. II.

Quibus dotibus præditum oporteat esse Operarium, qui ægris & moribundis fructuosè assistere cupit.

UTi ad Sacerdotem in genere, ita vel maximè etiam ad eum, qui cum ægris & moribundis fructuosè agere cupit, gemina dos, virtus scilicet & scientia requiritur; per has enim si corpus & animam ægri lucratus fuerit, cum gaudio quondam dicere poterit ad Christum: Domine, duo talenta tradidisti mihi, ecce alia duo superlucratus sum.

II. Porro in specie agendo de singulis, virtutes quidem sequentes requiruntur in eo, qui prædictis personis prodesse cupit. 1. Est orationis studium, per quam tum sibi necessarium ad negotium tanti momenti gratiam à DEO frequenter petat; tum ipsos etiam, cum quibus acturus est, ægros peculiari affectu DEO in Missæ præsertim Sacrificio commendet. 2. Est Zelus Animarum, qui si unquam, hoc tempore, necessarius est; absque hoc enim languidè obibit hoc munus, & hoc ipso minùs ab ægris amabitur, atque adeò minorem quoque in eorum animabus fructum faciet. 3. Est Patientia & fortitudo, quæ tum omnes difficultates, quæ plurimæ in hoc munere occurrunt, generosè contemnat; tum molestias ex ipso morbo aut ægri vitij subinde exoriri solitas, religiosè, alacritèque sustineat; in hac enim patientia possidebit animas curæ suæ commissas. 4. Est mansuetudo; cum enim ægri plerumque amaritudinibus undequaque sint circumdati, æquum est, ut Sacerdos desideratum dulcium verborum saccharum & mel pro temperanda hac acerbitate offerat. 5. Discretio,

tio, quæ in eo potissimum versatur, ut & in ipsa ratione proponendi, & in materia eligenda modum seruet, atque ad plurimum personarum agrorum qualitatem diligenter attendat. Hinc cavendum, ne uno contextu omnia dicantur; ne nimis properanter; ne eodem semper tono &c. Item ne nimis aeger fatigetur, sed quandoque respirandi, & ea, quæ audivit, melius digerendi spatium relinquatur; ideo Sacerdos subinde orat, atque ad idem faciendum alios etiam hortetur. Attendendum præterea, ut hominibus doctis, & exercitatis pauca, selecta, erudita & opportunè dicta proponantur, & quidem non tam instruendis phrasi, quam in memoriam redigendis, vel quod ab ijs fieri creditur, referentis.

III. Scientiam verò quod attinet, triplex potissimum requiritur in eo, qui cum moribundis vult agere. Prima est, ut sciat casuum ordinariorum, qui circa ejusmodi personas in tali negotio occurrere solent, resolutionem, quales maxime sunt circa Sacramentorum administrationem, & restitutionem, aut conciliationes cum Inimicis; v.g. an possit absolvi, qui nullum signum dedit contritionis, neque Confessionarium petivit? an si confessio scripta reperiatur hominis in amentiam lapsi, iste absolvi possit? an restitutio fame vel conciliatio cum Inimicis publicè coram Notario fieri debeat, si inimicitia publica fuit? an ad restitutionem pecunie sufficiat, si per modum legati alteri pecunia debita transferabatur? Secunda Scientia est, ut sciat, quomodo agrum consolari, & ad patientiam, aliàsque virtutes huic tempori convenientes excitare debeat; quomodo item contra varias tentationes eum munire; & tandem quomodo in fundendis orationibus & affectibus eliciendis eum juvare possit, quæ omnia præmeditata, & memoriæ bene impressa habere oportet, ne accidat, ut cum exigua agrorum utilitate, & astantium minore ædificatione suum officium faciat. Et sanè quàm æquum sit, ut Sacerdos se singulari studio ad hoc officium præparet, vel ex ipsa præparatione, quâ se ad publicas conciones præparat, colligere potest; si enim ibi tam sollicitè curat, ut doctrinas loco, tempori, & personis accommodatas, quàm optimè proponat, quantò magis ad hoc negotium tam arduum præmeditatio & rerum, & ordinis erit necessaria? Porro quomodo hæc præparatio facienda sit, infra docebitur. Tertia tandem

tandem scientia est status ipsius ægri; hunc enim nôsse omnino oportebit, videlicet, an sit vir eruditus? an prudens? an patiens? an utatur integris sensibus & iudicio? an credatur vicinus morti? an testamentum fecerit? an confessus fuerit? an communicaverit, & extremam unctionem sumpserit? an aliquid sit magni momenti, de quo moneri æger debeat? quod vitæ genus tenuerit? quæ omnia Operarius ex domesticis, vel illo, à quo vocatur, intelligere poterit, quamvis ipse etiam per conversationem cum ægro hujus mores & affectus facile deprehensus sit.

§. III.

Quid circa Visitationem ægrorum in genere observandum sit.

I. Quemadmodum in omni ferè alia Operarij functione quæria præcipuè observanda sunt, ut functio talis ritè & fructuosè peracta dici queat, scilicet Finis, Modus, & Tempus; ita hæc ipsa in hac quoque Ægrorum Visitatione tantò tempentiùs, perfectiùsque sunt attendenda, quantò plura, gravioraque esse momenta suprà ostensum est, ob quæ functio ista magno cum fervore, sedulitatèque sit obeunda.

II. Et Finem quidem quod attinet, ex ijs, quæ ad initium hujus capituli dicta sunt, facilè patet, præter triplicem illam communem, & remotum ac ultimum finem, qui est major DEI gloria, propria, & aliena salus, de quo hîc nihil specialiter dicendum restat, cum per omnes alias functiones æque, ac visitationem istam quærendus sit, duplicem alium, etiamque proximum & proprium huic visitationi finem præsum esse debere, scilicet consolationem Infirmorum, & eorundem excitationem, ut infirmitatem suam, aut, si DEO ita visum fuerit, ipsam etiam mortem cum debita resignatione ac patientia suscipiant, & supportent, atque adeò vitam suam, sicut christianè & laudabiliter traduxerunt, ita laudabili quoque & glorioso Epilogo claudant. Ad quos proinde geminos fines semper respicere Zelosus Infirmorum Visitator, omnesque suas actiones, quas cum ægro suscepturus est, dirigere debet.

III. Modus hujus functionis ante omnia suavitatem requirit; cum enim in ipsa infirmitate nihil plerumque nisi

Instruct. III.

ame-

amarum & inspidum reperiatur, meritò Operarius, ut supra dictos fines obtineat, saccharum suavitatis miscere debet, quo amarities ista, si non omnino tollatur, non modicè saltem temperetur. Consistit autem suavitas ista in eo potissimum, ut non tantùm sincerum commiserationis affectum erga laefirmos ostendat (uam, ut supra ex Seneca dictum est, nihil reque ægrum reficit, atque amicorum affectus) sed ipso etiam opere atque effectu confirmet, nihil omittendo, quod ad solatium & confortationem illius conducere queat; verè enim *magnum*, teste S. Gregorio Nazianzeno, *calamitoso remedium est, miseratio ex animo collata*, præsertim cum nihil eorum quæ Medicus vel Infirmarius adhibenda duxerint, negligi viderint, aut negari. Hinc S. Apostolus I. Cor. 7. de se fatetur: *Factus sum infirmis infirmus, non mentiendo, ait S. Augustinus ep. 18. & 19. sed compatiendo: non simulantis astu, sed compatiens affectu.* Sed & ipse Christus S. Mariæ Magdalenz de Pazzis inter alias regulas etiam hanc numero duodecimam tradidit: *Condescendes cum creaturis meis, sicut ego mandando in terra facere visus sum cum illis summa charitate, habendo semper in auribus meis illam sententiam Apostoli mei: Qui infirmatur, & ego non infirmor?*

IV. Ipsa denique temporis observatio tria requirit.

1. Ut celeriter visitentur, (maximè ubi periculosior est morbus) certòque sibi persuadeat Operarius, omnem moram in tali casu periculosam esse, perpetuùmque se habiturum lupululum, si vel unicum animam ob ipsius tarditatem perire contingeret, utpote necessariis ad salutem medijs destitutum. Exemplo esse potest S. Severinus Episcopus, cuius S. Gregorius l. 1. Dial. c. 12. meminit, qui, cum vocatus esset, ut moribundo adesset, & quia paululum substiterat, dum vineæ siccæ palmites, quos casu tunc pütaverat, omnino relecti fuissent, interea ægrum mortuum fuisse intellexisset, nullam penitus quietem capere potuit, quàm multis lacrymis & precibus eum à morte resuscitavit. Quare quocunque tempore vocetur Operarius, moras omnes abrumpat, negotiaque alia, quantumvis in speciem urgentia tantisper seponat, negotium hoc omnium negotiorum maximum existimans, certòque se persuadens, nullum præstantiùs se facere posse lucrum, quam Animarum; & commodum, quod propter virtutem, charitatis

tis maximè despicitur, per virtutem melius recuperari. Sed
 & in ipso itinere non se detineat, quin potiùs consilium Elisæi
 Puero suo datum sequatur, ut scilicet cum nullo in via loqua-
 tur, nisi salutandi fortè officium, alià ve gravis causa id requi-
 rit. Novit namque Animarum Hostis Cacodæmon, quantæ
 vel momento unico conversiones fiant; novit, quantum boni
 moribundo afferat Pastoris vel alterius Sacerdotis præsentia,
 cujus verba incantamentis suis omnibus potiora immanè
 quantum perhorrescit, ut proinde mirū non sit, eum undequa-
 que curarum semina accersere, morarū causas necere, & con-
 sursis dolis quàm plurimos ex quovis ferro & ligno obices fa-
 bricare, quibus à morientium tabernaculis Parochi, aliique
 Sacerdotes arceantur. Discat ergo Operarius ex hac Adver-
 satij vigilantia & sollicitudine, Infirmorum causis non in-
 dormire, aut ad eos oscitanter accedere: quemcunque peri-
 citari de vita vel solo rumore acceperit, mox visitet, nec, dum
 advocetur, expectet; si enim jam olim Ethnicus Democritus
 monebat, ad nuptias, convivias, & ludos amicorum invitatum
 accedere debere; ad exequias verò, ad morbos, aliòsque in-
 fortunatos & lugubres casus etiam non invitatum accelerare
 oportere, quantò magis hoc monitum in præsentis moribun-
 dorum negotio observandum erit. Ipse certè Christus, ut
 exemplo præiret, mox, ut servum Centurionis infirmum esse
 audierat, respondit: *Veniam, & curabo eum.* 2. Eadem
 temporis observatio requirit, ut crebriùs visitentur Infirmi,
 quemadmodum Rituale Romanum rectè monet, dum fol. 101.
 sic Parochos hortatur: *Parochus in primis meminisse debet, non
 postremas esse sui Muneris partes, agrotantium curam habere.
 Quare cum primùm noverit, quempiam ex Fidelibus sua cura
 commisisse agrotare, non expectabit, ut ad eum vocetur, sed ultro
 ad illum accedat, idque non semel tantùm, sed sapiùs, quatenus
 opus fuerit, horteturque Parochiales suos, ut ipsum admoneant,
 cum aliquem in Parochia sua agrotare contigerit, præcipuè si
 morbus gravior fuerit.* Si enim Medici corporales ob lucrum
 temporale tam frequenter & sollicitè suos Infirmos visitare
 conueverunt; quantò magis similis sollicitudo à Medico
 spirituali requiretur, qui præter lucrum præstantissimū ipsa-
 ram animarum, etiam sibi incomparabile augmentum me-
 ritorum, & virtutum, atque adeò ipsius etiam gloriæ in altera

vita per talem visitationem lucratur; id quod Siracides Eccl. 7. insinuavit dicens: *Non te pigeat visitare Infirmum; ex enim in dilectione firmaberis.* Et clarius S. Gregorius p. 2. p. 1. c. 5. *Boni Rectores, inquit, etsi iam summa contemplando appetant, necessitatibus tamen Infirmantium compatiendo misentur, quia tunc ad alta charitas mirabiliter surgit; cum ad ima Proximorum se misericorditer demittit; & cum benigne descendit ad infima, valenter recurrit ad summa.* 3. Tandem requirit eadem observatio temporis, ut opportunè & discretè visitentur; ut scilicet neque tum, quando ob morali vehementiam parùm apti sunt atque dispositi ad aliorum allocutionem, visitentur; neque nimis longo tempore continuatis colloquijs & exhortationibus graviter fatigentur, uti jam supra priori capte in simili casu dictum est.

§. IV.

Quibus industriis & cautelis Operarius uti
debeat in Aegrorum Visitatione.

I. **Q**uemadmodum periti atque seduli corporum humanorum Medici non solum contenti sunt, ut, quocunque modo suo muneri satisfaciant, sed varias industrias excogitant & adhibent, quibus majorem semper in morbis Infirmorum cognoscendis atque curandis dexteritatem, felicitatemque assequantur, ita idipsum Operarius tantò majori cum sollicitudine præstare debet, quantò potior est animarum, quàm corporum salus.

II. Itaque primò conetur, ægrotorum suorum, ut rectè monet Rituale Romanum, notam seu catalogum habere, in cuiusque statum atque conditionem cognoscat, eorumque memoriam facilius retinere, & illis opportunè subvenire possit. 2. Pariter conetur habere in promptu argumenta, atque alia, quæ eo tempore, in quò tantum est momenti, uti esse possint; qualia sunt præcipuè exempla ac dicta Sanctorum, & eorum maximè, qui in simili necessitate olim constituti, pulchriora virtutis ac patientiæ exempla reliquerunt. 3. Cum labilis sit hominum memoria, nec sufficiens semper ad ea, quæ ipsi credita sunt, firmiter retinenda, non parùm expediet, si semper librum aliquem spirituales secum habeat, ex quo vel devotas aliquas preces cum aut coram ægro recita-

recitare, vel certè pias aliquas ac salutare doctrinas ægro prælegere possit. 4. Quia interdum accidere potest, ut vel ob Infirmorum copiam, vel alia gravia negotia Infirmo cuiuspiam inservire non possit, id præstandum curabit per alios Sacerdotes (ut iterum Rituale Romanum monet) si quos habet in sua Parochia, aut saltem per laicos homines pios, & Christiana charitate præditos, quos proinde interdum ex instituto ad hoc opus charitatis instruere oportebit. Imò interdum ipsos Infirmos sic instruere studebit, ut in absentia Operarij seipsum solari, atque ad varios virtutum actus, patientiæ maximè, excitare possint. 5. Eundem in finem etiam suadere poterit, ut libri spirituales ad instructionem, excitationemque ægri idonei ipsius vel ab ipso Operario oblatis, vel certè aliunde conquisiti ad lectum habeantur, & interdum vel ab ipso Infirmo, si vires permittunt, vel certè ab alijs prælegantur. 6. Studebit etiam Crucifixi effigiem, numismata indulgentias habentia, aut sacras Reliquias secum habere, ut, ubi necessitas exegerit, ad solatium ipsi ægro applicari, vel deosculanda, pièque deveneranda offerri queant. 7. Denique ut tanto majori cum fructu atque dexteritate munus hoc obeat, etiam domi frequenter consideret, & examinet, quem successum media à se adhibita habuerint, aut quâ ratione meliùs fortè spiritualibus Infirmorum suorum necessitatibus occurrere possit.

III. Jam verò cautelas quod attinet, earum aliquæ circa corpus proprium, aliæ circa animam sunt adhibendæ ab Operario. Prioris generis sunt, ut magnam sanitatis propriæ rationem habeat memor doctrinæ à Siracide datæ c. 30, dum dicit: *Melior est pauper* (id est, Operarius cum moderato fervore alijs inserviens) *quàm dives*, (id est, Operarius cum indiscreto excessu aliorum salutem procurans) *imbecillus* & *flagellatus malitia*, id est, corporis infirmitate, quia, ut S. Ignatius, teste Ribadeneira l. 5. vir. c. 8. dicebat, æger raro aliquid in utilitatem aliorum facere potest, sanus verò plurimum. Hinc dicere quoque solebat, pluris sibi esse cujusvis Fratris salutem, quàm omnes thesauros. Id quod Operarius quoque circa seipsum tantò accuratiùs observare debet, quanto plures sunt, quibus sanitas ipsius, operaque est necessaria. Itaque sedulò caveat, ne aut indiscretis vigilijs apud ægrum

susceptis sanitatem lædat, aut nimis propinquè faciem aegri applicet, halitumque malignum (maximè si contagiosus sit morbus) attrahat, sed potiùs ad latus ipsi assistat; caveat tamen, ne lectum facilè aeger aperiat, sicque venenato calore (non rarò cum manifesto Operariorum periculo factum est) adstantem inficiat. Nec spernendum est monitum aliquorum, qui suadent, ut, nisi Sacrificium adhuc offerendum aliud exigat, non facilè jejunus aegrum accedat, sed & balsamo aut alio simili remedio instructus sit, quo, si fortè ob nimium fetorem vel calorem corpori deliquium suboriri advertat, malum illud repellere, virèsque reparare queat: ant certè si simile remedium habere non potest, fenestras aperiri, aut ex juniperi suffitum excitari jubeat, ipse verò attractum cubiculi malignum aèrem frequenti, sed modesta tamen excreatione, maxime ubi ab agro discesserit, ejiciat. Animi cautela in eo præcipuè consistit, ut, quò magis famæ suæ, innocentiaque consulat, nunquam facilè cum aegro, præsertim cum feminis, clausa januâ & extra conspectum aliorum loquatur, sed semper socium secum habeat, qui eo in loco consistat, ubi videre colloquentes, sed non, quæ secreta esse oportet, audire possit quantum loci dispositio patietur; quòd si non pateretur, saltem curet, ne ostium sit clausum, vel locus obscurus; & tunc longiùs, quàm necesse sit, colloquium absque socio non protrahatur.

§. V.

Quid circa Visitationem aegrorum in specie & praxi sit observandum.

I. **A**Ntè, quàm Operarius ad Infirmum vocatus, pedem è domo moveat, prima illius cura, si tempus patiat, esse debet, ut per devotam orationem aegris, quos adjuvandos suscepturus est, divinum Numen propitiet, quod commodissimè per orationem consuetam Ecclesiæ: *Veni Sancte Spiritus, &c.* aut, *Actiones nostras quasumus, &c.* fieri posset. Quibus breviter adjungi posset perbrevis oratio, quâ B. Virginis quoque, & S. Angeli Custodis utriusque (illius scilicet, qui aegris, & qui Operarij curam gerit) uti & aliorum Patronorum suffragium impleretur. Quòd si tamen periculum in mora esset, possent hæ orationes in ipso ad aegrum itinere peragi.

II. Pro-

II. Proxima ab hac oratione cura intentionis purissima renovatio esse debet, quâ scilicet firmissimè decernat, nihil aliud, nisi solam majorem DEI gloriam, ipsiusque ægri, quisquis ille tandem sit, salutem quærere. Quem in finem non parum proderit, si illam Servatoris sententiam Matt. 25. prolatam; *Quamdiu fecistis uni ex minimis meis, mihi fecistis*; in memoriam revocaverit Operarius, sic enim non modicè excitabitur, ut pauperes æquè ac divites, ignobiles æquè ac nobiles amplissimo caritatis sinu complectatur, & ut quidam rectissime monuit, pro lapide lydio amoris sui habeat, præsto esse ei, qui, quo amorem ejus invitet, nihil, quàm ulcera: nihil potentius, quo affectum ejus conciliet, quàm ærumnarum & miseriarum mille plaustra habeat.

III. Ubi Cubiculum Infirmi ingressus fuerit, Romanum Rituale monet, ut dicat: *Pax huic domui, Et omnibus habitantibus in ea.* Mox Infirmum, lectum, & cubiculum aspergi aquâ benedictâ jubeat dicendo: *Asperges me, Domine Et c.* Quod si maluerit benedictionem hanc ad ipsum Infirmum dirigere, tum dicere poterit: *Dominus noster IESVS CHRISTVS. te per virtutem hujus aquæ, Et sanguinem ab omni peccato abluat, Et ab hostium tuorum insidiis potenter defendat.*

IV. His præmissis Infirmum & Assistentes humaniter saluet, & quomodo ipse æger valeat, ex eodem percontetur. Quod si ipse, ut facere plerumque Infirmi solent, dolores suos exaggerare incipiat, patienter audiat Operarius, & magnopere se eidem condolere ostendat, ac propterea venisse dicat, ut solatio suo aliquod saltem levamen conciliet. Proderit etiam non parum, si plures interdum quæstiones de morbi circumstantiis proponat, non tam ut morbi naturam cognoscat, quam ut ægrum sibi demereatur, qui plerumque de hac materia libenter loquitur, & suos dolores exaggerari audit. Quod si ex responsis illius colligat, patientem valde, atque in divinâ voluntatè resignatum esse, collaudare modestè poterit hanc ejus patientiâ, diceréque & se, & alios sumopere per eandem edificari, & hinc videlicet singularem DEI ter Optimi Maximi bonitatè ac fidelitatem agnoscere, qui non patiaetur
suos

suos amicos tentari ac tribulari ultra id, quòd possunt, sed etiam cum virtute proventum. Verbo, omnem conatum adhibeat, ut benevolum sibi ægrum faciat, atque ad ea, quæ deinceps cum ipso acturus est, paratum ac promptum habeat.

V. Quia non rarò Infirmi objectiunculas quasdam proponere solent, ob quas sibi morbum præsentem permolestum esse queruntur, idè oportet & has Operarium attentè audire, atque appositè refutare. Et prima quidem objectio hæc esse solet, quòd ab ordinariis suis functionibus, ac bonis operibus impediuntur. Cui objectioni respondeat Operarius 1. eandem rationem, quæ ipsos (si quidem boni Christiani esse, legitimamque intentionem habere velint) impulerat ad prioras functiones & bona opera peragenda, nunc etiam impellere debere ad morbum æquo animo tolerandum, scilicet quia DEUS ab ipsis id fieri voluit. Hinc Avila to. 2. Epist. cuidam similem objectionem facienti respondit: Noli cogitare ægrotus, quid faceres sanus, sed contentus esto, quòd DEO placeat, ut sis infirmus. Et si tu, quod spero, facis, purè quæris DEI voluntatem, quid tuâ in te interest, sanusne sis, an æger? quandoquidem ipsius voluntas totum nostrum bonum est. 2. Eandem in memoriam revocet, quòd S. Augustinus l. de carech. rud. c. 4. sapienter pronuntiavit, dicens: *Nemo melius ordinat, quid agat, nisi, qui paratior est non agere, quòd divina potestate prohibetur, quàm cupidior agere, quòd humana cogitatione medietur.* 3. Ostendat, plus ipsos mereri posse, si patienter hunc morbum sustineant, quàm si sani nescio quæ opera alia præstitissent. Certè S. Chrysostomus testatur, S. Jobum plus meritum esse, dum se in confertis illis calamitatibus divinæ voluntati resignavit, quàm prius omnibus suis elemosinis, quas dives & sanus dederat, promeruit. Idem sensit P. Balthasar Alvatet Societatis nostræ illuminatissimus, & suo tempore, ut S. Teresiæ revelatum est, sanctissimus Sacerdos, qui venturi cuidam Operario conquerenti, quòd ob morbum nec orare, nec sacrum facere, nec confessiones audire, aliâque munerâ, quæ sanus obierat, præstare posset, respondit, plus facere DEUM, si quis cum pet mensem sustineat, quàm si in ministris hujusmodi per integrum annum illi serviret. 4. Demonstret, DEUM operâ nostrâ & bonis operibus non indigere, millèque alias vias ipsi suppetere, per quas illud bonum, quòd

ipsi per suas functiones obtinere desiderant, procurare possit; nunc autem id unicum ab ipsis exigere, ut morbum hunc æquo animo sustineant, reliquas curas sibi committant.

VI. Altera objectio est, quòd à lucro temporali impediatur: cui objectioni respondeat 1. Operarius, cum Dispensatores duntaxat bonorum temporalium tam ipsi, quàm alij homines existant, non magnopere sollicitos ipsos esse debere, plus vel minus DEUS velut supremus illorum bonorum Dominus ipsis concedere velit, atque adeò nec tristari ob lucrum, quod obtinere tantopere desiderabant, negatum. 2. Ostendat verissimè dictum à non nemine: Lucrum, quod propter virtutem despicitur, per virtutem meliùs recuperatur; idque hoc in casu vel maxime locum habiturum, si DEO confidere ausi fuerint. 3. Revocet illis in memoriam promissum Christi Matt. 6. *Quærite primum regnum DEI, & iustitiam eius, & hæc omnia adjicientur vobis*: & ostendat, nunquam illos regnum DEI meliùs quærere, quàm si non in prosperis, sed in adversis etiã casibus divinæ voluntati se penitus subjiciant.

VII. Tertia objectio est, quòd domesticis suis, & ipsi Operario per infirmitatem suam graves molestias creent; cui objectioni respondeat Operarius 1. & tam se, quàm domesticos vel mercatores spiritualis lucri per caritatem, aliàsque virtutes circa ægrum exercendas obtinendi cupidos ægrum instaurari jubeat, sicque certò sibi persuadere, eos Mercatorum more potiùs gavisuros, quàm tristaturos, si per suam infirmitatem illis occasionem faciat hujus lucri obtinendi. 2. Ostendat, etiam ipsos bonos Christianos esse, atque adeò in omne DEI beneplacitum paratos; unde cum DEI voluntatem nunc exigere videant, ut ipsi ægro ministrent, æquali alacritate nunc ipsi Infirmo servituros, quàm priùs sano & incolumi servierant. 3. Demonstrat, & ipsos merito timere posse, ne in similem calamitatem, necessitatèque incidant, atque adeò libenter nunc aliis ministrare, ut similem olim caritatem & ipsi experiri mereantur.

VIII. Ubi explorata satis habuerit, quæ intelligi oportebat, benevolùmque se habere ægrum adverterit, tum demum utatur religiosa & modesta libertate in omnibus, quæ ad officium suum pertinent, quæ quidem sequentibus §§. explicabuntur.

§. VI.

Quâ ratione æger instruendus sit, ut officio suo satisfaciat,

I. CUM plerumque homines adeo in prævidendis adven-
tibus sint incurij, ut nihil minus tempore sanitate
cogitent, quam quod aliquando infirmitatem contracturi
sint, ideo plerumque etiam ignorant, quâ ratione se morbo
tempore gerere, debitumque ex eodem fructum reportare de-
beant. Unde merito ad Operarium pertinere creditur, ut hanc
ignorantiam tollere, & quo potissimum modo infirmitatem
suam Christianè & fluctuosè de manu DEI suscipere, & susti-
nere debeant, eosdem edocere studeat. Consistit ergo hic mo-
dus in eo ferè, ut quædam capita erga DEUM, Christum, &
Cœlites; quædam erga Medicum & Infirmary, & eos, qui
iplos Infirmos visitant; quædam erga seipsum; & quædam
denique erga Dæmonem hoc maximè tempore sævientem
& insidiantem observent.

II. Et I. quidem erga DEUM tria præcipuè capita ob-
servare deberet quilibet ægrotus, nempe 1. Ut ante omnia re-
gratiam cum eodem redeat, & peccatorum, quibus hanc suam
infirmitatem fortè promeruit, veniam frequenter ac demissi-
petat, clamando assiduè cum S. Davide Pf. 50. *Miserere mei
DEVS, secundum magnam misericordiam tuam.* 2. Ut fre-
quenter se resignet ad morbum hunc & alios adversos casus
cum magna submissione patientiâque sustinendos, ac proinde
assiduò cum S. Job exclamet: *Sicut Domino placuit, ita s-
ctum est: Sit nomen Domini benedictum. Pater, fiat vo-
luntas tua sicut in celo, ita & in terra.* 3. Ut sibi penitus
diffidens, totam spem suam in DEO ponat, ideoque frequenter
gratiam ad morbum suum patienter sufferendum perat dicen-
do: *Domine, auge dolores, auge patientiam. Domine, da,
quod jubes, & jube, quod vis.* Quem in finem proderit su-
spira illa, quæ superiori capite circa captivum ab initio capti-
vitatibus elicienda dixi, usurpare.

III. Erga Christum itidem tria officia ab ægro sunt præ-
standa. 1. Ut ipsum in Magistrum patientiæ eligat, ideoque

oculos semper in ipsum tempore morbi conjiciat, clamans cum Sponsa: *Trahe me post te, curremus in odorem unguentorum*. id est, virtutum tuarum. 2. Ut eundem etiam in Consolatorem eligat, ideoque saepe dicat: *Non est servus major Domino suo, nec Discipulus supra Magistrum.* Et cum S. Bernardo: *Nolo, Domine, esse sine dolore & vulnere, quando te video tot doloribus & vulneribus cruciatum.* 3. Ut in Protectorem etiam & Adjutorem ipsum eligat, dicendo saepius: *Ecce, Domine, quem amas, infirmatur.* Ab hoc iterum: *veniam, & curabo eum! Si Christus pro me, quis contra me?*

IV. Erga B. Virginem, reliquosque Caelites pariter tria officia sunt praestanda. 1. Ut eorundem Patrocinium frequenter illis S. Job verbis imploret: *Miseremini mei, miseremini mei, saltem vos amici mei, quia manus Domini tetigit me.* 2. Ut se per fiduciam in ipsorum auxilio tempore tentationis solvetur, dicatque cum Elisæo: *Noli timere, plures enim pro nobis, quam contra nos.* 3. Ut se eorundem exemplo ad patientiam exciter, dicatque: *Nonne omnes Sanctos per multas tribulationes oportuit in regnum caelorum intrare? cur ergo ego solus sine cruce vivere volo? Potuerunt isti, & ille centuplo graviora ferre, & tu non poteris minores longae dolores supportare?*

V. Erga Medicum & Infirmarium magnam imprimis fiduciam concipiat, certoque sibi persuadeat, nihil aliud ipsos nisi salutem illius quaerere, ideoque nihil neglecturos, quod ad hunc finem conducere posse videatur. Deinde beneficia illorum se grato animo agnoscere ostendat, imò interdum etiam verbis gratias agat, promittatque se DEUM pro ipsis rogeturum, ut, suo loco tanta beneficia millecuplo foenore recompenset. Denique iisdem non aliter ac aliis Superioribus obediat, nec murmuret, si fortè quid aliter, ac ipse vellet, disponant, sed potius se ipsos ut instrumenta & Interpretes voluntatis divinae agnoscere, & ex animo venerari.

VI. Erga eos, qui ipsum visitare dignabuntur, tria pariter observare debet. 1. Ut illos verbis & exemplis edificare studeat,

studeat, ostendendo, se morbum de manu DEI velut singulare beneficium suscipere, & quamdiu ipsi visum fuerit, cum magna patientia supportare velle. 2. Ut magnam erga illos benevolentiam & reverentiam ostendat, neque ullum unquam in se iudicium adverti sinat, quòd ipsorum colloquia displiceant, etiamsi re ipsa non admodum grata forent. 3. Ut beneficium visitationis grato animo agnoscat, & in eorum discessu re ipsa pro illo gratias agat, idque si occasio & vires permiserint, pro viribus se recompenaturum promittat.

VII. Erga seipsum singulariter etiam sequentia officia præstabit. 1. Ut omnem inordinatam tristitiam, quæ morbum non modicè graviolem reddere solet, ex animo suo penitus proscribat, illudque Senis dictum applicet, quo egrotantem Discipulum sic alloquebatur: Noli mæstus esse, Fili, ob infirmitatem tuam, quin potius gratias DEO pro ipsa persolve; si enim ferrum es, rubiginem amittes; si aurum, probaberis. 2. Ut, ubi media, quæ habere potuit ad morbum curandum, adhibuit, omnem sollicitudinem de illorum effectu DEO committat, juxta saluberrimum D. Petri monicum. *Humiliamini sub potenti manu DEO omnem sollicitudinem proponentes in eum, quoniam ipsi cura est de vobis.* 3. Ut sibi ipsi fiduciæ sit, & tam præclaram occasionem pro peccatis suis satisfaciendi, præmiûmque suum augendi, ac suum erga DEUM amorem ostendendi elabi non sinat, sed potius ex necessitate virtutem faciens, generosa cum patientia, alacritatèque potius, quàm cum tristitia & indignatione dolores, reliquasque morbi molestias supportet.

VIII. Erga Dæmonem denique itidem sequentia capitula sunt observanda. 1. Ut, quoniam hoc maxime tempore, quo hominem debiliorem conspicit, oppugnare solet, diligentius etiam se Infirmus præparet, armæque spiritualia procurare studeat. 2. Ut, ubi actu oppugnatus fuerit, non confectatur, nec cedat, sed in Christi cruce & passione confidens audacter dicat: Ecce crucem Domini, fugite partes adversæ. 3. Ut ad hunc finem etiam orationis & rerum benedictarum, puta aquæ, cerei, & reliquiarum præsidia non negligat, sed tantò majori devotione, constantiâque usurpet, quanto magis ea Adversario exosa atque terribilia esse cognovit.

S. VI. Quo

§. VI.

Quomodo consolari ægros debeat
Operarius.

Sicut Infirmi duplici plerumque desolatione & afflictione, Corporali scilicet, & spirituali cruciantur, ita duplex quoque ab Operario Apostolico consolatio illis præstari potest, scilicet, quæ ad corporis ægri releuationem pertinet; & illa, quæ ad Spiritum seu animam reficiendam ordinatur. De utraque, quomodo præstanda sit ab Operario, breviter hoc loco dicendum est.

M E M B R U M I.

De corporali solatio ægris præstando.

Et si per se non pertineat ad Operarium, corporalibus eorum, quorum curam assumpsit, necessitatibus providere, ut, qui animarum duntaxat, non verò corporum se Pastorem profiteatur; quia tamen Zelosissimorum ac Sanctissimorum Operariorum, quin & ipsius summi & optimi Pastoris Christi exempla demonstrant, illos non rarò etiam ipsorum corporum curam suscepisse, & per hoc faciliorem sibi viam ad animos curandos præparasse, non malè utique ager Operarius, si tantorum Apostolorum atque Pastorum vestigijs insistent, ipse quoque corporalia nonnunquam beneficia Infirmis exhibere conabitur, quemadmodum Rituale Romanum fol. 101. de visit. & cura Infirm. §. 5. etiam monet his verbis: *Eorum verò præcipuè curam geret, qui humanis auxiliis destituti, benigni ac providi Pastoris charitatem & operam requirunt. Quibus si non potest ipse succurrere de suo, & eleemosynas illis, prout debet, si facultas suppetit, erogare, quantum fieri potest, sive per charitatis, vel alterius nominis Confraternitates, si in ea levitate vel loco fuerit, sive per privatas, sive per publicas collectas & eleemosynas, illorum necessitatibus succurrendum putabit.* Ex quibus verbis satis patet, non tantùm alienam non censerì debere ab Operario hanc corporali solationum exhibitam charitatem, sed vel maximè Apostolicum Zelum juxta ipsius etiam Ecclesiæ sensum decere; si enim qui Domini quendam diligit, ac pascit, etiam equum illius

illius pascere non omittit; cur Operarius, qui animum hominis aegri curandum atque pascendum suscepit, non corporis etiam velut jumentum curam aliquam suscipiat?

II. Porro triplex ferè est solatium corporale, quod aeger ab Operario sperare potest. Primum est, ut cibum vel potum necessarium ab eodem interdum accipiat, aut certè ab alijs ipsius operam & precibus submissum; quæ quidem charitas mirè devincit pauperulos Infirmos, de quibus proin merito Operarius illa Christi verba Marc. 8. dicere potest: *Miserere super turbam: ecce iam triiduo (aut amplius) sustinent me (visitantem eos, & ad patientiam exhortantem) nec habent, quod manducant*: quidni ergo succurrat, si potest: aut alios divites & misericordes ejusdem Christi verbis alloquatur Marc. 6. *Date illis vos manducare.*

III. Alterum solatium est, ut, si potest, etiam remedijs aut ad Infirmam omnino pellendam; aut certè refocillationibus ad eandem levius tolerandam juvare conetur; quæ in re, uti non exigo, ut Medici officium sibi assumat Operarius, ita non possum non laudare eorum Operariorum charitatem, qui interdum in solitarijs locis versantes, ubi nulla facile Medici præsentia sperari potest, addiscere studentæ Medicis, vel alijs peritis, quæ pro communibus morbis, v. g. febribus, dysenteria, inflammatione linguæ (*die Prein*) stomachi doloribus, ventris obstructione, morbo regio (*Gelbsucht*) remedia adhiberi soleant, simplicia præcipuè, & facili sumptu parabilia, eaque postea ijs, qui aegrorum curam gerunt, suggerunt. Aut etiam myrothecia, & liquores rotaceos, aut alios similes domui suæ asservant, ut ijsdem interdum pauperulos Infirmos refocillare aut curare queant; modo debita semper cautela adhibeatur, ne talis fortè medicina præscribatur, quæ nocuum grave adferre posset, si non sum debita peritia & quantitate applicaretur.

IV. Tertium denique solatium in elemosynæ oblatione consistit, quæ cum frequenter indigeant Infirmi, ij maxime, qui vel peregrinis in locis aegrotant, vel immites & avaros Patresfamilias aut Heros habent, facile apparet, singulare solatium iis allaturum Operarium, si vel ex proprijs opibus acceptam, vel certè aliunde corrogatam elemosynam offerat. In qua tamen corrogatione sedulo caveat, ne importunum

exhibeat, &, dum Infirmorum sibi amorem, benevolentiamque conciliare conatur, alios à se importunitate sua indifferenter avertat. Quod certè si periculum adverteret, rectius foret omittere ejusmodi cortogationes, &, si quidem nec ipse autum ex enumeratis tribus solatiis exhibere possit, bonam saltem voluntatem suam ostendere juxta S. Gregorij Naz. orat. de paup. amore consilium dicentis: *Summi muneris loco altissimam dona: si nihil habes, collacryma: magnum est infortunato remedium miseratio ex animo collata.* Quod ipsum etiam S. Augustinus sup. Pl. 109. confirmans, si potes dare, inquit, *dare non potes, affabilem te fac: coronat DEVS voluntatē, si non invenis facultatem. Nemo dicat, non habeo; caritas de sacculo nunquam erogatur.*

MEMBRUM II.

De spirituali solatio ægris præstando.

Nonnulla quidem sunt solatia spiritualia, quæ Infirmis ab Operario præstari possunt, sed si accuratius ea considerentur, ad quatuor ferè revocari genera possunt. Quorum primum meritò Oratio & SS. Missæ Sacrificium existimatur; hinc Rituale Romanum inter cætera monet: *Consoletur Infirmum, dicens, se pro eo in Missa Sacrificio, & aliis precibus oraturum, curaturumque, ut alij itidem pro eo faciant, idque re ipsa constabit.* Quod solatium ut tantò magis affimet æger, proderit ipsi ex una parte orationis necessitatem hoc maxime tempore urgentem ex illo Christi monito Marc. 14. *Vigilate, & orate, ut non intretis in tentationem:* ostendere; ex altera vero parte demonstrare, quantas vires habeat aliorum pro ægro facta oblatio, ex Cunonis Monachi exemplo, quem in morte quindecim millia Dæmõnum oppugnabant, qui tamen omnes juxta propriam confessionem nihil ipsi nocere potuerunt, quia alij Monachi adstantes constanter pro ipso oraverunt, uti fufius in Spec. exempl. V. Mors. ex 18. legitur. Unde meritò tam Operario, quàm aliis, quos ad orationem pro ægris fundendam adhortatus fuerit, illa S. Jacobi adhortatio in memoria hæere deberet: *Orate pro invitem, ut salvemini, multum enim valet deprecatio iusti assidua.*

II. Alterum solatium est, ut Infirmis firmissimè persuadete conetur, non modò hanc infirmitatem à benignissima

DEI

DEI providentia ad majorem suam gloriam, ipsorumque Aegrorum salutem immixtam esse, ita ut merito de eorum infirmitate dici possit, quod Christus de infirmitate Lazari Jo. 11. dixit: *Infirmus haec non est ad mortem, sed pro gloria DEI, ut glorificetur Filius DEI per eam*; sed etiam DEVM nunquam magis praesentem ipsis suo favore, auxilio, & solatio esse quam in infirmitatibus, aliisque tribulationibus; sic enim ipse ps. 90. promisit dicens: *Cum ipso sum in tribulatione*. Et iterum Isaia 43. *Noli timere, quia redemi te, & vocavi te nomine meo: meus es tu. Cum transieris per aquas (tribulationum) tecum ero, & flumina non operient te: cum ambulaveris in igne, non comburèris, & flamma non ardebit in te. Quia ego Dominus DEVS tuus Sanctus Israël Salvator tuus*. Atque ita re ipsa praestitit Daniel. 3. quando sub specie Filij DEI cum Pueris in ignem Babylonicum coniectis in medio fornacis conspectus est, & flammam, ne iisdem noceret, cohibuit. Unde merito S. Augustinus in ps. ait: *Magnus quidem est ager huius mundi (& tribulationum, quae comitantur Mundum) sed magna etiam umbra sub alis DEI*. Et S. Bernardus dicere consuevit ad DEVM: *Da mihi tribulationes, ut possis mecum esse*.

III. Tertium solatium est, ut Infirmis multiplices fructus suorum morborum clarè, solidèque demonstret, qui duodecim praecipuè numerantur, ob quos infirmitas, & quaevis alia tribulatio merito ligno vitae duodecim fructus afferenti, & à S. Joanne Apoc. 12. in medio civitatis Jerusalem conspecto comparatur, quorum primus est, quod à peccatis animam purget, & praeservet, uti S. Gregorius ho. 19. in Evang. celebratus est dicens: *Divina dispensatione agitur, ut prolixiora vitae agritudo prolixior exurat*. Hinc p. 3. Past. admon. 3. ultimus ait: *Admonendi sunt agri, ut considerent, quanti sit numerus agritudo corporalis, quae & admissa peccata diluit, & ea, quae admitti poterant, compescit*. Unde senex quidam roganti, ut eum à tertiana liberaret, respondit: *Rem tibi necessariam accipis abijcere; ut enim corpora nitro, sic anima languoribus purificatur*. Et, ut alius dixit, *multi, cum sentiunt poenam, corrigunt culpam*; ut adeò merito aegroti dici queat: *Bene pungeris, si compungeris*. Nam *Livor vulneris abstergit mala*, Salomon prov. 20. pronuntiavit. Unde rectè S. Augustinus

ut. 7. in Joan. exclamavit: *Quam multi scelerati sani sunt, qui innocenter agrotarent!* Secundus fructus est, quod oculos mentis & intellectum aperiat, ut seipsum homo æger cognoscat; nam *vexatio dat intellectum*, juxta Isaiam c. 28. &, ut S. Gregorius ait, *nemo vires suas in pace cognoscit*. Hinc Christus Jo. 9. cæci oculos aperturus jussit eum oculos suos aquis (per quas tribulationes significantur) prius lavare; quia, ut sapienter Salvianus l. 1. de gubern. DEI advertit, *infirmitas carnis vigorem mentis exacuit, ut affectis artubus vires corporum in virtutes transferantur animorum*. Tertius effectus est, quod Hominem ad se redire faciat; nam juxta Siracidem c. 31. *Infirmitas gravis sobriam facit animam*. Et, ut communitè proverbium testatur, *infirmum corpus sanas parit cogitationes*; hinc Luc. 2. Zacharias Pater S. Joannis Baptistæ in suo Cantico dixit: *Ad dandam scientiam salutis plebis tuæ visitavit nos Oriens ex alto*. Quartus est, quod virtutem probet, & perficiat; nam virtus, teste S. Paulo 2. Cor. 12. *in infirmitate perficitur*; quod ipsam eleganter confirmans S. Cyprianus l. de morte: *Sit licet, ait, rei familiaris amissio, sit de infirmitatibus morbis assidua & cruenta morborum vexatio, sit de uxore, de Liberis funebribus & tristis avulsio, non sint tibi scandala ista, sed prelia; non debilitent aut frangant Christiani fides, sed potius ostendant in collocazione virtutem, cum contemnenda sit omnis injuria malorum presentium fiducia bonorum futurorum. Confluctatio in adversis probatio est virtutis, sicut scriptum est, vasa figuli probat fornax, & homines iustos tentatio tribulationis*. Quintus est, quod animam possidere faciat; sic enim Christus Luc. 21. testatur: *In patientia vestra custodiemus animas vestras*. Id quod clarius explicans S. Gregorius l. 5. mor. c. 14. ait: *In patientia anima possidetur, quia per illam omnibus rebus, & sibi ipsi homo dominatur: & quò se invincibiliter frangit, eò fortiter infractum erigit. Cum enim se operat, ad contraria invictum parat*. Sextus est, quod electionis securitatem præbeat; uti Christus ipse S. Gertrudi, vite Blosio, indicavit dicens: *Sicut annulus in Sponsalibus est vinculum fidelitatis inter Sponsam & Sponsam; ita morbus & afflictio, si propter DEVM patienter feratur, a divina electionis & certitudinis DEVM inter & Hominem Matrimonij certum signum est*. Et alius quidam dixit, sicut Piscatores per hamum attrahunt pisces,

Instruct. III.

P

pisces, ita DEVS per tribulationes attrahit ad se homines; hinc Christus Jo. 12. dixit: Ego, cum exaltatus fuero à terra, (scilicet in crucem) omnia traham ad meipsum. Et S. Leo l. 9. de quadr. ait: *Certa atque secura est expectatio futurae beatitudinis, ubi est participatio Dominica Passionis.* Septimus est, quòd purgatorij loco fit; uti Beda in scintill. testatur, dum ait: *Infirmas carnis, si patienter sustineatur, sit quasi purgatorius ignis; & sine ferro Martyres esse possumus, si patientiam in animo servamus.* Quis autem debitor mille talentorum non gauderet, si uno crucigero porrecto totum hoc debitum posset extinguere? Et hoc nempe est, quod S. Iacobi c. 20. dixit: *Est, qui multum redimat parvo pretio.* Octavus est, quòd suppleat Passionem Christi; uti S. Paulus ad Coloss. 1. de seipso scribens confessus est: *Nunc gaudeo in passionibus, & adimplebo ea, qua desunt Passioni Christi in carne mea.* Hinc quaedam Monialis dixit: *Cum Christus inæstimabili desiderio quærat salutem hominum, & in se tales labores ferre non possit, ampliùs in suis dilectoribus, qui ei fidei amore adhærent, supplere dignatur.* Nonus est, quòd ad DEVM recurrere faciat; uti S. David ps. 15. testatur dicens: *Multiplicatae sunt infirmitates eorum, postea acceleraverunt.* Hinc Salvianus in ep. ad soror. ait: *Nunquam, ut puer, habitatore DEO dignior extitisti. Quanto imbecillior corpore, tanto purior sensu; vincentibus carnem morbis mente vincisti.* Decimus est, quòd amorem infirmi erga DEVM probet; sic enim ipse Christus Jo. 14. dixit: *Vt cognoscat Mundus, quia diligo Patrem, & sicut mandatum dedit mihi Pater, sic facio.* Surgite, eamus, scilicet ad crucem & dolores perferendos. Undecimus est, quòd præmium inæstimabile mereatur; non enim sunt condigna, teste Apostolo ad Rom. 8. *passiones huius temporis ad futuram gloriam, qua revelabitur in nobis.* Hinc S. Augustinus, quòd pungeris, inquit, inde nascitur rosa, ut coroneris. Et propterea etiam S. Chrysostomus monet: *Noli aspiciere viam qua aspera est; sed quò ducat, perpende.* Duodecimus est, quòd consolationum cælestium causa sit juxta illud Psalmistæ ps. 93. *Secundum multitudinem dolorum consolationum tua latificaverunt animam servi tui.* Et idem S. Paulus est expertus, uti de seipso 2. Cor. 7. testatur dicens: *Repletus sum consolatione, superabundo gaudio in omni tribulatione nostra.*

IV. Quartum denique solatium est, ut spirituale Myro-
 thecion (em Balsampixlem) ægris offerat, quo se identidem
 refocillent, & vires spirituales reparent. Tale autem myro-
 thecion nihil aliud est, quàm motivorum ad patientiam &
 alacritatem excitantium consideratio, præcipuè sex sequen-
 tium. Quorum primum est exemplum Christi; nam
 teste S. Bernardo, *Devotus miles non sentit sua vulnera,*
quando Ducis sui vulnera intuetur. Et ut alibi loquitur S. 5.
 in Festo Omnium Sanct. *ad capitis corpus se non indicat per-*
timere membrum, quod capiti compassum non fuit. Certè S.
 Clara per hoc medium effecit, ut gravissimi morbi per vigin-
 ti annos tolerati gaudium ipsi potiùs, quàm dolorem creā-
 tions, teste Surio. 12. Jul. Idemque experta est etiam Marga-
 rita Austriaca, quæ, ut Lyræus l. 5. apoph. 3. testatur, cum
 offensâ Christi Crucifixi effigie moneretur, ut levamen dolo-
 rum ab eò peteret, respondit: *Apage;* neque enim decet,
 Christum plagis & æumnis confectum in cruce pendere, &
 me à minoribus liberari velle: ac mox oculos ad Christum
 convertens dixit: *Auge, Domine, dolores, & da patientiam.*
 Alterum motivum est Sanctorum exemplum, de quibus Ec-
 clesia in officio SS. Martyrum canit: *Omnes Sancti, quanta*
passi sunt tormenta, ut securi pervenirent ad palmam Martyrii.
 Unde hæc exempla considerans æger seipsum illis verbis, qui-
 bus olim continentia D. Augustinum correxit, alloquatur:
Perseverunt isti, & ista, & tu non poteris? Tertium motivum
 est præmij cælestis consideratio; nam & Christus proposito
 sibi gaudio sustinuit crucem; *Sed & alii Sancti,* teste S. Cy-
 priano, *mala atque adversa fortiter tolerant, dum bona futura*
prospectant; memores id, quod leve & momentaneum est tri-
 bulationum, æternum gloriæ pondus operari, uti S. Paulus
 1. Cor. 4. dixit. Certè ob hanc causam Christus ipse B. Susoni
 dixit apud Padag. *Christ. to. 2. p. 2. c. 17.* morbos & qualvis
 æumnas hujus vitæ esse thesaurum absconditum, cujus præ-
 tium nemo hominum æstimare possit, & cujus partem mini-
 mam nemo etiam centum annorum demississimis precibus
 valeat impetrare. Quartum est Inferni vel Purgatorij me-
 moria; sic enim S. Franciscus Borgia hanc memoriam velut
 prodromum ad ea loca, in quibus pati debebat, præmittens,
 vania sibi levia atque accepta efficiebat: nam, ut rectè S. Au-

gustinus dixit l. 109. *Qua quisque valde gravia patitur, in comparatione aeterni ignis non tantum parva, sed nulla sunt.* Et alibi in ps. 68. *Quis non bibat poculum temporalis tribulationis, metuens ignem gehennarum & maiore timore minora contemnimus.* Quintum est peccatorum priorum consideratio; mitigat namque vim doloris considerata aequitas ferientis, teste S. Gregorio; & ut idem alibi ait, *tantò quis patientiò ferrum Medici tolerat, quantò magis putridum esse conspici, quod secat.* Hinc dicent aegri cum Michæa c. 7. *Iram Domini portabo, quia peccavi ei.* Vel cum Jobo c. 3. *Peccavi, & vere deliqui, & ut eram dignus, non recepi.* Aut cum S. Augustino: *Gravius est, quod commisi: levius est, quod tolero.* Sextum denique est consideratio divinæ providentiæ hunc morbum ex altissimo fine, scilicet vel ad paternam correptionem; vel ad honorificam virtutis & amoris probationem immittentis; cuius medij efficaciam pulchrè olim S. Clemens Pontifex ex S. Petro Apostolo didicit; cum enim hic sanctus à S. Barnaba conversus, & ad S. Petrum missus esset, atque ab hoc in disputatione cum Simone Mago sequenti die instituenda comparere iussus, ob eandem subito impedimento interveniente impeditam, & ad triduum dilatam vehementer doleret, audiit à S. Petro saluberrimam hanc doctrinam: *Gentiles turbantur, cum non accidunt res ex voluntate: at nos Christiani, qui scimus DEVM sapientissimè gubernare, & per suam providentiam moderari res omnes, in quolibet rerum eventu in pace consistimus, & consolatione.* Unde & Blossius in farrag. sapienter hortatur: *Si voluntas DEI tibi dulcis est, quando ipse te sanum esse, & vivere vult; amara verò est, quando te vult infirmum esse, vel mori, nondum plenè resignatus es, nondum habes cor satis rectum. Si vis, ut ipsum cor tuum iam non sit curvum, subiung illud in omnibus voluntati divinæ, qua semper recta est. Vnicè opta, ut semper voluntas eius fiat, & eadem voluntas sit summa consolatio tua.* Quare quilibet aegrotus illam sibi S. Augustini in ps. 21. doctrinam applicet; & intelligat, Medicum esse DEVM, & tribulationem (ac morbum) esse medicamentum ad salutem, non pœnam ad damnationem. *Sub medicamento vocaris, secaris, clamas; non audit Medicus ad voluntatem, sed audit ad sanitatem. Melius est enim, ut S. Bernardus alicubi ait*

frangi laboribus (& morbis) ad salutem, quàm incolumes remanere ad damnationem.

MEMBRUM III.

De alijs Consolatiunculis, quæ ex occasione per apposita dicta creari possunt Infirmis.

I. Et si ea, quæ hæctenus dicta sunt, sufficientissima esse queant ad insignem consolationem ægro afferendam; quia tamen interdum valde recreat ægrum, si ad ipsius querelas vel doloris manifestationes apposita responsa ab Operario reddantur, ideo exempli locò placet hæc paucas ejusmodi doctrinas enumerare.

II. Inprimis ergo, si graves dolores pati Infirmum aliquem adverterit, narret eidem apparitionem, quæ, teste Sutorio. 2. S. Lydwinae facta est, dum coronam valde pretiosam, sed non omnino absolutam vidit, quam cum absolvi à Christo peteret, mox à Milite quodam pessimè tractata, & acutissimis morbis cruciata est, in quibus cum clamaret assiduò: O benignissime IESU, miserere mihi: Angelus ei apparuit solatus est illam, dixitque, nuac tandem coronam absolutam esse, & dolores ac injurias, quos tam patienter tolleret, esse uniones & pretiosos lapides, ex quibus corona illa confecta sit.

III. Si quempiam parùm resignatum videat in morbo, suadeat illi, ut tres Episcopos ab Ecclesia colidos in Patronos pro hoc morbo adsciscat, nempe S. Episcopum Deusdedit. 10. Aug. S. QuodvultDeus. 26. Oct. & S. Deogratias Episcopum Carthaginensem, qui multos Christianos tempore Vandalicæ persecutionis redimebat.

IV. Si Infirmum de defectu Medicinarum querentem audiat, narret illi, quid Carolus Quintus Joachimo Electori Brandeburgico ipsum ad Medicinas varias usurpandas adhortanti responderit, scilicet in morbis optimum remedium esse Patientiam. Drex. in prodr. c. 2. §. 39.

V. Si de diuturnitate morbi quispiam queratur, in memoriam illi revocet, quod S. Athanasius dicere solebat,

quando coacervabantur persecutiones, nimirum cas esse dicitur
taxat brevem pluviam (ein Übergangl.)

VI. Si quis ob eundem in jacendo situm, & tergum exaceratum dolorem atque molestiam gravem se pati ostendat, pulcherrimum S. Martini dictum ei in memoriam revocet, qui, cum in tergo & terra jacenti Discipuli mutationem loci & situs suaderent, finite me, respondit, cœlum potius, quam terram aspicere, ut Spiritus meus rectè ad DEVM feratur. Nov. 11.

VII. Si quis feбри, aut alio simili morbo calido graviter uratur, & crucietur, hortetur eum, ut cum S. Augustino dicat: *Hic ure, hinc seca, modo parcas in æternum.*

VIII. Si quis à suis derelictum se queratur, studiosi illius Daventriani, de quo Speculum Exemplorum dist. 10. meminit, responsum ei pro exemplo narret, qui, cum à Parentibus & Amicis penitus derelictus moreretur, in hæc verba Psalmi 26. erupit: *Pater meus, & Mater mea dereliquerunt me, Deus meus autem assumpsit me.*

IX. Si quem de acerbitate & gravitate morbi conquerentem audiat, jubeat ipsum imitari P. Segulam Societatis JESU Presbyterum, qui ob gravissimos morbos & dolores condolentibus dixit: Jam diu ubera misericordie divinae suxi; quidni etiam ubera Justitiæ divinae peccata mea plebetentis aliquando fugam. Aut ut cum S. Job dicat: *Si dona de manu DEI suscepimus; mala cur non suscipiamus?*

X. Si quem in manibus chiragra graviter cruciatur, vertit, dicat, hoc esse signum amoris divini erga ipsum; solere enim DEVM amantium more ad significationem amoris sui manus amati comprimere.

XI. Si gravi siti vexetur Infirmus, narrare poterit S. Magdalenæ Ulloix dictum, quæ, cum in gravi siti haustum aquæ frigidum pro relevatione sumpisset, mox oculis in Crucifixi effigiem conjectis seipsam corrigens dixit: Ah mi Domine JESU, tu in siti tua non aquam frigidam, sed felle & aceto potatus es. Ah miserere mei, & propitius esto pauperi ancillula tua.

XII. Si morbum pijs exercitiis & profectui obstantem querantur, dicat illis, quod Cassianus docuit sequentibus verbis: *Corporis infirmitas nullum est ad cordis puritatem habendam impedimentum, quin imò mirificè iuvat. si quis illam, pro-*

ut oportet, non ut accipere. Vide ergo, ne corporis aegritudo ad animam transeat, quod fieret, si ex ea occasionem propria voluntate faciendam, aut impatientia occasionem sumeres.

XIII. Si dolent, se in communitate vivere non posse, narret illis, quid Christus S. Gertrudi similem querelam proponenti responderit; Num tibi Sponsus videtur minùs delectari in Sponsa, quando familiari ejus conversatione potitur in domo, quàm cum gloriatur ipsam ornatam procedere ad spectaculum vulgi? ex quo intellexit animam, quando à communi conversatione corporalibus molestiis impeditur, tunc quasi in conclavi quiescere cum Sponso, quia tunc delectamentis propriorum sensuum privata soli divinæ relinquitur voluntati. Et inde Dominus in homine tantò magis delectatur, quantò minùs invenit, unde vanè possit gloriari.

XIV. Si duri & inspidi cibi videntur agris, suadeat, ut consilium sequantur adolescenti cuiquam à Christo datum, dum de vili & insipido victu querenti respondit: omne asperum intinge in latus meum, & erit tibi dulce.

§. VII.

Quomodo occupare debeat ægrotos Operarius.

Quatuor sunt præcipuæ occupationes, quibus ægroti, quantum infirmitas eorum permittit, occupari, atque ab otio defendi possunt, scilicet pia cogitatio, devota oratio, consolatoria lectio, amica collocutio; nam labor aliquis corporalis, quem rarò morbi constitutio permittit, vix inter occupationes Infirmorum numerari meretur, quamquam & ipse negligi non debeat, si sine gravi molestia aut periculo Infirmorum assumi queat.

II. Prima igitur occupatio Ægrotorum pia cogitatio est; cum enim ex una parte Infirmi nec diu vocaliter orare possint, nec lectione longiore fatigari debeant, nec amicos habeant, quibuscum fructuosè & jucundè colloqui queant; ex altera verò parte animus humanus sine cogitationibus esse non possit, necessariò sequitur, ut Infirmi, ipsà morbi violentià impellente ac dictante, tristes ac melancholicas cogitationes, non sine grandi sæpe periculo, ipsorumque dolorum & morborum incremento concipiant, nisi aliis piis cogitatio-

gitationibus se fructuosius occupare, ac consolari doceantur. Porro pro ejusmodi piis cogitationibus variz præscribuntur materiæ ab Authoribus. 1. Sacratissima Passio Christi; sic namque S. Paulus ad Hebr. 12. monuit dicens: *Recogitate eum, qui talem sustinuit à peccatoribus adversus semetipsum contradictionem, ut ne fatigemini animis vestris deficientes.* Et verò etiam exemplo suo docuit S. Bernardus S. 43. in Cant. de seipso confessus: *Et ego, Fratres, ab ineunte aetate mea ac conversione pro acervo meritorum, (& solationum) quæ mihi deesse sciebam, hunc mihi fasciculum colligare, & inter ubera mea collocare curavi, collectum ex omnibus anxietatibus & amaritudinibus Domini mei &c. memoriam abundantia suavitatis horum eructabo, quoad vixero.* Unde aliqui hortantur, ut Infirmi sibi totam Christi Passionem velut amoenissimum hortum singulis mysteriis velut florentibus areolis distinctum imaginentur, ad quem à Christo illis Sponsi Cant. c. 5. & 6. verbis invitentur: *Veni in hortum meum, Soror mea Sponsa; messui myrrham cum aromatibus; & dilectus meus descendit in hortum suum ad areolam aromatum.* Ne autem crebrior hæc Passionis cogitatio fastidium pariat, possunt varietatis gratiâ diversis modis ejus mysteria percurri, scilicet interdum primaria duntaxat ejusdem mysteria ruminando, et videlicet, quæ in Rosario doloroso recoluntur, ut sunt agonia Christi, flagellatio, coronatio, crucis baiulatio, crucifixio; aliàs septem Sanguinis effusiones, in circumcissione, horto, flagellatione, coronatione, vestium avulsione, crucifixione, lateris apertione factas: aut cruenta Christi itinera ex canaculo in hortum, ex hortum ad Annam, ab hoc ad Caipham, à Caipha ad Pilatum, à Pilato ad Herodem, ab Herode iterum ad Pilatum, ex domo Pilati denique ad montem Calvariz: aut septem Verba Christi, videlicet *Pater ignosce illis, quia nesciunt, quid faciunt: Hodie mecum eris in Paradiso: Ecce Filius tuus, Ecce mater tua: DEVS, DEVS meus, ut quid dereliquisti me? Sitio: consummatum est: In manus tuas commendo Spiritum meum:* Interdum totam Passionem eocordin, quo contigit, percurrendo. Quæ quidem cogitationes eut practicè, rectèque concipiantur, duo specialiter observanda sunt, nempe ut suaviter, & absque violentia fiat hoc exercitium. Deinde ut breves & pijs affectus compassio-

doloris de peccatis, gratiarum actionis, amoris, fiducia &c. efficiantur, uti Ecclesia exemplo docet, dum istam & similes orationes usurpat: *Adoramus te Christe, & benedicimus tibi, quia per Sanctam Crucem tuam redemisti mundum.* Item: *Domine IESV Christe, Fili Dei vivi, pone passionem, crucem, & mortem tuam, inter iudicium tuum, & animam meam nunc & in hora mortis meae.* 2. SS. ejusdem Christi vulnera, de quibus S. Bernardus ait: *Voluit Christus oculos in sua sustolli vulnera, ut exemplo suo reddat ad tolerandum fortiores; non enim sentit sua vulnera miles, qui ducis sui vulnera intuetur.* Et S. Augustinus *Tuta & firma requies est Infirmis in vulneribus Salvatoris securus illic habito.* Cum me pulsat aliqua turpis cogitatio, recurro ad vulnera Christi: cum Diabolus mihi parat insidias, fugio ad viscera misericordissimi Domini mei, & recedit à me. In omnibus adversitatibus meis non inveni tam efficax remedium, quam vulnera Christi: in illis dormio securus, & requiesco intrepidus. Hinc saepe aegroti illam S. Francisci Xaverij aspirationem usurpare debent, quâ dicebat ad Christum: *O IESV Christe, DEVS cordis mei, obsecro te per quinque vulnera illa, quæ tibi in cruce nostri amor inflixit, famulis tuis subveni, quos pretioso sanguine tuo redemisti.* 3. B. Virgo, quæ ipsamet S. Birgittæ l. 1. revel. c. 29. revelavit, se, quamvis sublimis sedeat in cælis, audire tamè amicos suos in terra existentes, eosque in morte præcipuè visitare, ut consolationem & refrigerium habeant. Unde Infirmi præcipuè sibi applicare debent illud S. Bernardi monitum: *In periculis, in angustia morborum præcipuè, & ipsius mortis) in rebus dubiis MARIAM cogita, MARIAM invoca. Non recedat à corde, non recedat ab ore.* Possunt autem de ea considerari vel dolores illius potissimi, quorum septem sequentes numerantur, scilicet circumcisio Filij, fuga in Ægyptum, amissio Filij, valetudo eantis ad passionem, bajulatio Crucis, crucifixio, depositio, & hæc interponi suspiria: *Eja Mater fons amoris, me sentire vim doloris fac, ut tecum fugeam. Tui Nati vulnerati, tam dignati pro me pati pœnas mecum divide:*

vide. Fac me verè tecum flere, Crucifixo condolere, de-
 nec ego vixero. Iuxta crucem tecum stare, te libenter
 sociare in planctu desidero. Vel potiores tituli, ob quos
 ab ægris præcipuè invocari debet, quales sunt, quòd sit ma-
 ter DEI, & Hominum, refugium peccatorum, consolatrix
 afflictorum, advocata nostra &c. ob quos meritò ad ipsam
 usurpari debeant verba illa Ecclesiæ: *Sub tuum præsidium con-
 fugimus. S. Dei Genitrix, nostros deprecationes ne despicias
 in necessitatibus nostris, sed à periculis cunctis libera nos
 Virgo semper gloriosa & benedicta.* 4. Angelici Spiritus,
 præcipuè SS. Angeli Custodes Infirmorù, de quibus confide-
 randù, quòd, licet sint creaturæ nobilissimæ, & Aulici DEI, sint
 tamen etiam administratorij Spiritus missi in ministerium
 propter eos, qui hæreditatem capiunt salutis; sed & Conci-
 ves hominum, per quos suæ ruinæ scissuras, ut loquitur S. Au-
 gustinus, restaurari expectant, ideòq; magna cura & vigilan-
 tiæ studio adsunt nobis, omnibus horis & locis nobis succur-
 rentes, quã ob causam meritò Infirmi illa S. Bernardi super Ps.
 90. verba sibi applicent: *Quid sub tantis Custodibus timeamus?
 nec superari, nec seduci, minùs autem seducere possunt nos, qui
 custodiunt nos in omnibus viis nostris. Fideles sunt, prudentes
 sunt, potentes sunt, quid trepidamus? Tantùm sequamur eos,
 adhæreamus eis, & in protectione DEI cali commoremur. Quæ-
 ties ergo gravissima cernitur urgere tentatio, & tribulatio ve-
 hemens imminere, invoca Custodem tuum, Ductorem tuum,
 Adiutorem tuum in opportunitatibus, in tribulatione, in clamo-
 rem, & dic: Domine, salva nos, perimus. aut: Angele DEI,
 qui custos es mei, me tibi commissum pietate superna, in hac &
 mortis horâ illumina, custodi, rege, gubernas. Quem in finem
 narrare potest Infirmis, quod P. Georgius Menzius p. 1. l. 2.
 c. 10. de arte compatiendi scribit S. Gualberto evenisse, quòd
 scilicet eidem agonizanti Angelus in specie Fratris sui adfit-
 terit, rogatusque nomen responderit, se *Benignum de monte
 DEI* vocari, ad demonstrandam benignitatem, amorèmq; quo
 & DEUS missionem & custodiam hominum decrevit, &
 ipse suscepit. Item quòd interdum conspecti sint locis & le-
 ctis, in quibus morituri decumbebant, benedicere. Hinc
 P. Carolus Garnier Presbyter è Societate JESU in odium fidei
 à Bar-*

Barbaris interfectus solebat eorum, quos ad mortem dispo-
 nebat, Custodes Angelos invocare, unde visus est ab agro sti-
 parator lateris ejus Juvenis coruscus, qui ad obediendum Patri
 Clientem hortaretur. 5. Reliqui Caelites; ad quos tantò
 major fiducia concipienda, quantò magis experti sunt mise-
 rias nostras, sciuntque, in quibus periculis versemur; unde
 consideranda eorum multitudo, dignitas, potentia ad quid-
 vis impetrandum, & charitas, quâ Clientes suos amplectun-
 tur, sæpèque animæ dicendum: *Noli timere, plures enim pro
 nobis sunt, quàm contra nos.* Sed & ad ipsos Sanctos Caelites
 exemplo P. Nicolai Gaudani S. I. apud Mentzium l. c. recurren-
 dum ac dicendum: *Traiectus quidem nobis restat terribilis, sed
 vos, ô Apostoli Domini, Vos, ô Martyrum agmina, Vos Confesso-
 rum & Virginum candidatarum turma, poteritis vestris preci-
 bus imbecillam animam meam ex mari tam turbulento in caele-
 stem portum transvehere, poteritis sanè DEI clementiâ.* 6. Cæ-
 lestia gaudia: in quibus præcipuè consideranda multitudo,
 magnitudo, perennitas, indèque cum admiratione excla-
 mandum; *Quàm magna multitudo dulcedinis tuæ, Domine,
 quam abscondisti tementibus te. Ps. 30.* aut: *Quàm dilecta ta-
 bernacula tua, Domine virtutum, Concupiscit & deficit ani-
 ma mea in atria Domini.* In specie verò hæc gaudia sunt, te-
 ste Hugone l. 4. de anim. *Vivere vitâ sine fine, sine omni ad-
 versitate: Sapere, id est, scire omnia, quæ voluerit, præcipuè
 essentiam DEI, ejusdemque consilia & judicia, item causas &
 origines rerum. Amare intensissimè DEUM, Caelites, &
 seipsum. Gaudere de DEI, Sanctorum, & sua felicitate. Lau-
 dare DEUM sine fastidio, sine fine. Tunc nempe verificabi-
 tur illud Apoc. 21. *Et absterget omnem lacrymam ab oculis eo-
 rum, & mors ultra non erit, neque luctus, neque clamor, neque
 dolor erit ultra, quia prima (id est, miserix vitæ humanæ) ab-
 terunt, & dixit, qui sedebat in throno: Ecce nova facio omnia.*
 Verbo: *Mercēs Sanctorum, teste S. Bernardo l. de consol.
 tam magna est, quòd non potest mensurari: tam copiosa, quòd
 non potest finire: tum pretiosa, quòd non potest aestimari.* Si er-
 go Diabolus olim dixit, se libenter omnia Inferni tormenta
 usque ad diem judicij toleraturum, ut vel unico momento
 DEUM videre, & frui illa beatitudine posset, cur Infirmi suos
 dolores non patienter ferant, ut DEUM per totam æternita-*

rem videant, & fruantur. 7. Inferni & Purgatorij tormenta; in quibus considerata poena sensus, poena damni, & de-
 ratio, quæ omnia tanta sunt, teste S. Thoma & aliis, ut mi-
 nima poena superet omnes poenas & tormenta, quæ ab intel-
 lectu humano excogitari potest; ut merito dixerit Thomas
 Kemp. l. 1. c. 24. *Ibi erit una hora gravior in poena, quam
 hic centum anni in amarissima poenitentia*; uti expertus est æ-
 ger ille, qui optione data ab Angelo, an per tres horas in pur-
 gatorio, an verò per triennium decumbere mallet, electo pur-
 gatorio, mox poenitentia ductus reduci petiit, & non tan-
 tum tribus, sed trecentis annis libentius gravissimos morbos
 tormenta tolerare se velle dixit, quam unâ adhuc horâ purga-
 torios ignes experiri, uti fusiùs Joannes Major in Spec. Exempla-
 v. Infirmis ex 7. refert. Merito ergo in consideratione ta-
 lium tormentorum recreabitur æger, & nihili faciens dolores
 suos dicet cum S. Augustino: Domine, hinc ure, hinc seca, mo-
 do parcas in æternum. 8. Infirmi & Captivi in terris exi-
 stentes, circa quos considerari potest, quod & plura, & gra-
 viora, & diuturniora patiantur, atque adeò sibi iterum pro-
 solatio occinendum ab ægro: Potuerunt isti, & istæ, & tu
 non poteris? *Oportet te igitur aliorum graviora ad mentem
 reducere, ut levius feras tua minima*, inquit rectè Thomas
 Kemp. l. 3. c. 19.

III. secunda Infirmi occupatio Oratio merito censetur,
 ut quæ condimentum miseriarum rectè appellatur, ideoque
 farinulæ illi comparatur, de qua Sacræ paginæ 4. Reg. 4.
 memorant, quod olus, in quo ob amaritudinem mors cibus
 redebatur, ex insipido sapidissimum effecerit; hinc & ipse
 Christus tum in monte Oliveti, tum in cruce per eandem se
 consolari & animare studuit. Porro quanam orationes ab
 Infirmo usurpandæ sint, difficile est determinare, cum, sicut in
 corporalibus cibis sumendis diversi sunt appetitus & gustus,
 ita & in orationibus peragendis varij sint affectus devotio-
 nis. In genere tamen sequentes tres regulas iterum obser-
 vandas putarem, nempe ut consueta atque à legibus privati
 sui status præscripta exercitia matutinæ oblationis, nocturnæ
 discussionis, Missæ auditionis (spirituali saltem præsentia
 factæ) Canonici pensent, si morbi qualitas patiatur, nunquam
 omittantur; deinde ut preces, quas Ecclesia vel ipsa in Ri-
 tuali-

tualibus præscripsit, vel in aliis libris approbavit, aliis arbi-
 trariis præferantur, utpote ab ipso Spiritu Sancto approbatae,
 ex quibus proinde merito major etiam fructus & consolatio
 sperari potest; & tandem, ut potius breviores frequentius
 assumantur, quam longiores cum fastidio continentur. In
 specie verò sequentes servire possunt 1. Oratio Dominica, Sa-
 lutatio Angelica, & Symbolum Apostolorum; quæ quia ab
 ipso Spiritu S. Christo, Ecclesia sunt facta, primum merito lo-
 cum sibi vendicant; unde Card. Bellarminus sibi præ aliis has
 elegit; maximè verò efficaciam singularem habere credun-
 tur, si per secundum & tertium modum orandi recitentur, &
 variis affectibus intermixtis condiantur. 2. Psalmi Davi-
 dici, præcipuè Pœnitentiales, aut alii, quos ipse sibi Infirmi
 eligere possunt. 3. Officia varia, præsertim paruum B. Vir-
 ginis, aut de Immaculata Conceptione, aut de Cruce, aut pro
 defunctis. 4. Litaniam variam, præsertim Laurentiam, de o-
 mnibus Sanctis, de Passione Christi, & SS. nomine JESU; imò
 possunt facillè etiam Litaniam pro ægris, pro variis virtu-
 tibus amoris, patientiæ, & resignationis fieri, ut suo loco o-
 stendetur. 5. Rosaria diversa, præsertim B. Virginis 63. sa-
 lutationibus constans; vel Christi 33. orationes Dominicæ
 complectens; vel Psalterium B. V. ex 150. salutationibus & 15.
 Dominicis orationibus confectum; Vel SS. Trinitatis, in
 quo pro tribus primis granis dicitur Litaniarum initium, vi-
 delicet Pater de cælis Deus &c. pro majoribus globulis oratio
 Dom. & salutatio Angelica, pro minoribus vel *Gloria Patri &c.*
 vel *Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus DEVS Sab-
 baoth, plena est omnis terra gloria eius*, quo Rosariolo à P.
 Nicolao Serario usurpato Cornelius de Lapide Comm. in
 Matiam c. 6. v. 3. dicit, nihil sanctius, nihil Deo dignius, &
 gratius, nihil homini utilius ab eo orari posse. Vel de SS.
 nomine JESU, ita ut omnes quidem orationes, prout in co-
 rona B. V. recitentur, in quavis tamen decade post salutatio-
 nem Angelicam unus ex sequentibus versibus immisceatur:
*Cujus nomen vocatum est ab Angelo, priusquam in utero
 conciperetur: Cui Deus donavit nomen, quod est super
 omne nomen: In cujus nomine flectitur omne genu cæle-
 stium: In cujus nomine flectitur omne genu terrestrium:*

In cuius nomine flectitur omne genu Infernorum. In cuius pretioso nomine nos oportet salvos fieri. Vel pro defunctis, dicendo ad majores globulos Psalmum *De profundis*, ad minores *Requiem aeternam dona eis, Domine, & lux perpetua luceat eis.* 6. Varij Jubili & Hymni, quales præcipue sunt Jubilus S. Bernardi, Hymnus *Omni die die* MARIÆ à S. Casimiro compositus, & Hymnus *Ad perennis vitæ fontem* &c. à S. Petro Damiani collectus, Sequentia *Dies ira, dies illa* &c. ab Ecclesia usurpari solita. 7. Preces aliæ ad DEUM & Cælitates, quibus eorum auxilium & assistentia imploratur, quales, ne in hoc loco per ejusmodi preces materia interrumpatur, in calce hujus libelli assignabuntur. 8. Et præcipue usurpari fructuosè possunt ab ægro jaculatoriæ preces, & cæmaximè, quæ varios fidei, spei, charitatis, patientiæ, contentionis, & resignationis actus continent, de quibus infra speciali paragrapho agetur; hæ enim orationes præ reliquis aptæ sunt ad finem orationibus præfixum consequendum, tum quia hoc ipso, quòd breves sint, magnam attentionem non exigunt: tum quia nullam specialem connexionem requirunt, atque adeò ab ipso ægro pro libitu formari possunt.

IV. Tertia occupatio ægrotorū, quæ Lectio spiritualis est, non modicum illis solatium afferet, si ritè instituatur; cum enim Lectio talis sit velut Epistola à DEO, aut etiam Zealosis Apostolis, qui ejusmodi libros conscripserunt, missa fieri vix potest, ut non insigne robur & solatium Infirmi accipiant, si medium istud ritè usurpaverint, sicut suo exemplo plurimi Sancti cōfirmarunt. Porro ut utiliter lectio hæc instituatur, duo specialiter observanda, & duo cavenda sunt. Observanda sunt materia & modus legendi. Pro materia ijdem ferè libelli, quos supra pro Captivis assignavi, assumi possunt, videlicet Vita & Passio Christi, & Sanctorum, eorum maximè, qui per patientiam in morbis vel cruciatibus pulchriora exempla reliquerunt, qualia Voglerus in fonte Consolationum l. 1. c. 5. & alius liber Schola sublimis Infirmorum inscriptus plurima afferunt; item Prodromus, Gymnasium Patientiæ, Heliotropium & Job P. Hieremiæ Drexelij, Monile ac Consolatio Pusillanimum R. P. Ludovici Blossij. Apothecæ R. D. Georgij Pistorij & similes, præcipue tamen Libellus de imita

De Imit. Christi l. 1. c. 23. l. 2. c. 11. & 12. l. 3. c. 6. 18. 19. 37. 47. 48. 49. 50. 52. 56. 59. Modum verò legendi idem P. Drexelius c. 2. prodr. §. 15. sequentibus verbis indicat; legendum est ægris, sicut comedendum, parùm scilicet, & per vices de Medicorum suafu. Insuper non glutiesdum statim, quod editur, sed mandendum, masticandumque prius, ut cibus benè in ore velut primo in stomacho antè concoquatur; ita quod legitur, non oscitanter transiliendum est, sed uni, alterive sententiolæ immorandum, cum gustu quodam eam expendendo & velut digerendo; aliter enim legere penè est negligere, aut tædium, nauseamve lectionis in se provocare. Cavendum verò est, ne obvia statim etiam in his libris materia aut caput arripiatur, sed tale seligatur, quod spectando presentem ægrorum statum iisdem excitandis aptissimum videatur. Præterea ut non diu continetur, sed interdum apto colloquio interrumpatur. Quia verò sæpe in domibus Infirmorum tales libri non habentur, ideo Operarius ipse deberet tales libros domi habere, quos interdum ægris ad tempus commodare posset.

V. Quarta denique occupatio ægrorum fructuosa & consolatoria allocutio est, quæ quidem ut talis sit, sequentia observari debent ab Operario. 1. Ut sit *opportuna*, atque admodum diligenter attendatur, an non ob vehementiam dolorum fastidio potius sit Infirmis futura allocutio, quàm consolatio. 2. Ut sit *solida*, id est, ad instruendam (quâ ratione scilicet morbum fructuosè sustinere debeant) & consolandos Infirmos apposita. 3. Ut sit *discreta*; ipsis etiam Infirmis spatium de suis doloribus, aliisque afflictionibus loquendi concedens; item interdum ad alios adstantes se convertens, ut majori cum fructu ad ipsos Infirmos redeat. 4. Ut sit *brevis*; si enim de rebus spiritualibus instituatur, & longa sit, non modicè gravabit ægros; si autem de rebus prophanis discurrat, parùm ædificabit illos. 5. Ut sit *suavis*, & incunctans, ipso scilicet loquendi modo sinceram charitatem & condolentiam, promptitudinemque juvandi ostendens. Quia verò non ipse duntaxat Operarius, sed alij etiam cum ipsis colloquantur, ideo monere interdum proderit eos, quibus ægrorum cura commissa est, ut & ipsi, quantum fieri potest, has conditiones observent, nec facillè aut ipsi loquantur, aut alios loqui

loqui fiant de rebus, quæ ipsorum afflictiones augere poterunt, quam minuere queant.

§. VIII.

Quomodo ægri ad varias virtutes exercendas sint excitandi, & adjuvandi.

I. **D**uplici modo excitari possunt Infirmi ad virtutum exercitium. 1. Ut una vice pluribus simul exercendis insistant. 2. Ut in una duntaxat per varios actus exercenda occupentur, quod maximè suadendum est, si diutius ægrotent, & frequentius ab Operario visitentur. De utroque modo, quoniam hoc exercitium præ aliis conducit ad meritum & solatium ægrorum augendum, hoc loco breviter agendum est.

M E M B R U M I.

Quomodo ad plures simul actus virtutum excitandus sit æger.

I. **D**uplex ferè modus assignari potest virtutes plures excitandi. Primus est, ut quævis virtus solitariè accepta directè & formaliter exerceatur hoc vel simili modo.

Quis ego sum, ô Domine, ut contradicam supremæ veracitati & revelationi tuæ? Credo, Domine, credo, quidquid revelare dignatus es.

Quis unquam speravit in te, Domine, & confusus est? Spero itaque & ego, ô Domine, quidquid promittere dignatus es.

Quid mihi est in cælo, & à te, mi Deus, quid volui super terram? nihil, nihil, ô Deus, te ergo amo super omnia, & amabo in æternum.

Quis dabit capiti meo aquas, & oculis meis fontes lacrymarum, ut defleam peccata mea? doleo, mi Deus, doleo, quia te summum bonum toties offendi.

Quid retribuam tibi, Domine, pro omnibus, quæ retribuisti mihi? Laudo & benedico te, Domine, & superexaltabo in sæcula.

Quid

Quis mihi det, ut patiar pro te, Redemptor mi JESU? Patiar tecum, ô JESU? Patiar tecum, ô JESU, patiar libenter: auge dolores, auge patientiam.

Quis mihi dabit pennas sicut columbæ, & volabo, & requiescam in te, Deus meus, & omnia. Cupio ergo, ah cupio dissolvi, & esse tecum, ô dulcissime mi JESU.

Quis ego sum, ut contradicam Domino meo? omne, quod erit ante oculos ejus bonum & optimum, faciam. Quidquid autem illi placuerit, hoc mihi erit optimum omnibus diebus vitæ meæ. Fiat, ergo, ô Domine, fiat voluntas tua, sicut in cælo, & in terra.

II. Alter modus est, ut per quæstiones ægris præbeatur occasio varias virtutes exercendi hoc modo.

Age, Fili dilecte, credisne firmiter, quod DEUS velut suprema veritas per Ecclesiam credendum proposuit? R. æget. Credo. Adauge, ô DEUS, hanc fidem meam.

Num vitam æternam speras, te non quidem ob merita tua, sed tamen per misericordiam DEI, & merita JESU Christi Redemptoris tui, & B. Virginis, aliorumque Sanctorum intercessionem obtenturum? R. Spero, ô Deus, confirma me in fiducia mea.

Num verò Deum ex toto corde, & ex totis viribus diligis, & quidem propterea solùm, quia ob supremam bonitatem super omnia diligere meretur? R. Diligo, & diligam deinceps. O Deus, conserva me in charitate tua.

An verò propterea doles ex animo, quòd tam bonum Dominum tam graviter offenderis, ideòque suppliciter veniam petis? R. Ah doleo, & peto. Misere te mei Deus secundum magnam misericordiam tuam!

Num autem & firmum habes propositum, peccata omnia pro viribus devitandi, & dignam pro præteritis peccatis satisfactionem præstandi, vitamque tuam seriò emendandi? R. Sic statuo, sic volo. Confirma, ô Deus, quod operatus es in me.

An verò ignoscis ex animo omnibus, qui te unquam offenderunt, sicut tibi ignosci cupis à DEO? *R.* Ignosco ex animo. Ah Deus, & tu ignosce illis, & mihi, quia nescivimus, quid fecerimus.

Credísne, quòd Deus tanquam fidus & benignus Pater pro te sollicitus sit, & ideo te totum providentiæ illius gubernandum committis, ut statuatur tecum, quodcumque illi placuerit? *R.* Ah committo me, resigno me cum summa fiducia. Fiat, ó Domine, voluntas tua sicut in cælo, ita & in terra.

Num beneficia ab illo hactenus collata agnoscis, & ideo ex animo desideras, ut pro illis gratissimum exhibere te possis? *R.* Agnosco, & gratias ago, & æternum gratus esse desidero.

An verò paratus es tantum Benefactorem non tantum prosperitatis, sed etiam adversitatis tempore laudare, & benedicere, idèque hunc morbum cum summa patientia & constantia, quamdiu ipsi placuerit, sufferre desideras? *R.* Paratus sum; si enim bona de manu Domini suscepti, mala cur non suscipiam?

Num autem agnoscis, te dolores hos propriis viribus sufferre non posse, atque adèò Deo, in quo te omnia posse confidis, demissè pro sua gratia supplicas? *R.* Confiteor, & rogo, quantum possum. O Deus exaudi humiles preces meas.

An denique hanc intentionem, afflictionem, & dolores tuos cum affectionibus & passione Christi Redemptoris tui uniri, & per ista, quod tuis actionibus deest, suppleri desideras? *R.* Ah desidero eas uniri! Suscipe, quæso illas, ó DEUS, & ut tibi acceptæ sint, respice non in me, sed in faciem Filij tui.

M E M B R V M I I.

Quomodo ad quamvis virtutem separatim excitandi sint Infirmi.

I. **M**ultæ quidem sunt virtutes, ad quas Infirmi excitari possunt, verùm earum aliquæ plerumque in exercitiis primariarum virtutum, de quibus mox diceretur, velut Ministræ & Ancillæ, immisceri solent; unde non opus est, hoc loco specialiter de illis aliquid indicare, sed sufficiet, si ostendatur quomodo ad primarias virtutes excitari debeant Infirmi. *Qua-*

Quales sunt præcipue Fides, Spes, Charitas, Contritio seu dolor de peccatis, & Resignatio; hæ namque virtutes sunt quasi limpidissimi illi quinque lapides, quos Infirmus velut verus David, & vir secundum cor DEI, ex torrente infinitæ bonitatis DEI petere, iisque infernalem Goliathum per illarum asiduum exercitium velut fundam superare debet.

II. Porro quatuor sunt modi præcipui, se in his virtutibus exercendi. Primus est, ut objectum seu motivum illius virtutis ægro proponatur, eaque occasione ad quinque sequentes actus circa illam eliciendos excitetur.

O mi amantissime DEVS, gaudeo ex toto corde corde, quod hætenus per hujus virtutis N. exercitium tantopere fueris glorificatus & honoratus, & proque ex animo, ut honor iste & gloria quotidie magis, magisque augeatur.

O mi dilectissime DEVS, gratias tibi amplissimas ago pro omni auxilio, quod ulli unquam Angelo aut Homini ad hanc virtutem exercendam contulisti, & in gratiarum actionem offero tibi omnes actus hujus virtutis, qui unquam elicitum sunt, aut eliciendi per totam æternitatem.

O mi benignissime DEVS, agnosco & confiteor negligentiam in hujus virtutis exercitio commissam; detestor illam proinde ex animo propter te summum bonum tantopere per hanc scordiam offensum, veniamque à te suppliciter per infinita Filij tui merita, & perfectissimam N. (hæc nomina virtutem, de qua agitur) rogo.

O mi clementissime DEVS, ecce jam nunc corripiam errorem meum, & propter infinitam bonitatem tuam diligo te ex toto corde, ex tota anima, & ex totis viribus meis (si alia virtus præ manibus habetur, illius actus ex formali motivo eliciendus est) ô utinam tam perfecte

fectè diligere possem, quàm ulla tua rationalis creatura, ipsèque Filius tuus Christus te amavit.

O mi pijsime DEVS, agnosco me per proprias vires hanc virtutem exercere, & comparare non posse, sed à te omne datum optimum, & donum perfectum virtutum descendere; rogo te proinde per infinitam misericordiam tuam, ut gratiam mihi efficacem ad hanc virtutem acquirendam, conservandam, & augendam largiaris. Propter quod benedicam & laudabo te in sæcula.

Simili modo hi actus circa quamvis aliàm virtutem exerceri possunt, quem in finem non parùm serviet libellus parvus à Ludovico Palma Clerico Regulari compositus, qui vocatur *Theaurus indeficiens, seu Actus interni virtutum, quibus animo facile ad perfectionem provehitur.*

III. Secundus modus per varias quæstiones fieri potest, cujus circa patientiæ virtutem tantopere ægris necessaria hoc exemplum esse potest.

Dilecte Fili, quandoquidem patientiæ virtutem ægris tantopere necessariam esse nôsti, age, in ea paululùm ferventiùs abundantiusque nos exercemus. Dic ergo, ô Fili mi dilectissime, credisne, quòd omnes homines oporteat per multas tribulationes introire in regnum DEI, atque adeò per eandem crucis viam tu quoque eò tendere, & pervenire desideras? R. Ah credo, ah desidero.

Credisne, quòd Dominum DEVM tuum frequenter offenderis, atque adeò paratus es hanc paternam correctionem æquo animo suscipere, & sustinere? R. Ah credo, & paratus sum.

Credisne, quòd DEVS hanc infirmitatem etiam ad probationem tuæ virtutis obtingere permiserit, atque adeò status profectum tuum per singularem patientiam & fortitudinem demonstrare? R. Ah credo, & statuo.

Credisne, quòd Christus Servator tuus, & Caput tuum ad tuam salutem, & exemplum tot tantâque perpessus sit, atque adeò ipsius Socius in passione esse desideras, ut eidem in gloria quoque olim associari merearis? R. Ah credo, ah desidero.

Credi-

Credisne, quòd DEVS per eiusmodi tribulationes patienter toleratas specialiter glorificetur, in iisque summè sibi complaceat, atque adeò & tu hoc titulo eas tam generosè perpeti conaberis? R. Ah credo, & conabor.

Credisne, quòd per eiusmodi tribulationes tibi & aliis plurimas gratias & dona promereri queas, ideòque omnes dolores, & actus, quos in hoc morbo durante patieris vel elicies, cum summa demissione DEO velut generali Remuneratori offers, ut omnibus Amicis, Inimicis, & Benefactoribus tuis, aliisque, pro quibus orare teneris, aut soles gratiam bene vivendi, sanctèque moriendi largiri dignetur? R. Ah credo, offero.

IV. Tertius modus per Litaniarum morem fieri potest, hoc vel simili modo.

Kyrie &c. Christe audi nos &c.

Pater de cælis DEVS. Patientiam da nobis.

(vel aliam virtutem, pro qua oratur.)

S. MARIA Mater DEI. Patientiam exora nobis.

S. MARIA exemplum Patientiæ. Patientiam exora nobis.

S. Angele Custos. Patientiam &c.

Omnes SS. Beatorum Spirituum Ordines. Patientiam exorate nobis.

Omnes SS. Patriarchæ & Prophetæ.

Et sic de reliquis, Apostolis nempe, Martyribus &c. ut supra.

Propitius esto. Parce nobis Domine.

Ab omni impatientia. Libera nos Domine.

Ab insidiis Diaboli.

Per patientiam Sanctorum Omnium.

Per Crucem & Passionem tuam.

Peccatores. Te rogamus audi nos.

Vt culpam impatientiæ remittere digneris.

Vt pœnam impatientiæ debitam condonare digneris.

Q 3

Vt

Vt veram patientiæ virtutem nobis largiri digneris.

Vt promissum Patientibus præmium largiri nobis digneris.

Vt omnibus Fidelibus defunctis requiem æternam donare digneris.

Vt nos exaudire digneris.

Agnus DEI &c.

ψ. Domine exaudi Orationem meam.

℞. Et clamor meus ad te perveniat.

Oremus.

DEVS Virtutum Author & Custos, te supplices exoramus, ut & veram nobis patientiæ virtutem largiaris, & promissu patientibus præmium in celo olim concedas. Per Christum Dominum nostrum.

Simili modo Litaniæ de alijs etiam virtutibus conficiuntur, & interdum Sancti singulares, qui in ea præcipuè excelluerunt, inferi possunt.

V. Quartus denique modus est virtutem aliquam per varias aspirationes seu preces jaculatorias eliciendi; quod quidem quâ ratione fieri possit, sequentia membra ostendent.

M E M B R U M III.

Quâ ratione Actus Fidei eliciendi sint.

I. Variis modis elici possunt actus Fidei ab Infirmis, sed sequentibus præcipuè 1. *Profitendo*; quod fieri potest vel recitando ipsum Symbolum, si scilicet æger satis adhuc robustus ad hoc officium videatur, vel certe respondendo præeunti Sacerdoti, & varios fidei articulos per modum interrogationis proponenti.

II. Per modum orationis, faciendo quasi Litaniæ ex ipsi articulis, & dicendo; Pater de cælis DEVS, miserere nobis, JESU Christe Fili DEI, Redemptor meus, miserere nobis &c.

III. Per modum Adorationis coram aliquo Crucifixo

aut alia imagine, quam possit venerari, osculari, amplecti, & super caput suum, aut pectus ponere dicendo, v. g. Adoro te Christe, qui per sanctam Crucem tuam redemisti mundum; qui natus, crucifixus, sepultus es pro me, miserere mei.

IV. Per modum gratiarum actionis, dicendo: v. g. Gratias ago tibi, ô SS. Trinitas, quòd me Christianum, & Catholicæ Ecclesiæ tuæ membrum feceris, quòd mihi fidem dederis, quâ te agnoscerem: & sic per potiores fidei articulos progrediendo?

V. Aliquando exercendi sunt proprii actus fidei dicendo: v. g. Credo Domine, quòd sis Unus in essentia & Trinus in Personis, quia tu, DEVS meus, summè verax, & prima veritas hoc revelâsti: quòd sis infinitus in tua essentia, & sapientia, bonitate &c. Credo Domine, sed adjuva incredulitatem meam, & adauge mihi fidem. Scio, quòd Redemptor meus vivit, & in novissimo die de terra surrecturus sum; & rursum circumdabor pelle mea, & in carne mea videbo DEVM Salvatorem meum.

VI. Per modum ponderationis, dicendo, v. g. Ecce mihi Charissime, credis in DEVM Patrem Omnipotentem; memor ergo esto, qualem Patrem nactus sis; nimirum talem, qui non corpus duntaxat, sed etiam animam dedit; qui paternè te usque ad hanc horam enutrivit, & conservavit; qui talem tibi hæreditatem in cælis præparavit. Et en jam obvijs tuis te expectat in patria; age, propera in amplexus Patris charissimi, & si cum prodigo filio dissipâsti bona tua, prode ad pedes eius, & dic: Pater, peccavi in cælum, & coram te, & jam non sum dignus nominari filius tuus. Fac me unum de mercenarijs tuis.

M E M B R U M IV.

Quâ ratione actus spei eliciendi sint.

Hæc excitanda est circa res omnes, quæ sunt ejus materia, scilicet circa veniam peccatorum, gratiam Dei, & vir-

& virtutes, donum perseverantiæ, & coronam gloriæ; fundari autem potest in varijs titulis. 1. Eò quòd Deus sit talis, cujus gloria est, ignoscere, & salvare: Propter nomen tuum Domine, propitiaberis peccato meo, multum est enim. 2. Propter bonitatem & misericordiam ejus; Salvum me fecit, quia voluit me. 3. Quia promissum daturum, quidquid ab eo petetur: Petite, & accipietis; pulsate, & aperietur vobis. 4. Quia pignus dedit infinitum: Qui enim proprio filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum, quomodo non omnia nobis cum illo donabit? 5. Quia novit imbecillitatem nostram. Quomodo enim miseretur filiorum, sic misertus est omnibus timentibus eum. Quoniam ipse cognovit sumentum nostrum, recordatus est, quoniam pulvis sumus. 6. Quia ipse invitat nos: Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos. Et jam hoc ipsum actu in multis millibus peccatorum præstitit, Nemo enim in eo speravit, & confusus est. 7. Potentia & Charitas tot Advocatorum Christi scilicet, B. Virginis, & omnium Sanctorum Patronorum. Dicat ergo audacter infirmus: Quare tristis es Anima mea, & quare conturbas me? Spera in DEO, quoniam adhuc confitebor ei, salutare vultus mei, & Deus, meus. In te Domine speravi, non confundat in æternum: etiamsi occiderit me, in ipso sperabo. Mihi adhærere Deo meo bonum est, & ponere in Domino Deo spem meam. Domine miserere nostri, te enim expectavimus, esto brachium nostrum in mane, & salus nostra in tempore tribulationis. Pars mea Dominus, dixit Anima mea, propterea expectabo eum. Bonus est Dominus sperantibus in illum, animæ quærenti illum.

Ad hos & similes actus eliciendos proderit, si Operarius cum
quan-

quandòque per Sententiam aliquam ex S. Scriptura excitet, dicendo v. g. Expectate Dominum, viriliter agite, qui timetis Dominum, sperate in illum, & in oblectationem veniet vobis misericordia. Benedictus vir, qui confidit in Domino, & erit Dominus fiducia ejus: sperantem in Domino misericordia circumdabit. Qui sperat in Domino, salvabitur. Bonus Dominus, & confortans in die tribulationis, & sciens sperantes in se. In silentio & spe erit fortitudo vestra. Qui fiduciam habet mei, hæreditabit terram, & possidebit montem sanctum meum.

Præcipuè tamen monendus est, ut circa beatitudinem æternam, tanquam circa primarium spei objectum, varios actus eliciat æger. v. g. Spero Domine, mihi remissum iri peccata mea, & vitam datum iri æternam per merita tua infinita, quia verè bonus, potens, & misericors, & fidelis es in promissis. Aliquando quidem per modum desiderij ad eam aspirando v. g. Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum, ita desiderat Anima mea ad Deum fontem vivum, quando veniam, & apparebo ante faciem tuam? Quàm dilecta tabernacula tua, Domine virtutum, concupiscit, & deficit Anima mea in atria Domini. Domine quid mihi est in cælo, & à te quid volui super terram? Defecit caro mea, & cor meum. Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum. Heu mihi! quia incolatus meus prolongatus est. Cupio dissolvi, & esse cum Christo. O quàm sordet mihi terra, cum cælum (mente) aspicio &c.

Aliquando per modum petitionis spes patriæ cælestis elici potest dicendo, v. g. Educ de custodia Animam meam ad confitendum nomini tuo. Domine Deus virtutum converte nos, ostende faciem tuam, & salvi erimus.

mus. Aliquando per modum gaudij spes elici potest. *Lætatus sum in his, quæ dicta sunt mihi, in domum Domini ibimus. Stantes erant pedes nostri in atrij tuis Jerusalem.*

Aliquando per modum admirationis dicendo: *Quàm dilecta tabernacula tua Domine virtutum. Beati, qui habitant in domo tua, Domine, in sæcula sæculorum laudabunt te.*

Ut autem hoc desiderium tantò vehementiùs excitetur in ægro, proderit, si Sacerdos ei magnitudinem cœlestis beatitudinis paulò clariùs demonstrat, ostendendo, quòd ibi Deus absterget omnem lacrymam ab oculis Sanctorum, neque ul-
lus ampliùs luctus & dolor sit reperiendus; quòd inebriandi sint ab ubertate domus Dei, & torrente voluntatis potandi quòd talia gaudia percepturi, quæ nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis descenderunt. Quæ ipsa poterunt exemplis confirmari, v. g. illius, qui 200. annis eman-
sit, putans se unico tantum cibo convivij cœlestis perquadrantem interfuisse. Item illius, qui imaginari sibi non potens, quomodo coram Domino mille anni forent, sicut dies hesternæ, quæ præterijt, seductus ab aviculæ cantu 300. annis eman-
sit, uti Joan. Major in Spec. Exempl. V. cœl. gloria. ex. 8. & 9. narrat. Ne verò tam facilè omittat hæc desideria, proderit ex Bloffio c. 13. Monil. spirit. narrasse, quòd B. Virgo S. Brigittæ pro quodam Eremita oranti dixit, scilicet eum detineri in purgatorio desiderij, eò quòd in morte perfectum desiderium pertingendi ad præsentiam Dei, ejusque visionem non habuerit.

M E M B R U M V.

Quâ ratione actus Charitatis exercendi sint.

- I. **A**D hanc exercendam peculiari studio excitare ægrum conabitur, ut dicere de ipso infirmo Christus in judicio possit; remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Quem in finem primò ei motiva aliqua amoris proponat, qualia sunt. 1. Bonitas illius; si ergo tantopere dilexit æger Uxorem, vel Liberos, vel alium hominem, aut creaturam, quantò magis diligere oportet Deum, qui infinita

perfectius hæc omnia continet? 2. Amor, quo prævenit
 nos; cuius omnia indicia exhibuit perfectissime, nam si esse
 semper velle cum alio, ei munera copiosa largiri, animam
 pro eo ponere, indicia sunt certissima amoris, quis non sum-
 mum dicat amorem Christi, qui, ut esset semper nobiscum,
 SS. Eucharistiam instituit, qui se & omnia sua dedit, qui vi-
 tam pro nobis per tot cruciatus posuit? 3. Beneficia collata,
 maximè Vocationis ad fidem, Justificationis, Redemptionis,
 Glorificationis; de quibus S. Augustinus quondam dixit:
 Domine, qui te non amat, quia creatus est, infer-
 num meruit; sed qui te non amat, quia redemptus
 est, meretur, ut novus pro eo infernus fiat. Uxor
 Tygranis, teste Xenophonte, noluit ad alium hominem ocu-
 los convertere, quàm ad maritum, postquam audivit, quòd
 maritus vitam pro ejus redemptione dare paratus esset; quid
 faciet anima, quæ scit, Christum non obtulisse tantum, sed
 posuisse vitam pro ea? An non exclamabit cum S. Davide:
 Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retri-
 buit mihi? Calicem salutaris accipiam, & nomen
 Domini invocabo, Ps. 115. 4. Quia Deus est finis noster,
 & centrum, ac solus satiare potest Animæ desiderium. Hinc
 S. Augustinus l. 1. Confess. ait: Fecisti nos, Domine, ad
 te, & inquietum est cor nostrum, donec requiescat
 in te. O quàm velociter & potenter res creatæ ad centrum
 tendunt suum; quantò magis hoc fieri ab homine convenit?
 Quia Amor omnia leviter facit. Hinc S. Jacobo 24. anni
 in laboribus & molestijs gravissimis consumpti videbantur
 dies pauci præ amoris multitudine. Sponsa quoque Cant. 8. ait:
 Aquæ multæ (tribulationum) non poterunt extingue-
 re charitatem. 6. Exempla S. Paulus; Quis me sepa-
 rabit à charitate Dei? vivo autem jam non ego, vi-
 vit verò in me Christus, S. Franciscus assiduò dicebat:
 Deus meus, & omnia. Et quandoque in his verbis pon-
 derandis integras noctes consumebat. S. Augustinus dicebat,
 si ego essem Deus, & tu Augustinus, vellem ego fieri Augu-
 stinus, ut tu Deus esses. S. Ignatius Martyr in corde SS. Jesu
 nomen

nomen insculptum habebat. Joannes Rusbrochius ita n^o debat præ amore, ut arborem, sub qua sedebat, accenderet calore. Baptista Santius ex Societate Jesu dicebat, si cerib^o sciret, se adhuc per unum diem victurum, adeoque adhuc privatum iri visione Dei, fore, ut præ nimio mœrore moreretur, uti in vita P. Balthasari Alvarez c. 17. refertur. B. Aloysius tanto Dei amore flagrabat, ut, quoties ejus mentio fiebat, ita inflammaretur, ut in vultu etiam signa emicarent. B. Stanislaus ita diligebat Deum, ut quandoque linteo frigido cor & pectus refrigerari debuerint, uti utriusque vita testatur. S. Nicolaa nata in Picardia, ut suum erga Deum amorem testaretur, petivit instanter, ut posset fieri particeps Passionis Christi & SS. Martyrum, ut posset quasi fieri theatrum dolorum; unde factum, ut per 50. annos varijs morbis & cruciatibus torqueretur, singulis diebus inflabatur caro, & residebat cum maximo dolore: Quandoque per octo dies vehementissimè pungebatur in capite: stomachus sæpe calores tantos sentiebat, ut ardere videretur: lectus videbatur clavis aut spinis refertus: Festis diebus augebantur miris modis dolores: præterea sæpe eosdem in corpore dolores per vicissitudinem sentiebat, quos S. Laurentius, S. Bartholomæus, & alij Martyres sentiebant. Quotidie tamen ad sacrum itabat, obijicientibus autem, quòd aliquando in itinere moritura sis, respondit: Moriar, dummodo inter brachia dilectissimi Jesu.

II. Porro actus Charitatis per sequentes aspirationes elicere possunt.

Quid mihi est in cœlo, & à te quid volui super terram? Defecit caro mea & cor meum, Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum.

Diligam te Domine, fortitudo mea, Dominus firmamentum meum, & refugium meum, & liberator meus.

Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum, ita desiderat Anima mea ad te, Deus.

Domine tu dixisti: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, ex tota anima tua, & ex tota mente tua.

te tua, & ex totis viribus tuis. Da ergo Domine, quod jubes, & jube, quod vis.

Quis mihi tribuat, ut perfectè diligam te Bonitas infinita? quando occupabis cor meum totum? quando totus ero tuus, sicut totum me tibi debeo? Veni Sancte Spiritus, & tui in me amoris ignem accende.

Domine Jesu, qui dixisti; Ignem veni mittere in terram, & quid volo, nisi ut accendatur? accende, quæso, hunc ignem in corde meo, & illud in cinerem ac favillas redige.

Domine J E S U Christe, qui perpetuâ charitate dilexisti me; quâ, cum non essem, creâsti me; quâ, cum perditus essem, reparâsti me; quâ ad vitæ gratiam resuscitâsti me; quâ te ipsum totum dedisti mihi; adde, quæso, hoc beneficijs tuis, ut sine modo & purissimo amore diligam te nunc & in sempiternum: quia summum meum bonum es.

O mi amantissime Deus, utinam infinito amore possem diligere te? quia summum, & maximum meum bonum es.

O quàm gaudeo, mi Deus, quòd tu es, qui es, infinite bonus & potens! O utinam homines accendere possem amore tui!

O mi Deus, hanc unam ob causam rogo, ne in infernum præcipites me; ne debeam ibi audire blasphemias conjectas in te.

O Domine, etsi in æternum projicere me velis à conspectu tuo, non desinam tamen amare te.

Jesu mi bone, sentiam amoris tui copiam, da mihi per præsentiam, tuam videre gloriam.

Tua Jesu dilectio, grata mentis refectio, replens sine fastidio, dans famem desiderio.

Qui

Qui te gustant, esuriunt: qui bibunt, adhuc sitiunt: desiderare nesciunt, nisi Jesum, quem diligunt.

Quem tuus amor ebriat, novit, quid Jesus sapiat: quàm felix est, quem satiat, non est ultra, quod cupiat.

O Jesu, desidero te millies: mi Jesu, quando venies? me lætum quando facies? me de te quando saties. Amor tuus continuus, mihi languor assiduus, mihi fructus mellifluus est, & vitæ perpetuus.

O Beatum incendium! O ardens desiderium! O dulce refrigerium, amare Dei filium.

Bonum mihi diligere Jesum, nil ultra quaerere, mihi prorsus deficere, ut illi queam vivere, &c.

M E M B R U M V I.

Quâ ratione actus Contritionis eliciendi sint.

I. **A**D hanc ab ægro eliciendam parata habeat Operarius motiva, quæ opportunè suggerat, qualia sunt potissimum, infinita amabilitas Dei, incomprehensibilitas amoris Dei, magnitudo beneficiorum, sanguis & passio Christi conculcata, dolores, & mors Christo accersita per peccatum, Deus & Christus vilissimæ voluptati postpositus. Porro actus contritionis varijs modis elici possunt. 1. Ipsum dolorem exercendo hoc modo. Ah mi Deus, pœnitet me ex toto corde, quòd te summum meum bonum, quod super omnia diligo, toties, & tam graviter offenderim. O Deus! tu Dominus meus, & summus Benefactor meus, quem super omnia diligo. O quàm doleo, me beneficiis tuis tam ingratum fuisse.

Pater, peccavi in cœlum, & coram te, & jam non sum dignus nominari filius tuus.

Domine, peccavi: super numerum arenæ maris multi-

multiplicatae sunt iniquitates meae, & non sum dignus aspicere altitudinem caeli pro multitudine iniquitatum mearum.

Deus propitius esto mihi maximo peccatori.

Delicta Juventutis meae, & ignorantias meas ne memineris, Domine,

Domine, vide humilitatem meam & laborem meum, & dimitte universa delicta mea.

Miserere mei Deus secundum magnam misericordiam tuam.

Averte faciem tuam a peccatis meis, & omnes iniquitates meas dele.

Tibi soli, Domine, peccavi, & malum coram te feci.

Domine, ne memineris iniquitatum mearum antiquarum, cito anticipet me misericordia tua, quia peccator factus sum nimis.

Domine, ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripas me.

Si iniquitates observaveris, Domine, quis sustinebit? quia apud te propitiatio est, & propter legem tuam sustinui te, Domine.

II. Optando talem dolorem, & dicendo: O utinam mihi Deus, infinitum dolorem elicere possem, quia totum bonum Dominum, & infinitum bonum te offendi!

O utinam, mi Jesu, nunquam offendissem te tantum Benefactorem meum!

Ah Servator mi Jesu, Jesu mi Servator, quis dicitur mori pro te, & charitate tantam operiam multitudinem peccatorum meorum?

O Jesu, utinam vel guttulam haberem doloris illius, quem de nostris peccatis habuisti! ○

O utinam, mi Jesu, omnia tormenta veniant læta me, ut satisfaceret tam graviter læsæ Justitiæ tuæ.

Quis dabit capiti meo aquas, & oculis meis fontes lacrymarum, ut defleam tam grandia peccata mea?

III. Petendo à Deo talem dolorem, v. g. Domine converte me, & convertar ad te. Cor mundum crea in me, Deus, & spiritum rectum innova in visceribus meis.

Redde mihi, Domine, lætitiã salutaris tui, & spiritu principali confirma me.

Ah domine, da mihi aquam lacrymarum salientem in vitam æternam.

Domine, qui jussisti, ut revertamur ad te: da, quod jubes, & jube, quod vis.

Domine, qui invitasti nos ad te, dicens: venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos, ne repelle venientem ad te, & mandato tuo obedientem.

M E M B R U M VII.

Quã ratione actus resignationis eliciendi sint.

I. **A**D hanc etiam tantò vehementius ab Operario incitandus est æger, quantò gratius est Deo exercitiũ virtutis hujus ab ipso susceptum, ipsique etiam ægro utilis est. Ergo exerceri potest per modum Obedientiæ, dicendo v. g. Sicut fuerit voluntas in cœlo, sic fiat.

Dominus est, quod bonum est in oculis ejus, hec faciat.

Domine, fiat voluntas tua, sicut in cœlo & in terra.

Sicut Domino placuit, ita factum est; sit nomen Domini benedictum?

Dominus præcepit morbo, ut vexaret me; & quis est, qui contradicat ei?

Tribulatio & angustia invenerunt me, mandata
tua meditatio mea est.

Bonitatem fecisti cum servo tuo, Domine, secundum
verbum tuum.

II. Per modum Oblationis, v. g. dicendo: In manus
tuas Domine commendo spiritum meum.

Paratum Cor meum Deus, paratum cor meum ad
omnia, quæ tibi placent, ut agam, vel patiar,

Paratus sum, & non sum turbatus, ut custodiam
mandata tua.

In capite libri scriptum est de me, ut faciam Deus
voluntatem tuam, tunc dixi: Ecce venio.

Ecce mancipium Domini, fiat mihi secundum
verbum tuum.

Domine, descendi (in hunc lectum) non ut faciam
voluntatem meam, sed ejus, qui misit me.

III. Per modum Desiderij ac Petitionis, v. g. Pater, si
possibile est, transeat à me calix iste; veruntamen non
mea, sed tua voluntas fiat.

Abba Pater, omnia tibi possibilis sunt: si vis, trans-
fer calicem hunc à me; veruntamen non quod ego
nolo, sed quod tu.

Doce me, quæso, Domine facere voluntatem
tuam.

Domine, da mihi cor, ut colam te, & faciam vo-
luntatem tuam corde magno, & animo volenti.

Unam petij à Domino, hanc requiram, ut videam
voluntatem Domini, quoniam vita in voluntate
est.

IV. Per modum Actus patientiæ, v. g. Pater sancte,
amarus est calix, sed tamen amore tui paratus sum
bibere illum: auge dolorem, auge patientiam.

Instruct. III.

R

Pro-

Proba me, Domine, & tenta me, ure renes meos,
& cor meum.

Domine, hîc ure, hîc seca, modò fiat in me voluntas tua.

Domine omnes dolores arbitratus sum, ut gaudia, ut perficiam sanctum Beneplacitum tuum,

Domine, hæc mihi sit consolatio, libenter care-
re velle omni solatio. Et si tua defuerit consolatio,
sit mihi tua voluntas, & justa probatio pro summo
solatio.

O Jesu, mi patientissime, trahere me post te, ut cur-
ram in odorem sanctæ patientiæ tuæ.

Domine, etiam si oportuerit me commori tibi, non
te negabo, aut contradicam voluntati tuæ.

V. Per modum Gratiarum Actionis, v. g. Benedicite
frigus & æstus Domino, benedicite sitis & æstus Do-
mino, laudate & superexaltate eum in sæcula,

Benedicant te Domine, vita & mors, laudent &
superexaltent te in sæcula.

Absit mihi gloriari, nisi in cruce tua, Domine mi
Jesu Christe.

Quid retribuam Domino pro omnibus dolori-
bus, quos tribuit mihi? calicem Salutaris accipiam.

O Domine, laudent te omnes Angeli propter cruce-
ciatus, quos misisti mihi.

VI. Per modum Humiliationis, v. g. Domine, quis
ego sum, ut venias ad me, & per tribulationes visi-
tes me?

Exi à me, Domine, quia homo peccator sum, &
indignus tanto favore tuo.

Domine, quid est homo, quia innotuisti ei; aut
filius hominis, quia visitas eum?

Bonum

Bonum mihi, Domine, quia humiliasti me, ut di-
scam justificationes tuas.

Non est, O Domine, servus major Domino suo,
neque discipulus supra Magistrum. Si ergo te oportet
pati, & ita intrare in gloriam tuam, quanto
magis me pati conveniet? nam ego quidem justè
hæc patior, tu verò, mi Domine Jesu, quid fecisti?

§. IX.

Quidnam Operarius, cum discedit ab Infirmis,
observare debeat.

Tria sunt præcipuè, quæ Operarius ab ægris discessu-
rus observare debet. Primum est, ut, quemadmodum
Rituale Romanum & pleraque Ritualia Diœcesana monent,
prius aliquas preces in dictis Ritualibus præscriptas, & in fi-
ne libelli ponendas recitet, utpote quæ hoc ipso, quòd ab Ec-
clesia præscriptæ sunt, singularem meritò efficaciam habi-
tari creduntur. Certè dolendum est, aliquos interdum Ope-
rarios diu apud Infirmos hære, nec tamen aut ipsosmet pro
ipsis orare, aut ipsos ad orationem peragendam incitare, cum
tamen ejusmodi orationes non parùm tum ad ædificationem
adstantium, tum ad solatium & auxilium Infirmorum condu-
cere videantur.

II. Alterum est, ut, quemadmodum idem Rituale Roma-
num monet, consolatur Infirmos, dicens, se pro ijs in Sacri-
ficio Missæ, & aliis precibus oraturum, curaturumque, ut
alij idem pro eis faciant, idque re ipsa præstet. Deinde non
modicè hoc solatium augebit, si jubeat illos bono animo esse,
horteturque, ut doctrinas à se datas, præcipuè illam, quam
illis magis necessariam esse judicaverit, diligenter obser-
vent, addatque, se eos in tutelam omnium SS. Patrono-
rum, in sinum B. Matris Virginis, & SS. Christi vulnera
commendare, qui velut sexaginta fortissimi Milites lectulum
iporum circumstant.

III. Tertium denique est, ut sacram eis aquam, simulque
etiam benedictionem largiatur, dicens, prout in memorati
libello præscribitur: **Benedictio Dei Omnipotentis,**

R 2

Patris

Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, descendat super te, & maneat semper. Amen. Quòd si interdum varietatis gratia placeat aliam ex subjunctis seligere: Benedicat te Deus Pater, qui te creavit: Benedicat te Deus Filius, qui te redemit: Benedicat te Spiritus Sanctus, qui justificavit te. Aut: Benedicat te Sacrosancta Trinitas, & hinc quidem charitatem & patientiam, ibi verò vitam æternam largiatur. Amen. Vel: Benedicat te SS. Trinitas, Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus, nunc & in hora mortis tuæ. Amen. Vel: Dominus noster JESUS Christus te per suum sacratissimum Sanguinem abluat & purificet: per dolores suos confortet: per SS. Vulnera sua protegat: & per mortem suam ab æterna morte custodiat, atque ad gaudia sempiterna perducatur. Amen. Vel: Dominus noster JESUS Christus per suam sanctissimam Passionem & mortem te consoletur & roboret, ut morbum & dolores tuos ad illius exemplum patienter sustinere, & ab iisdem feliciter liberari valeas. Amen. Aut: Tristis JESUS soletur te: Cruentus JESUS abluat te: Vulneratus JESUS sanet te: Infirmus JESUS confortet te: Crucifixus JESUS defendat te: Moriens JESUS liberet te, & ad vitam æternam perducatur. Amen.

§. X.

Quomodo Infirmi inducendi sint, ut disponant domui suæ.

Cùm ex una parte nulla sit gravior necessitas aut periculum, quàm mortis subeundæ alea, uti sapius ostendit: et altera verò parte crebra ostendat experientia, perægrè Infirmos induci ad ea, quæ tali articulo conveniunt, præstandum meritò laborare summo opere debet Zelosus Operarius, ut, ubi primùm comperit, mortis periculū alicui imminere (id quod ex Me-

Medicis præcipuè cognosci potest) prudenter & suaviter, absque ullo respectu aut timore periculum hoc illi denunciet, aptisque verbis & motibus inducere eum conetur, ut domui suæ dispoat, eumque in finem omnia alia negotia sepoat, certò sibi persuadens, nunc negotium negotiorum omnium maximum præ manibus esse, atque adeò mentem, necque omnes eidem soli ritè perficiendo impendendas, uti videlicet exemplo suo Pius V. Pontifex probavit, qui, cum in supremo morbo varia negotia proponerentur, omnia rejecit dicens: *Iam gravius mihi negotium peragendū est. An fortè vos huius momenti negotiū putatis, animam ad extremam horam etiam preparare?* Idem S. Franciscus Borgia fecit, qui, cum infirmitatem suam magis, magisque augeri adverteret, & aliquot Cardinales & Legati ipsum visitare vellent, excusari se iussit, eò quòd nunc cum illo Domino agendum sit, qui vitæ & mortis habet arbitrium. Hinc & Hugo Gratianopolitanus Episcopus non patiebatur quidquam ludicrum coram se hoc tempore dici, aut tractari, sed omnes ad bona opera hortabatur, dicens, hoc tempus pœnitentiæ cum fletu, & non cum risu, & ociosis colloquiis transigendum esse. Porro quatuor sunt præcipuè capita, ad quæ Infirmi disponi debent, videlicet Confessio, Communio seu Viaticum, Extrema Unctio, & Testamenti confectio, de quorum singulis ordiæ eodem nunc agendum est.

M E M B R U M I.

Quomodo Infirmi ad Confessionem induci debeant.

Circa hanc duo potissimùm præstanda sunt Operatio, scilicet ut persuadeat Infirmum ad eam faciendam; & eandem juvet ad fructuosè faciendam Confessionem. Ad primum caput obtinendum sequentes observet industrias. Ante omnia ei Confessionis necessitatem, æquitatè que Christi verbis Matt. 5. demonstret: *Esto consentiens Adversario tuo, dum es in via cum eo, ne fortè tradat te Adversarius Iudici, & Iudex tradat te Ministro, & in carcerem mittaris.* Eum in finem afferat etiam memorabilem S. Augustini sententiam, qui dicere solebat: *Nemo quamvis sanctus & perfectus hinc decedere debet, nisi sit antè de peccatis suis confessus,*

& Dominici Corporis Viatico instructus. Cui consentiens S.
 Gregorius l. 13. moral. *Electorum mentes*, ait, quò amplius
 aeterno Iudicij appropinquare se sentiunt, eò ad discutiendos se-
 ipsos terribilius excitantur, ac properant, quia propinquum sibi
 iudicium iugiter suspicantur. 2. Exemplo uno, alteròve o-
 stendat, quàm solliciti fuerint, etiam sanctissimi Viri de vera
 pœnitentia in morte agenda. Sic enim S. Augustinus psal-
 mos descriptos in lecto affigi voluit, eorùmque recitatione
 assidua se ad pœnitentiam excitavit, ut in vita illius legitur.
 Sic Galla Symachi Senatoris Romani Filia, cum post Mariti
 obitum Sacræ Religioni se dicasset, & circa ultimū vitæ tempus
 à S. Paulo visitaretur, hoc solum petijt, an sibi peccata re-
 missa essent. Hinc & Job c. 10. ad DEVM dixit: *Numquid*
non paucitas dierum meorum finietur brevi? Dimitte ergo me
in plangam paululùm dolorem meum, antequam vadam, & non
revertar, ad terram renebrofam, & opertam mortis caligine.
 3. Utilitatem & lætitiã, quam ex tali confessione perci-
 pient, ostendat, illam videlicet, quam Ecclesiasticus c. 17. in-
 dicavit, dum dixit: *Non demoreris in errore impiorum. Ante*
mortem confitere. Confiteberis vivens, vivus & sanus confite-
beris, & laudabis DEVM, & gloriaberis in miserationibus il-
lius. Quàm magna misericordia Domini, & propitiatio illius
convergentibus ad se! Si æger obstinato animo confiteri
 nollet, orandum pro illo est imprimis, & varia bona opera
 offerenda; subinde submittendus aliquis, qui multum apud
 illum valet autoritate & gratiã, ut eum ad officium suum fa-
 ciendum amicè hortetur, tum ipse etiam Sacerdos accedat,
 & quàm humanissimè potest, cum illo de variis rebus, quas
 ipsi gratas esse censuerit, colloquatur, nullam mentionem fa-
 ciens de confessione, quousque benevolum fatis ipsum se ha-
 bere adverterit: proderit etiam laudare illum de sollicitu-
 dine & charitate, quam erga domesticos hactenus ostendit,
 sperare se proinde, quòd laudem hanc minimè corrupturus
 sit, sed tantò majorem potiùs sui curam hoc tempore habitu-
 rus, quantò prior est propria salus, quàm aliena; quid enim
 prodest homini, si universum mundum lucretur, animæ verò
 suæ detrimentum patiat? Si mediã hæc nihil proficiant,
 inquiri causa poterit, cur confiteri nolit; an fortè hæresis li-
 teat? an desperatio? an pactum cum dæmone? an affectus erga
 aliquod

aliquid peccatum, aut rem aliquam terrenam? an acedia & difficultatis horror? Inventâ hâc radice curandum est, ut aptis medijs ea evellatur. Denique explicari poterit, quàm DEVS secum joculari non patiat, atque adeò nunc dicat, quod olim infelici Udoni per somnium dictum est: Udo, Udo, cessa à ludo; si ergo non resipuerit, timendum esse, ne impleatur, quòd DEVS per Salomonem minatus est dicens: *Non tardes conversionis ad Dominum, & ne differas de die in diem; subito enim veniet ira illius, & in tempore vindictæ disperdet te.* Eccl. 5. Pari modo explicandum est, quàm infelix status peccatores in altera vita maneat, quàmque adeò nihil detrectandum sit homini, ut illum statum effugiat: certè hîc occini potest, quòd olim Naamo servi illius dixerunt 4. Reg. c. 5. *Pater, si rem grandem tibi dixisset Propheta, certè facere debueras; quanto magis, quia nunc dixit tibi: Lavare & mundaberis?*

II. Alterum caput, scilicet fructuosam Confessionem ut obtineat. I. Ante omnia laborandum est, ut, cum ægri non semper sint satis dispositi ad veram contritionem eliciendam, ipse eosdem ad talem contritionem aptis motivis propositis excitare studeat, præcipuè tamen ostendendo, quantum dilectionem DEVS per Creationem, Redemptionem, & Vocationem ad fidem &c. ostenderit, quàmque adeò meritò plus, quàm ullus Pater diligi mereatur, & tamen per peccatum tam graviter offensus sit. In quem finem proderit referre, quod Pistorius in apoth. spir. c. 2. refert, scilicet Oeniponti in PP. Franciscanorum templo statuam esse, quæ Equitem nobilem repræsenter, qui, cum proprium Parentem in bello, licet non agnitum occidisset, ubi postea ex certis indiciis, hastæ videlicet cuspidè in Patris pectore conspectâ, id comperit, tantum inde dolorem concepit, ut mortuus conciderit. Inde colligere jubeat Infirmum, quantum ipse dolorem concipere debeat, qui talem Patrem deliberatâ voluntate, & tam crudeli morte, qualis fuit crucifixio Christi, interemerit. Hortetur item, ut Christum Crucifixum ante oculos sibi statuatur, & sequentibus S. Bernardi verbis se alloquentem imaginetur: *O homo, vide, quæ pro te patior: non est dolor, sicut quo crucior: ad te clamo, qui pro te morior: Vide pœnas, quibus afficior: vide clavos, quibus confodior, cum sit tantus dolor exterior, interior est planctus gravior, cum te tam ingratum experior.*

III. Porro in ipso actu contritionis eliciendo variis modis dirigere potest Infirmum Operarius. Primus & optimus tam pro hoc Sacramento, quam pro aliis recipiendis est, si per actus Theologicarum virtutum elicitos ad ea disponatur hoc vel simili modo.

O Amantissime mi Redemptor, ac Domine JESU Christe, credo firmissimè, te hoc Sacramentum Pœnitentiæ pro mea salute instituisse. Statuo proinde illud cum ardentissimo honoris tui, & salutis meæ desiderio suscipere.

O JESU mi pijsime, scio, quòd sicut voluntatem largitus es, ita etiam perficiendi gratiam concedere paratus sis. Confido proin in infinita bonitate tua, rogòque per amorem, quo Sacramentum hoc constituiti, ut, sicut occasionem & desiderium confitendi benignissimè largitus es, ita ad eam etiam fructuosè peragendam, gratiam uberem largiaris.

O amabilissime JESU, agnosco infinitam charitatem tuam, quam in Sacramento Confessionis instituendo erga me demonstrasti, gratias proinde tibi ago, quàm possum, maximas, & vicissim diligo te ex corde meo, doleòque ex animo, quod te Dominum meum ac Deum meum, Redemptorem ac Benefactorem meum tantopere dilectum unquam offenderim.

O Clementissime JESU, detestor omnia peccata mea propter te, & vel nunc ea per SS. Pœnitentiæ Sacramentum penitus delebo. Ah miserere mei secundum magnâ misericordiam tuam; & secundum multitudinem miserationum tuarum dele iniquitatem meam.

IV. Alter modus est, ut per consuetam contritionis Formulam dirigatur hoc modo.

Domine JESU Christe, verus DEUS & Homo

Crea-

Creator ac Redemptor meus, quoniam tu es is, qui es, & quia amo te super omnia, pœnitent me ex toto corde, quòd te offenderim, & propono firmissimè, nunquam ampliùs peccare, & omnes peccandi occasiones evitare, confiteri, & implere pœnitentiam, quæ mihi fuerit injuncta. Condono simul amore tui ex corde omnes offensas, quibus unquam læsus sum; & si quispiam habet aliquid contra me, unde jure coram te queratur, propono, illi me proximâ occasione satisfacturum. Omnia denique opera mea, & afflictiones, ac totam vitam meam tibi offero in satisfactionem peccatorum meorum. Et quemadmodum suppliciter à te peto, sic confido in bonitate tua, & misericordiâ infinita, quòd ea merito pretiosæ tuæ passionis & mortis mihi remissurus, & gratiam largiturus sis ad me emendandum, & ad perseverandum usque ad mortem. Amen.

V. Tertius modus est pro eo tempore, quo periculum Infirmi non pateretur contritionem supradictis modis longiùs elici; tunc enim breviter sic concipi posset. O mi DEUS, in te credo, in te spero, te diligo ex corde, ideòque detestor omnia peccata mea, & firmiter cavere propono. Ah dimitte mihi debita mea; sicut & ego dimitto debitoribus meis.

VI. In ipsa confessione magnam charitatem & suavitatem ostendat Operarius, juvètque prudenter quæstionibus ad integritatem confessionis.

VII. Pro satisfactione seu pœnitentia, quæ modica hoc tempore esse debet, poterit monere Infirmum, ut suos dolores, & ipsam, si placet, mortem offerat. Quòd si restitutio aliqua facienda sit, aut inimicitia tollenda, sedulò laboret, ut in hoc genere partes suas perfectè expleat Infirmus, caveat tamen etiam, ne majus ipsi, quàm oporteat, onus imponat, aut inanes scrupulos ingeneret.

VIII. Peractâ confessione hortetur illum breviter, ut se
perinde nunc, atque olim Magdalenæ dictum credat à ser-
vatore: *Remittuntur tibi peccata tua. Vade in pace.* Jubeat pro-
inde læto animo esse, & dicere cum Davide: Eruiisti, Do-
mine, animam meam, ne periret. Projecisti post ter-
gum tuum omnia peccata mea. Dirupisti, Domi-
ne, vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis. Ju-
ravi, & statui custodire judicia justitiæ tuæ.

IX. Denique post absolutionem impertitam det Operam,
ut pro tanto beneficio gratum se exhibeat Infirmus, & ipso
præeunte, in ejusmodi affectus se effundat.

O benignissime JESU, Redemptor & Consolator
meus, quid retribuam tibi pro tanta charitate, quâ
non solum hoc Sacramentum instituisti, sed fructum
etiam illius toties mihi applicuisti.

O Utinam propter hoc beneficium infinites te
laudare, benedicere, & amare possem! Ah piissime
JESU, da mihi, obsecro, per infinitam misericor-
diam tuam gratiam istam, ut divinam majestatem
tuam deinceps nunquam amplius deliberatè of-
fendam.

Ignosce quoque, quidquid in hac confessione aut
unquam aliàs deliqui, sicut & ego amore tui igno-
sco omnibus, qui me unquam offenderunt, precor-
que illis eandem gratiam, quam mihi ipsi expro.

Ah JESU mi dilectissime, in sanctissima passione
& vulneribus tuis omnis spes mea reposita est. Fac
ergo, obsecro, ut virtute illorum de omnibus vitiis
triumphem, & quantò plura per te mihi remissa
sunt debita, tantò ardentiori te DEUM meum amo-
re complectar. Qui vivis & regnas in sæcula sæcu-
lorum. Amen.

O sanctissima & immaculatè concepta Virgo MA-
RIA, & vos omnes SS. Patroni mei, intercedite, quæ-
so, pro

so, pro me, & optatam peccatorum veniam, veram- que vitæ emendationem mihi, aliisque Peccatoribus impetrate. Amen.

M E M B R U M II.

Quomodo ad Communionem disponendi sint Infirmi.

I. Etiam hîc duo curanda sunt Operario, scilicet ut & desiderium excitet S. Viatici in Infirmo; & ut eundem iure in illo dignè ac fructuosè sumendo.

II. Pro desiderio obtinendo sequentia observabit 1. Necessitatem illius pro hoc maxime tempore ostendet; cum enim jam ex Ægypto hujus mundi abeundum illi sit, prius oportet Agnum Paschalem sumere, ut eodem confortatus, iter suum lætus & securus ingrediatur, & per mare rubrum SS. Passionis Christi salvatus, ad ripam alterius vitæ securus transeat. Præterea dum cum Elia ad montem Horeb, id est, cæli pergit, imaginetur sibi adstantem S. Angelum Custodem, & dicentem: Surge, & comede; magna enim tibi restat via. Tandem hoc tempore certamen maximum & periculosissimum est suscipiendum, ergo accedendum est ad mentem, quam, teste S. David, paravit DEUS in conspectu suo adversus eos, qui tribulant nos; ergo in subsidium vocandus est is, qui fortis est, & potens; si enim Deus pro nobis, quis contra nos? si consurgant adversum nos castra, non timebit cor nostrum. 2. Utilitatem quoque hujus S. Viatici ex illa Ecclesiæ Antiphona demonstrabit: O Sacrum convivium, in quo Christus sumitur (vel Dux, Consolator, & Protector in ultimo itinere futurus) recolitur memoria passionis eius (ut & ipse excitetur ad protegendum & roborandum Infirmum, ne pereat tantum pretium pro ipso expensum) mens impletur gratia (& quidem tantò copiosius, quantò magis se disposuerit per desiderium ad illam recipiendam) & futura gloria pignus datur; quis autem tam pretiosum pignus non libenter accipiat, maxime hoc tempore, in quo gravissimum æterni naufragij periculum subeundum est, atque adeò merito, sicut Albuquerquez in periculo materialis naufragij constitutus, Infantem suum arripuit, & versus cælum tollens rogavit Deum, ut vel propter innocentiam hujus Infantis parcere omnibus

in navi versantibus dignaretur, ita & ipse æger ad averte-
dum spiritualis naufragij gravius periculum Christum Fi-
lium æterno Patri offert.

III. Pro actuali verò communionē fructuosè peragenda
sequentia observet Operarius. 1. Ut per pios aliquot actus
disponat Infirmum ad sacrum viaticum digniùs suscipien-
dum. Quales e. g. iterum sequentes esse possunt.

O dilectissime Domine JESU Christe, credo fir-
missimè, te in hoc Sacramento cum corpore & ani-
ma, cum Divinitate & Humanitate præsentem esse,
adoro te proinde, & veneror omni possibili reveren-
tia & submissione, optòque, ut ab omnibus Homi-
nibus summus tibi in hoc Sacramento honor, cultus-
que exhibeatur.

O pijsissime JESU, agnosco cum summa gratitudi-
ne, & gaudeo, quòd ad me diverti desideres. Desi-
dero proinde & ego te summa cum reverentia & pu-
ritate suscipere.

O JESU benignissime, ecce cum profundissima
demissione offero tibi cor meum, & universa mem-
bra mea, rogòque, ut illa secundum beneplacitum
tuum adornes, dignamque in ijs tibi habitationem
constituas.

O Mitissime JESU, quemadmodum desiderat cer-
vus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad
te. Veni ergo, ô desiderium animæ meæ, & noli
tardare.

O JESU amantissime, diligo te ex toto corde meo,
quia tu me tantopere amâsti, & in pignus amoris
tui sanctissimum corpus & sanguinem dare digna-
tus es.

O JESU potentissime, mihi adhærere tibi DEO
meo bonum est, & ponere in te spem meam. Ah ve-
ni, ut non confundar.

O JE-

O JESU dilectissime, non sum dignus, ut intres sub tectum meum, sed tantum dic verbo, & sanabitur anima mea.

IV. Ubi SS. Sacramentum allatum fuerit, hortetur, ut illud salutet sequentibus verbis:

Ave verum corpus, natum ex MARIA Virgine, verè passum, immolatum in cruce pro homine; cuius latus perforatum fluxit undâ sanguine, esto mihi prægustatum mortis in examine. O dulcis, ô pie, O JESU Fili MARIÆ, miserere mei. JESU, quem velatum nunc aspicio, oro, fiat illud, quod tam sitio, ut te revelata cernens facie, visu sim beatus tuæ gloriæ.

V. Si Infirmus pro solatio suo petat, ut Sacerdos antè, quam Sacram Hostiam illi porrigat, nonnihil eam teneat, ut vel Symbolum Apostolorum, vel formulam Votorum, aut aliud quid recitare possit, non erit ei deneganda hæc devotio, utpote quæ & ipsi solatio, & aliis non modicæ ædificationi esse possit.

VI. Sumpto Sacro Viatico, hortetur illum, ut in pios affectus erumpat (nisi ipse per se id facturum sciatur, tunc enim nonnihil in quiete relinquendus est.) dicatque v. g. Inveni, quem diligit anima mea; tenui eum, nec dimittam. Nunc dimittis servum tuum, Domine, secundum verbum tuum in pace. Quia viderunt oculi mei salutare tuum. Mane nobiscum Domine, quoniam ad vesperascat.

O Anima Christi sanctifica me, corpus Christi salva me, sanguis Christi inebria me, aqua lateris Christi lava me, Passio Christi conforta me, ô bone JESU exaudi me, intra vulnera tua absconde me, ne permittas me separari à te, ab hoste maligno defende me, in hora mortis meæ voca me, & jube me venire ad te, ut cum Sanctis tuis laudem & glorificem te in sæcula sæculorum. Amen.

VII.

VII. His dictis vel ab ipso ægro, vel Operario præcuncto, si voluerit Infirmus parùm alloqui adstantes, qui SS. Sacramentum sunt comitati, poterit ipsi permitti, de quo tamen ante adventum S. Viatici quærendus est. Quòd si ipsimet hoc facere non placeat, aut ob infirmitatem non possit, non parùm fortè prodesset ad ægri solatium, & adstantium ædificationem, si Operarius hoc vel simili modo eos alloqueretur (si quidem mox etiam extrema Unctio non sit danda; alioqui enim post hanc absolutam id facere posset) Per dilecti Christiani, cum præsens Infirmus ob Infirmitatem suam officium suum facere commodè non possit, me, ut vices ejus supplerem, rogavit. Agit ergo inprimis omnibus & singulis tum præsentibus, tum etiam absentibus summas gratias pro omnibus beneficiis, quæ unquam ipsi aliàs, & nunc etiam per extremum hoc charitatis Christianæ officium præstiterunt. Subinde veniam ab omnibus demissè petit, si illorum ullum quacunque tandem ratione unquam offendit, & vicissim omnibus & singulis ex corde ignoscit, si quis ipsum unquam quomodocunque offendit. Denique, quoniam nunc in eo statu constitutum se videt, in quo vel maximè aliorum auxilio indigeat, impensè se omnium devotis precibus commendat, ut per eas felicem ipsi ex hac vita transitum impetrare conentur; spondetque vicissim, se quoque hoc beneficium compensaturum, & ubi ad optatum DEI conspectum venerit, pro omnibus sedulò DEUM rogaturum, ut & ipsi secundum ipsius sanctissimam voluntatem vitam suam christianè transigere, & sanctè, pièque claudere possint.

VIII. Post hæc juvare poterit ægrum in gratijs pro S. Viatico agendis, quod hoc vel simili modo præstare potest:

O dilectissime mi Domine JESU Christe, credo iterum firmissimè, quòd apud me verè diverti, meque tuâ divinissimâ præsentia sanctificare dignatus sis. Adoro proinde te, laudo, & glorifico te summâ, quâ possum, submissione ac reverentia, omnesque sanctos, ut idem mecum faciant, meosque defectus suppleant, invito.

O JESU mi piissime, gratias tibi amplissimas ago, quòd

quòd non solùm hoc Sacramentum instituire, sed
me etiam toties & hodie maximè SS. corpore tuo re-
ficere dignatus sis; atque in debitam gratiarum actio-
nem offero tibi hoc ipsum sanctissimum corpus tuum
cum omnibus Sacrificiis & Communionibus, quæ
unquam hæctenus peractæ sunt, aut deinceps pera-
gendæ; uti & me ipsum cum omnibus, quæ habeo &
possideo, rogòque demissè, ut hanc oblationem
benignè acceptare, atque acceptam habere velis.

O JESU amantissime, nunc iterum agnosco inef-
fabilem charitatem tuam, firmiterque statuo, te vi-
cissim ex corde toto diligere, atque ideo jam nunc
omni iterum peccato, & occasione peccandi penitus
renuncio.

O JESU benignissime, in te omnis mea spes ac fi-
ducia reposita est, per amorem igitur, quo hoc Sa-
cramentum instituisti, mèque jam iterum eodem
refecisti, rogo te, ut, quidquid ad tuam majorem
gloriam, meamque salutem magis expedire cogno-
veris, mihi largiri, præcipuè verò verum pecca-
ti odium, virtutis amorem, patientiam in adver-
sis, & felicem ex hac vita transitum concedere di-
gneris.

O JESU mi clementissime, commendo tibi etiam
omnes vivos & defunctos, præcipuè meos Superio-
res, Benefactores, Consanguineos, Amicos, & Ini-
micos, & eos, qui se meis precibus commendave-
runt, aut meæ curæ commissi fuerunt, & iterum
suppliciter rogo per SS. corpus & sanguinem tuum,
ut defunctis quidem requiem, viventibus autem ve-
rum hujus SS. Sacramenti amorem, & omne id, quod
ad salutem corporis, animæque illis expedire judica-
veris, largiri benignissimè digneris. O JE-

O JESU mi suavissime, non dimittam te, nisi mihi & omnibus, quos tibi nunc commendavi, benedixeris.

Benedicta sit SS. Trinitas, Pater, Filius, & Spiritus Sanctus. Benedictus Christus sub hoc SS. Sacramento absconditus & latens. Benedicta sit immaculata Virgo MARIA, quæ nobis hoc Christi corpus peperit. Benedicti sint omnes Cælitæ, qui unquam hoc Sacramentum dignè sumpserunt, nunc & semper, & in sæcula sæculorum, Amen.

M E M B R U M I I I.

Quomodo Infirmi ad S. Unctionem disponendi sint.

I. **Q**uæ circa priora duo Sacramenta Operario observanda dixi, eadem etiam circa hoc observare oportet, scilicet ut & desiderium excitare ad hoc SS. Sacramentum, & ad illud fructuosè suscipiendum juvare dignetur.

II. Ad desiderium excitandum, sequentes observet induftrias. 1. Ostendat fructus, quos secum id affert; quosque S. Jacobus c. 5. indicavit, dum dixit: *Infirmatur quis ex vobis? inducat Presbyteros Ecclesie, & orent super eum, ungent eum oleo in nomine Domini, & oratio fidei salvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus; & si in peccatis sit, remittentur ei.* Quos effectus paulò fusiùs aut clariùs ei explicet, & per exempla confirmet. Et primò quidem ostendat, multos per extremam unctionem corporis etiam sanitatem adeptos fuisse; & verò etiam ipsum certò obtenturum, si conducatur ad ipsius salutem. Deinde ostendat, peccata eidem remitti, uti & peccatam peccatis debitam, si non totam, certè ex parte. Tandem verò robur ad morbi dolores fortiter sustinendos, uti & ipsum dæmonis impetum, atque tentationes superandas concedi. Hinc Maria Oegniacensis, quoties ægri ungebantur, vidit Christum cum innumeris Cælitibus cubiculum ægroti ingredi, & infirmum roborare, dæmones pellere, animam mundare, eamque mirè illuminare, uti Surius in vita illius refert. 2. Ostendat illi modum, quomodo cum fru-

Quia hoc Sacramentum suscipere debeat, videlicet cum vera fide, spe, religione, reverentia, atque submissione. 3. Explicet illi parum preces ab Ecclesia in hoc Sacramento admittendo adhiberi solitas, simulque ostendat, quantum ex illis solatium haurire possit, & debeat. In horum confirmationem proderit afferre exemplum Ruperti Cæsaris, qui, cum diu recusasset hoc Sacramentum suscipere, timens, ne citius moreretur, propè abfuit à lapsu, sed persuasus tandem, ut susciperet, dixit, si scivissem, quantum hoc Sacramentum conducere ad corporis & animæ salutem, citius illud petissem. Accepit ergo illud, & paulò post sanatus multis adhuc annis regnavit. Bzovius Tom. 5. annal. 4. Ad majorem hujus Sacramenti æstimationem conciliandam, majusque desiderium excitandum non parum conducet ostendere, quanti ipse etiam Christus fecerit usum hujus Sacramenti, dum S. Lydwina post 38. annos in gravissimis morbis & doloribus consumptos ipsemet cum Matre sua & Apostolis visitavit, & Sacramentali habitu assumpto, illam usitato Ecclesiæ more inunxit, cereumque in manus inseruit. Surius in vita 7. April. S. Mariæ quoque, quòd feminam sine hoc Sacramento mori permisisset, eam precibus suis à morte suscitavit, ut eam inungere posset; quæ mox convaleuit, & aliquot annis vixit, uti Bernardus in ejus vita testatur. 5. Denique proderit ostendere, quàm severè DEVS puniat eos, qui in hoc Sacramento suscipiendo fuerunt negligentes. Quem in finem concinet narratio de homine illo cæteroquin pio, qui, quia suscipere hoc Sacramentum metu mortis accelerandæ recusavit, post mortem ad purgatorium centum annorum condemnatus est, uti ipse narravit resuscitatus, dum ad sepulturam deferendus, ubi etiam addidit, se, si suscepisset hoc Sacramentum, sanandum fuisse; neque enim illud mortem, sed vitam afferre, uti Daurolt. in floribus exempl. c. 5. tit. 57. et. 4. narrat.

III. Porro ut fructuosè suscipiat hoc Sacramentum Infirmus, hæc ei suggerere proderit. 1. Hortetur, ut per pia aliquot suspiria præparet se ad dignam sumptionem, id quod hoc vel simili modo fieri potest.

O amantissime Domine JESV, credo firmissimè,
Instruct. III. S te

te hoc Sacramentum ad corporis, animæque salutem, ac solatiū instituisse; desidero proinde illud cum omni possibili reverentia ac devotione suscipere, demissè rogans, ut eisdem effectus mihi juxta SS. tuum beneplacitum concedere digneris. Veni ergo, ô vere Samaritane, & oleo tuæ misericordiæ, ac vino charitatis unge, & sana me.

IV. Pariter hortetur, ut etiam sub ipsa sacra Unctione pios affectus excitare conetur, illos præcipuè, quos ipsa forma Sacramenti suggerit, ut scilicet demissè roget, ut, quidquid per unum quemque particularem sensum deliquit, id per istam sacram Unctionem, & infinitam misericordiam suam remittere DEVS dignetur.

V. Post acceptam sacram Unctionem moneat, ut hoc beneficium grato animo velut singularem gratiam, quam multi non acceperunt, agnoscat, ideòque secum hanc vel aliam similem Orationem recitet.

O amantissime mi Domine JESV Christe, ego indignus Famulus & creatura tua summas iterum tibi ago gratias, quòd hoc Sacramentum non solum instituere, sed me etiam illius participem facere volueris; simulque demissè rogo, ut virtute illius reliquias peccatorum meorum penitus delere, & vel sanitatem corporis, si ad tuam gloriam & meam salutem expedire noveris, restituere, vel ad extremam luctam gratiâ tuâ sic roborare digneris, ut vitam meam feliciter claudere, & pro hoc, & alijs beneficijs Te cum omnibus Sanctis in æternum benedicere possim. Amen.

VI. His precibus finitis hortetur ægrum, ut bono animo, & tanto præsidio munitus intrepidè prælietur prælia Domini, dicatque cum S. Davide ps. 22. *Si ambulavero in umbra mortis, non timebo, quoniam tu mecum es.* Alloquatur quoque eundem istis S. Pauli 1. ad Tim. verbis: *Tu autem homo DEI, certa bonum certamen fidei, apprehende vitam æternam.*

nom, in qua vocatus es, Et confessus bonam confessionem coram multis testibus. Aut illam S. Chrysoctomi in l. de Martyr. Exere vires, fortiter dimica, atrociter in pralio isto concerta. Considera pactum, conditionem attende, militiam nosce: pactum, quod spondidisti: militiam, cui nomen dedisti.

M E M B R U M I V.

Quomodo Infirmi ad Testamentum faciendum disponendi sint.

Quartum caput, ad quod Infirmi disponendi sunt, est Testamenti confectio, & aliarum rerum dispositio, circa quod sequentia observet Operarius. 1. Admoneat ægrum, ut, si quam habuit administrationem, circa quam aliquid dicendum occurrat, ex cujus neglectu grave damnum irri posset, ut illud maturè ijs, quorum interest, significet. 2. Ut de bonis disponat per Testamentum justum & pium, aut si jam priùs id fecerit, an non aliquid justis de causis immutandum occurrat? 3. Hortetur, ut, si facultas id ferat, amicos sibi faciat pauperes, & animas purgatorij, eumque in finem legata quædam pia faciat. Circa quæ tamen hæc tria bene observari ab ægro curet.

I. Primum est, ut in statu gratiæ faciat hanc dispositionem, ne merito per peccatum mortale privetur; quod si olim fecisset æger dispositionem in peccato mortali, suadet illi, ut nunc renovet intentionem, seduloque caveat, ne in talibus legatis faciendis vanam aliquam laudem ab hominibus, aut nominis, famæque perpetuitatem sectetur.

II. Secundum est, ut, nisi necessitas præsens aliquorum pauperum aliter suadeat, ijs pauperibus magis legata faciat, à quibus majus auxilium, & majorem gratitudinem expectare potest, quales sunt Religiosi S. Francisci, S. Domitici, aliorumque Ordinum mendicantium. Pari modo ut potius fundationes perpetuas cum præcipua intentione cultus divini & salutis Proximorum, quam eleemosynas brevi tempore expendendas decernat; specialiter verò curet, ut ne magnus in humando funere luxus & pompa instituat, sed potius major pars sumptuum in subsidium animæ conferatur. Unde laudari potest exemplum illius Domini, qui ordi-

nario modo funus sepeliri, sed mox 200. vel 300. sacra pro se legi curavit.

IV. Tertium est, ut, quæ vivens exequi potest in animæ suæ salutem, non facillè hæredibus committat, quem in finè narrasse proderit, quod teste Fabro Conc. 5. in Domin. 5. post Pent. litt. C. olim Filius quidam Patri suo responderat; cum enim Pater, qui magnam Liberis hæreditatem relicturus erat, ante mortem quæretet ex illis, quid quilibet post mortem Patris in animæ abeuntis solatium acturus esset, & iste missas tot legi se curaturum, alius tantam eleëmofynam sedaturum, alius alia facturum se polliceretur, tandem minimus illorum; nihil ego, inquit, promitto; si enim tu, dum Dominus es divitiarum & bonorum tuorum, nihil pro salute animæ tuæ decernis, multò minùs à Liberis, quorum quilibet partem tantum bonorum acquireret, sperare poteris.

§. XI.

Quomodo Infirmi contra Tentationes
muniendi sint.

PLures quidem tentationes Infirmis occurrere solent, sed quæ omnes ad octo ferè species revocari possunt, de quibus proinde hoc loco agendum est.

MEMBRUM I.

De prima Tentatione contra Fidem.

I. PRIMA tentatio & periculosa satis illa meritò censetur, quæ contra Fidem in animo Infirmi exoritur; cum enim bene sciat Stygius Veterator, fidem esse basin totius spiritualis ædificij, eò omnia sua machinamenta dirigit, ut hominem à tutissima Fidei statione in periculosum vacillationis pelagus deiciat. Unde meritò monet Ecclesia cum D. Petro 1. c. 5. Adversarius vester tanquam leo rugiens circuit quærens, quem devoret, cui resistite fortes in fide. Quare etiam Operarius diligentiam omnem adhibeat, ut Infirmus scutum Fidei firmiter teneat, eaque S. Thomæ verba sæpe repetat: *Credo, quicquid dixit Dei Filius: nil hoc verbo verius, fac me tibi semper magis credere, in te spem habere, te diligere.* Præterea verò has etiam industrias adhibeat.

II. Et I. quidem, si sit Catholicus, cæteroqui bonus, sed tantum circa aliquorum mysteriorum altiorum veritatem tentetur, monendus est, ut nullo modo disputet cum dæmone, sed hoc solum illi semper opponat scutum: Credo, quidquid credit S. Mater Ecclesia. Ad majorem verò confirmationem poterit recitare magno affectu, vel Symbolum Apostolorum, vel sequentem protestationem: Protestor coram DEO, & universa curia cælesti, & nominatim coram S. Angelo meo Custode, & coram vobis astantibus, quòd in hac fide S. Romanæ Ecclesiæ vivere, & mori velim; & si per delirium aliquod verbum ab ore meo excideret, quòd aliter sonaret, protestor, quòd illud non sit meum, sed hoc tantum, quòd protestatus sum. Sic me DEVS adjuvet, & sancta DEI Evangelia. Eundem in finem proderit frequenter per breves aspirationes confirmationem in fide à DEO petere v. g. cum Apostolis dicendo: *Domine, adauge nobis fidem.*

III. Si de veritate totius fidei Catholicæ dubitet, poterit sequentibus potissimum rationibus juvari; nimirum ut ostendatur illi, quòd hæc fides sit illa, quam tot Sancti, tot Doctores tenuerunt, quam tot Martyres sanguine per tanta martyria fuso confirmarunt, quam tot miracula probarunt, quæ sola per totum orbem propagata est, quæ Apostoli homines tam rudes, & alij eorum sectatores totum propè mundum subjugarunt, quam legis ejus perfectio & sanctitas commendat; ex quibus omnibus tandem hoc dilemma confici potest, non parum efficax ad pertinacem intellectum ægri conviandum: vel putas, quòd salutem consequi possint ij, qui hanc Catholicam fidem tenent, vel negas id fieri posse? si secundum: absurdum planè est, tot, tamque sanctos homines & tanta ex purissimo DEI amore perpeffos credere damnatos esse. Si primum; ergo cum per te salvi fieri possint Catholici, per nos autem nullus salvus fieri possit extra fidem Catholicam, æquum est, ut in tanti momenti negotio, à quo æterna felicitas, vel miseria pendet, securiori viâ incedas, quam scilicet omnes ad beatitudinem ducere concedunt, qualis est Catholica

Fides.

S 3

MEM-

MEMBRUM II.

De Diffidentia & Desperationis tentatione.

I. SECUNDA est tentatio diffidentia & desperationis, contra quam sic muniendus est æger. I. Si oriatur ex affectu odij, vindictæ, aut affectus ad peccatum, aut peccato non explicato, removeantur hæ radices, tum per confessionem, tum medijs supra assignatis pro Inimicitia tollenda.

II. Si oriatur ex pusillanimitate, vel peccatorum multitudinem ac magnitudine, ostendatur, quàm Pater æternus, Pater misericordiarum, cujus miserationis non est numerus; sit paratus Filium prodigum recipere; quàm paratus sit Filius DEI Pastor animarum ad ovem perditam suscipiendam; quàm amicè Pater filium errantem receperit, pro inimicis in cruce rogaverit &c. Ostendatur in SS. Christi vulneribus latere illud mare rubrum, in quo Diabolus cum toto exercitu, peccatis scilicet ægri, submergendus sit. Narretur, quid Christus Carpo petenti, ut duo peccatores in infernum præcipitarentur, dixerit, nimirum se paratum esse, iterum pro peccatoribus mori. Demonstretur, quàm ipse etiam Spiritus Sanctus paratus sit recipere peccatores, exemplo Juvenis à Patre & Filio rejecti, & à Spiritu sancto recepti, uti in Spec. Exempl. V. Miseric. Dei. ex. 1. fusiùs videre est. Ostendatur, quàm tota Trinitas parata sit recipere peccatores exemplo tot peccatorum, qui è statu pessimo ad summam perfectionem & vitæ sanctitatem pervenerunt. Quales fuerunt S. Maria Magdalena, S. Ægyptiaca, Pelagia, Thais meretrix, S. Augustinus, David, Latro, Theophilus, Nicolaus S. Andreae auxilio conversus, Moyses latro. Præterea etiam suffragia sanctorum Patronorum parata, maximè B. V. in memoriam revocari possunt, simulque illud S. Bonaventuræ solatio plenissimum dictum proponi. *Sicut à te despectus est & aversus necesse est, ut pereat, ita à te respectus est & conversus, impossibile est, ut pereat.* l. 1. Pharetr. c. 5. Unde S. Bernardus dicitur: *Filioli hæc peccatorum scala, hæc mea fiducia, hæc tota ratio Spei mea.* In confirmationem hujus fiducia poterit exemplum Theophili, B. Ægidij Monachi ex potestate demonis cepti, variorum latronum, qui ob unum, alterumve opus misericordiam præter spem invenerunt, proponi, simulque inferri

tantò majorem ipse æger fiduciam concipere debeat, qui tot
 pia obsequia per vitam misericordie Matri exhibuerit. Juverit
 etiam promissiones DEI ob oculos ponere & dicere: Ecce
 Charissime, si DEVS tibi litteras dedisset, quibus tibi veniam
 omnium peccatorum promitteret, num in tali casu diffideres
 misericordie & veritati illius? Ecce tales litteras per Pro-
 phetam Ezechielem c. 18. offert dicens: *Si Impius egerit pœni-
 tentiam ab omnibus peccatis suis &c. vitam vivet, & non morietur.
 Omnium iniquitatum eius, quas operatus est, non recordabor.* Sed & ipse Christus similes tibi obtulit litteras, dum
 dixit Matth. c. 6. *Si dimiseritis hominibus peccata eorum, di-
 mitteret & vobis Pater vester caelestis delicta vestra;* atqui tu di-
 misisti Proximo tuo omnia peccata sua, ergo & tibi DEVS
 omnia libens dimittet. Denique revocet illi in memoriam,
 quàm grata sit DEO spes de misericordia eius. Sic enim ipse
 Christus aliquando, ut videre est apud Blossum in Monil. spir.
 c. 9. S. Mechtildi dixit: *Mihi valde gratum est, ut homines in
 bonitate mea confidant, & de me praesumant. Nam quisquis in
 me humiliter confisus fuerit, ac mihi bene crediderit; ego & in
 hac vita illi adero, & post mortem supra omnia meritum ei bene-
 faciam. Quantum mihi quis credere, & de bonitate mea præ-
 sumere potest, tantum, & in infinitum amplius obtinebit, quia
 impossibile est hominem non percipere, quòd sanctè credidit, &
 speravit.* Dum verò S. Mechtildis quæreret, quid potissi-
 mum de ipsius bonitate credere deberet, respondit Christus:
*Certâ fide crede, quòd ego te post mortem suscipiam, sicut Pater
 Filium suum charissimum, quòdque nullus unquam Pater tam
 fideliter cum unico nato suo hereditatem suam dividerit, sicut
 ego omnia bona mea & me ipsum tibi communicabo. Quicumque
 hoc de bonitate mea firmiter & cum humili charitate crediderit,
 salvus erit.*

III. Quàm verò placet DEO spes de bonitate ejus, tam
 cum offendit desperatio; hinc S. Catharinæ Senensi quondam
 dixit: *Peccatores, qui in mortis extremitate desperant de mise-
 ricordia mea, multò gravius me offendunt, & magis mihi displi-
 cent hoc uno peccato, quàm omnibus aliis iniquitatibus, quas
 unquam commiserunt. Qui enim desperat, contemnit aperte
 ipsam misericordiam, & perversè existimat, iniquitatem suam
 maiorem esse, quàm sit eadem misericordia & bonitas mea.*

Vnde detentius huiusmodi peccato non dolet de offensa in me amissa, sed dolet de irremediabili damno suo. Qui si in veritate doleret, quòd me offendisset, atque contempsisset, & in misericordia mea fideliter speraret, ipse eam certissime inveniret, quoniam in infinitum maior est ipsa misericordia mea, quàm sint omnia peccata, quae unquam fuerunt commissa, vel quae committi possunt ab aliqua creatura.

MEMBRUM III.

De Tentatione ex Vitæ amittendæ timore orta.

I. Tertia tentatio est vitæ amittendæ timor; contra quam sic munitur ægrum. Primò ostendat ex Apostolo ad Heb. c. 9. statutum esse omnibus hominibus semel mori; si ergo aliquando moriendum est, nunquam melius morietur, quàm quando DEUS mortem illi decernit; Nam, ut S. Chrysostomus ait, *Boni tuuc decedunt ex hac vita, cum meliores sunt; mali, cum minus mali, quàm futuri essent, si adhuc viverent.* Si ergo sanguinem emissuri illud tempus optimum credimus, quod Medici assignant, quòd magis animam emissuri illud tempus eligemus, quod DEUS optimum iudicat?

II. Secundò declaret, quòd anima in corpore sit tanquam in carcere, & tanquam in exilio; cur ergo non libenter acceptet mortem, quæ carceri januam aperit; & vincula dissolvit, ut in patriam omni genere deliciarum abundantem transire possit? an non filij ex Academijs in patriam ad vacationem anhelant? an non Sponsa peregrè profecta desiderat amplexus & præsentiam Sponsi? an non Operarius gaudet abire ex vinea in domum Patrisfamilias, ubi denarium diurnum recipiat? an non ipsa Jumenta magis cursum accelerant, & elementa velociùs moventur, quando propiora stabulo vel centro esse sese advertunt? An non miles desiderat manu miti, & partem prædam cum gaudio possidere?

III. Tertiò demonstret, quòd si DEO ita videatur, etiam invitum mori debeat; suadeat ergo illi, ut ex necessitate virtutem faciat, & cum magno suo merito & beneplacito DEI promptè mortem accipiat, quàm si repugnans acceptaret, magis ab

gis ab ea torqueretur, meritum ingens amitteret, & pœnam purgatorij gravissimam accerferet.

IV. Quartò narret illi, quòd sicut P. Petrus Faber specialem post mortem gloriam obtinuit, eò quod ex obedientia mortuus esset, ita & ipse non minus præmium sperare possit, si in hoc casu obedientem sese DEO præbuerit. Certè qui reliquerit animam propter me, inquit Christus, centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit.

V. Quintò proderit etiam unum alterúmve Exemplum afferre eorum, qui mortem vehementer desiderârunt, v. g. S. Davidis exclamantis: *Heu mihi, quia Incolatus meus prolongatus est!* S. Pauli dicentis: *Quis me liberabit de corpore mortis huius? Cupio dissolvi, & esse cum Christo.* S. Praxedis, quæ rogavit DEUM, ut se ab hac vita liberaret, ne tot mala videret. S. Cypriani, qui in serm. de mortalitate ait: *Quis anxius est de egressu ab hac vita, nisi qui in fide dubius est, & spe vacuus? Illius est mortem timere, qui non vult Christi Societatem, & eius est, talem recusare societatem, qui non credit, quòd debeat regnare cum Christo.* Coëpiscopus quidam S. Augustini quæsitus, an libenter moreretur? respondit, si aliquando moriendum est, cur non modò? Conradus unus ex Discipulis S. Dominici dixit ad adstantes: Scitote, Fratres, quòd moriar *fideliter*, quia in fide Christi & Ecclesiæ: *libenter*, quia cum bona conscientia, & in DEI gratia: *fiducialiter*, quia spero, me in gaudium Domini intraturum: *hilariter*: quia ad requiem propero. Reginaldus Polus Cardinalis, cùm Rex Angliæ insidias vitæ illius strueret, dicebat, vitam alicui adimere perinde esse, ac si quis dormire volenti vestes detrahat. Sander l. 1. Schism. Angl. S. Nicolaa Virgo vitam suam his verbis finijt: *O quam bene cadit ille, qui cadit in DEI brachia. Bona nox, ô munde; bona nox, ô vita; omnibus bona nox.* Sur. to. 6. Hortetur ergo ægrum, ut cum Christo dicat: *Pater, si possibile est, transeat calix iste à me; veruntamen non mea, sed tua voluntas fiat.* Matth. 26. *In pace in idipsum dormiam, & requiescam, quoniam tu, Domine, singulariter in spe constituisti me.*

S

MEM-

MEMBRUM IV.

De Tentatione ex amore possessorum
honorum orta.

I. **Q**uarta tentatio oritur ex possessorum honorum amore, quæ proinde difficulter relinquit Infirmus; contra quam tentationem sic eum munit Operarius. Et I. ostendat hanc esse conditionem humanæ vitæ, ut sicut nudi egressi sumus ex utero matris, ita & nudi revertamur illuc.

II. Ostendat hæc bona tantum ipsi commodata esse, tristari proin eum non debere, si Dominus, qui ea ad tempus concessit, repetat iterum, sed potius dicere cum S. Jobo debere: *Dominus dedit, Dominus abstulit: sicut Domino placuit, ita factum est, sit nomen Domini benedictum.* Job. 1.

III. Ostendat, quantum meliora bona in altera vita eum maneat; jamque DEUM quodammodo ad ipsum dicere: *Veni, ego ostendam tibi omne bonum.* Quidni ergo omnia terrena arbitretur ut stercore, & contemnat, ut Christum & DEUM lucrifaciat?

IV. Ostendat etiam ipsum Christum nudum in Cruce mortuum fuisse, neque adeo detrectandam esse servo conditionem, quam ipse Dominus prior subierit.

V. Ostendat etiam in ipsius potestate esse, bona ista per manus pauperum in caelos præmittere, aut certè cum melioribus permutare; non esse proin, cur de eorum amissione doleat.

MEMBRUM V.

De Tentatione orta ex sollicitudine de Conjugibus & Liberis.

I. **Q**uinta tentatio ex sollicitudine de superstitibus Conjugibus & Liberis oritur, contra quam sic Infirmum munit Operarius. I. Ostendat, quod, si in caelos sit venturus, plus illis possit precibus prodesse; quam si in vita maneret.

II. Ostendat DEUM non minus eos amare, quam ipse amaverit; si ergo ipse deserturus suos non fuisset, multo minus DEUM eos deserturum; illi enim derelictus est pauper, & ipse Orphano erit adjutor, teste Davide.

III. Ostendat, quod, cum ab ipso in timore Domini edu-

cati sint, non debeat illis timere inopiam; non enim esse inopiam timentibus eum.

I V. Ostendat, si tantam curam de Liberis & Coniuge habet, ut temporaliter vivere possint corpore, multo æquius esse, ut de seipso & de sua vita spirituali ac æterna sollicitus sit; cum ergo illa cura hanc impediatur, merito eam abjiciendam, & solam de seipso curam suscipiendam. Projiciat ergo omnem sollicitudinem suorum in Dominum, quoniam illi cura est de ipsis.

MEMBRUM VI.

De Tentatione Impatientiæ.

I. **S**exta tentatio est Impatientia, contra quam sic munitur. I. Assiduo hortetur ad Passionem Christi præ oculis habendam; non enim sentit dolores servus, qui Domini sui dolores intuetur; imaginetur ergo sibi Christum in cruce pendentem, & ad se dicentem: *Venite ad me omnes, qui laboratis* (tali vel tali morbo) *& onerati estis* (doloribus corporis & animi) *& ego reficiam vos* (recordatione & virtute dolorum meorum) *O vos omnes, qui transitis* (aut consideratis passionem meam) *attendite, & videte, si est dolor, sicut dolor meus.* Thren. I.

II. Hortetur eum, ut frequenter meminerit cælestium gaudiorum aut pœnarum inferni, modo supra de tribulationibus in communi assignato; imò certo sibi persuadeat, hoc esse purgatorium suum; meminerit proinde ægri illius, qui, cum ab initio imprudentet elegisset, triduum magis in purgatorio, quam triennium in lecto inter dolores graves consumere, postea facti pœnitens dixit, malle se 300. annis dolores morbi, quam uno quadrante Purgatorij pœnas sustinere. Spec. Exempl. V. Infirmi. ex. 7.

III. Ostendat illi, lectum, in quo jacet, locum certaminis & scholam virtutum esse, omnibus proin viribus conandum, ut tam insignem laudis & præmij amplissimi obtinendi occasionem è manibus labi non sinat.

IV. Ostendat illi, quam brevis sit hic dolor cum æternitate comparatus; sicut ergo S. Athanasius in tribulationibus dicere solebat: *Secedamus paululum, quia nebula aut pluvia brevis (ein Übergänge) imminet, ita eodem modo ægrum se se jubeat solari,*

V. Exem-

V. Exempla Sanctorum afferat v. g. in antiquo Testamento S. Tobia, S. Jobi. In novo Testamento S. Clara, quae Suario teste, 28. annos gravissimis morbis excruciatu est; S. Lydwina, quae 38. annis extraordinarios dolores perpessa est, & 30. annis lecto ita affixa fuit, ut nec tangere terram pedem potuerit: uti idem Surius testatur. Beniamini, qui alios oleo & precibus curabat; non autem seipsum ab hydrope, sed solum dicebat: Orate DEUM pro anima, de corpore nihil solliciti, quando & illud sano mihi in re nulla unquam commo-
davit, uti in Eccl. hist. p. 2. l. 6. c. 2. narratur. Illius monachi, qui quaesitus cur fieret? respondit, biennium jam esse, ex quo DEUS nullum illi morbum immisisset, & ideo mundum, Diabolum & Carnem ipsi magis infestos esse, quos nunquam melius potuerit subjugare, quam quando corpus aegrum in lecto jacuisset. S. Francisci oculorum dolore cruciati, de quo supra mentio facta: S. Bonae Virginis, cujus ubera vermes depascebantur, de qua etiam supra dictum: S. Petri, qui cum alios sanasset umbram suam, nolebat tamen Petroniam filiam sanare, nisi ad horam, ut ostenderet, posse se & illam sanare, si vellet, sed nolle facere, quia magis ipsi infirmitas expedit: S. Catharinae Senensis spineam coronam eligentis praese aurea, & capiti imprimentis: Servuli, qui a prima aetate paralyticus nunquam sedere, nunquam ad latus declinare, nunquam manum ad os admoveere potuit, semper tamen in accessione dolorum DEO gratias agebat. Unde & in morte cantu Angelorum recreatus est.

VI. Ostendat illi, quam paratus sit Christus juvare eos, qui gravi morbo vexantur; ita, ut S. Paulus 2. Corint. 12. dixerit: *Libenter gloriabor in infirmitatibus meis, ut inhabitet in me virtus Christi.* Item, cum infirmor, tunc potens sum. Dicat ergo aeger cum S. Augustino: *Domine, haec ure, haec secum, meum parcas in aeternum.*

M E M B R U M VII.

De tentatione ex metu Purgatorij orta.

I. Septima tentatio ex metu purgatorij oritur, contra quam sic muniat Infirmum Operarius, imprimis offerat illi, si potest, indulgentias, vel ostendat illi, quomodo ratione Congregationis, si cui nomen dedit, lucrari eas possit.

II. Pro-

II. Promittat, se pro illo sedulo oraturum, sed & amicos idem facturos, curaturisque, ut plures pro ipso Missæ offerantur.

III. Declaret, quòd, si patienter & fortiter sustineat dolores suos, eosque DEO in satisfactionem offerat, purgatorij loco sint futuri; si enim S. Bernardus teste Cantiprat. l. 2. apud c. 5. p. 2. fratri cuidam laboranti dixit: Perge frater, quia nullum aliud post hanc vitam purgatorium habebis; quantò magis hoc patienti dici poterit? si Monachus ille, apud Cæsar. l. 12. c. 51. qui tantum recordatus est Passionis Dominicæ (quando crucem transibat) & rogabat per amaritudinem, quam Christus in morte sustinuit, ut sui quoque in agone recordetur, ab omni purgatorio liberatus est, quantò magis hanc gratiam sperare poterit, qui Christi SS. Passionem non verbo, sed opere; non recordando, sed imitando venerari conatus est? Martyres certè purgatorium non patiuntur; atqui teste S. Gregorio homil. 35. in Evangel. *sine ferro & sanguine martyres esse possumus, si patientiam veraciter in animo custodimus.* Hinc aliquando Christus S. Ludgardii apparuit, monuitque, ut cæcitatem suam patienter sustineat, sic enim liberam fore à purgatorio.

IV. Ostendat insuper, quòd, si iustissimo DEI judicio in purgatorium mittendus esset, spem tamen optimam concipere possit, se non diu ibi relinquendum, tum, quia ipse misericors erga animas purgatorij semper fuit, atque adeò parem juxta Servatoris promissum misericordiam est consecuturus; tum quia specialiter cultui Beatissimæ Virginis fuit addictus, quæ aliquando S. Brigittæ dixit: *Ego sum Mater DEI, & Mater omnium, qui sunt in purgatorio; quia omnes pœna, qua deventur purgandis pro peccatis eorum, per preces meas quâlibet horâ aliquo modo mitigantur, uti l. 4. Revel. c. 138. recitatur.*

MEMBRUM VIII.

De Tentatione ex pœnitentiæ agendæ desiderio orta.

Octava Tentatio est Desiderium vitæ protrahendæ ad seriam emendationem vitæ instituendam, meritâque agenda. Contra quam sic munitur ipsum Operarius. 1. Ostendat;

stendat, quàm incertum sit, num hoc facturus esset; quoties proponant homines emendationem, & tandem exequi omittant; & ideo fortè ipsum DEUM disponere, ut jam moriatur, ne deterior factus in periculum salutis se conjiciat.

II. Ostendat, meliorem esse obedientiam, quàm victimanam, adeoque gratius fore DEO, si voluntati illius se resignet, quàm si vivus juxta voluntatem propriam relinqueretur, & sanctissimè viveret.

III. Declaret illi, quantum mereri possit, si propter DEI amorem libenter carere velit merito, quod per longiorem vitam obtinere posset; si enim, qui terrena bona relinquit propter DEVM, centuplum accepturus, & vitam æternam possessurus est, quid sperare poterit, qui propter eundem DEVM æterna & supernaturalia bona dimittit?

IV. Ostendat etiam, quantum conducatur ad satisfactionem, si patienter mortem excipiat: si enim satisfacere DEO plenissimè nonnulli censentur, qui temporalia bona sibi eripi patiuntur, aut ipsi pauperibus tribuunt, ut adeò etiam Daniel suaserit Nabuchodonosori, ut peccata sua elemosinis redimeret, quantum magis satisfaciet, qui vitam ipsam omnium rerum charissimam, & gloriam, quam per vitam longiorem sibi præparare potuisset, eo sine libenter dimittit, ut tam graviter à se offenso DEO quàm plenissimè satisfaciat?

V. Declaret illi, voluntatem DEI tanti esse faciendam, ut si omnia Sanctorum merita solus possidere posset, tamen voluntatem DEI præferre deberet, utpote, quàm ipsi etiam Beati plus, quàm suâ felicitate delectantur; quantum magis ergo longè minora illa commoda, quæ per vitam sperare longiorem posset, DEI beneplacito postponenda, & contemnenda erunt? maximè cum commoda, quæ propter DEI amorem & beneplacitum negliguntur, per idem Dei beneplacitum abundantius recuperentur.

§. XII.

An permittendum sit Infirmis, ut alios alloquantur, & exhortentur ante mortem.

I. Cùm experientia crebra ostendat, illa dicta, quæ à moribundis proferuntur, multò altiùs plerumque penetrare, ideo non oberit interdum (si circumstantia Personarum

rum non obftet,) si moribundus brevem exhortatiunculam ad adstantes habeat, vel si ipse id non possit, Operarius quasi vices ipsius suppleat, & alloquatur. Possunt autem triplicis generis Personæ distingui, ad quas talis sermo institui queat, videlicet Conjuges, Liberi, Amici vel Consanguinei, de quibus breviter ostendendum est, quomodo eos alloqui possit Infirmus, vel Operarius.

M E M B R U M I.

Quomodo Maritus Conjugem alloqui possit.

I. **H**Æc allocutio tunc tantum permittenda est, quando Uxor creditur non immodicè ejulatura, & moribundi dolorem auctura; quod idem etiam de Liberorum adhortatione dicendum est. Sic ergo Maritus Uxorem alloqui possit.

II. Perdilecta uxor, adesse videtur tempus, quo, sicut olim juxta voluntatem DEI conjuncti sumus, ita juxta eandem quoque ab invicem iterum separemur. Quapropter extremum te nunc allocuturus, gratias imprimis tibi ago pro fidelissimis obsequiis, quæ mihi, totique Familiæ, quamdiu conjuncti fuimus, præstitisti. Veniam quoque peto omnium molestiarum & offensarum, quibus unquam te dilectissimam consortem offendi: sicut & ego ignosco tibi ex corde, quidquid ulla in re peccasse in me videbaris.

III. De reliquo, sicut Christus in cruce S. Joannem suæ dilectissimæ Matri commendavit, ita & ego tibi, quam possum, vehementissimè commendo Liberos nostros, hortorque, ut illos in timore DEI, pietate, aliisque virtutibus Christianis sic instituas, ut aliquando in cælis eos nobiscum videre, gaudiumque ex illis perpetuum haurire possimus.

IV. Commendo tibi etiam meipsum, corpusque & animam meam, petoque, ut corpus quidem more Christiano, sed absque singulari pompa terræ mandari cures, animæ vero meæ potiore curam suscipias, atque adeò tum per preces proprias, tum per alienas, aliisque pia opera, præcipuè vero sancta Missæ sacrificia eidem fideliter succurras. Hoc enim est ultimum obsequium, quod à te tantò impensius peto, quanto sincerius me à te in vita amatum fuisse memini.

V. Vale

V. Vale ergo Uxor dilectissima, & sic vive, ut cum gaudio iterum in cælis mutuò videamus. Noli tristari immodiè propter obitum meum, sed memento, te mortalem Maritum duxisse, atque adeò ægrè ferre non debere, si mortis debitum persolvat. Dominus me tibi dedit, Dominus nunc iterum me aufert. Sicut ipsi placuerit, sic fiat. Sit nomen ejus benedictum. Ille te & Liberos nostros benedicat, custodiat, & ad vitam perducatur æternam. Amen.

M E M B R U M I I.

Quomodo Parens Liberos alloqui possit.

I. **P**erdilecti Liberi, appropinquat tempus, quo discedere à vobis, alterique vos Patri relinquere debebo. Audite proin ultima Patris vestri verba, & cordi vestro profundè inscribite, ut suo tempore optatum ex illis fructum referatis.

II. Inprimis ergo, quantum pro paterna mea apud vos autoritate ac dilectione valeo, adhortor vos, ut Dominum DEVM ex toto corde timeatis, & ametis, certòque vobis persuadeatis, hanc optimam esse hæreditatem, quam vobis relinquere possum; hanc quippe si possideatis, nihil deerit vobis, ut ipse DEVS non semel promisit.

III. Secundò vos hortor, ut singularem quoque cultum & amorem Sanctissimæ Christi, imò & vestræ cœlesti Matri semper exhibeatis, & ad eandem in omnibus vestris necessitatibus recurratis, cum firma spe, quòd, sicut per eam mundus totus salutem invenit, ita vos quoque per ejusdem maternum amorem & sollicitudinem ad optatum felicitatis portum sitis perducendi.

IV. Tertiò adhortor vos, ut pariter omnem amorem, reverentiam, & obedientiam secundæ vestræ Matri Spiritualis, nempe Ecclesiæ Catholicæ exhibeatis, ideòque veram & vivificam fidem, in qua hæctenus à me educati & instructi tam sollicitè fuistis, totis viribus propugnetis, & conservetis; omnibus quoque Ecclesiæ Ministris debitam reverentiam & obedientiam præstetis, & institutas ab eadem cæremonias, & præcipuè sanctissima Sacramenta cum summa veneratione recipiatis, & frequenter ac devotè usurpetis.

V. Quartò adhortor vos, ut etiam carnalis vestræ Matri beneficia grato animo agnoscatis, ideòque filialem amorem & obe-

& obedientiam constanter illi exhibeatis, firmiter credentes, quòd per hoc & DEO & mihi singularem delectationem creaturi, vobis autem vitæ prolongationem, & copiosam benedictionem sitis obtenturi.

VI. Quintò adhortor vos, & quidem, ut hanc doctrinam tantò studiosius observetis, ipsius Christi verbis, ut diligatis invicem, sicut ego dilexi vos; nam sic DEVS inter vos habitabit, & vos ac bona vestra contra omnes hostium insidias potenter defendet.

VII. Sextò adhortor vos, ut etiam cum aliis hominibus pacem & concordiam semper servare studeatis, accepta beneficia grato animo agnoscatis, & compensetis, illatas injurias Christiana charitate ac patientia supportetis, & quidquid vultis, ut faciant, vel non faciant vobis homines, id ipsum etiam vos vel faciatis, vel caveatis.

VIII. Septimò misericordiam quoque erga Defunctos & Viventes specialiter vobis commendo, certòq; vobis persuadeatis, opto, quòd, quantò vos liberaliores erga DEVM in Pauperibus exhibebitis, tantò liberaliorem quoque ipsum erga vos sitis experturi.

IX. Octavò singulariter quoque vos adhortor, ut propriæ vestræ salutis speciali studio invigiletis, ideòque omnia media ad eandem assecurandam necessaria sedulò adhibeatis, hunc namque ob finem à DEO creati, & à me procreati estis. Si ergo DEVM & me diligitis, desiderium meum implete, & sic vitam vestram instituite, ut hinc quidem laudabilem mei in vobis memoriam conservare, & in altera vita vos iterum cum gaudio excipere, & per vestram gloriam meam quoque felicitatis non leve augmentum obtinere valeam.

X. Accedite ergo, ò dilecti Liberi, & postremum à Patre vestro osculum accipite, quo testemur, quantopere habemus invicem dilexerimus, & per totam olim æternitatem sumus dilecturi. Ego quidem, quemadmodum hæc monita paterni singulari vobis affectu tradidi, ita confido, quòd filiali quoque amore & obedientia excepturi, operèque completuri sitis. Nihil proinde aliud superest, quàm ut paternam opto valedictione benedictionem vobis impertiar, Deamque suppliciter rogem, & obtester, ut in suam vos custodiam paternè suscipiat, abundantemque gratiam concedat, quâ san-

gratissimam eius voluntatem sollicitè indagare, atque perfectè implere studeatis, sicque digni efficiamini promissam mecum in cælis hæreditatem accipere, quam vobis & mihi clementer concedere dignetur Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus. Amen.

M E M B R U M I I I.

Quomodo Infirmus alios Homines adstantes alloqui possit.

I. **P**erdilecti Amici & Fratres in Christo, cum jamjam ingrediar viam, per quam omnes ad alteram vitam transire oportet, neque sciam, quâ horâ Dominus noster venturus, meque à gratissima vestra Societate abstracturus sit, liceat mihi cum vestra venia ante abitum meum, animi mei vobis sensa, desideriaque explicare.

II. Inprimis ergo confiteor, me, dum jamjam supremo iudicio me sistendum credidi, ideoque vitam & opera mea accuratius examinavi, in ijs omnibus nihil reperisse, nisi vanitatem & afflictionem animi, solis illis operibus exceptis, quæ ad debitum DEO amorem, servitiûmque præstandum direxi. Omnes proinde adhortor, ut commodis ac salutis vestræ melius prospiciatis, & totos vos divino cultui, servitiôque divino consecretis, ne serò olim errorem vestrum agnoscere, & sine spe correctionis deplorare cogamini.

III. Secundò confiteor, me in omnibus meis adversitatibus, & præcipuè in hac ultima mea necessitate nullum melius solatium, ac robur animi invenisse, quàm spem atque fiduciam, quam in meritis acerbissimæ Passionis & Mortis JESU Christi Domini mei collocavi, & patientiam, per quam me ipsi conformare studui. Quapropter & vos adhortor, ut similem fiduciam in his sanctissimis & infinitis meritis collocetis, & quidquid DEVS pro vestra salute permiserit, cum magna patientia, gaudiôque accipiat, ut in altera vita tantò copiosius gaudium percipere possitis.

IV. Tertiò confiteor potissimam spem & securitatem meæ salutis in præsentis statu mihi oriri per exiguam quidem, sed constantem devotionem, quam erga SS. DEI Matrem, S. Angelum Custodem, & reliquos Patronos hætenus ostendis, per quorum proinde auxilium & intercessionem, sicut ego

modò veniam meorum peccatorum, defensionem contra hostes, & felicem ex hac vita transitum me impetraturum confido, ita vos quoque adhortor, ut in cultu horum Patronorum constanter pergatis, & per hoc tam efficax medium salutem vestram affecurare studeatis.

V. Quartò confiteor, quòd hoc tempore nullius rei magis me pœniteat, quàm peccatorum commissorum, & temporis tam malè impensì. Atque utinam mihi hoc tempus redimere liceret, ò quàm multò fructuosius illud impendere, singulâque momenta observare vellem! Vos ergo, Dilecti, damno meo respicite, & concessum vobis tam pretiosum & acceptabile tempus fructuosius impendere studete.

VI. Non minùs quintò confiteor, me tam à vobis, quàm ab aliis absentibus Amicis innumera beneficia accepisse, sed proh dolor parùm agnovisse, aut compensâsse, omnes proinde, quos unquam offendi, demissè, ut ignoscant, rogo, simulque gratias amplissimas pro acceptis beneficiis persolvo, pollicorque, me in altera saltem vita DEVM pro ijs deprecaturum, ut tantam illis charitatem ac beneficentiam millecuplo fœnore compensare dignetur.

VII. Etsi verò ob hanc meam ingratitude indignum me agnoscam ulteriori vestro beneficio, confidens tamen Christianæ vestræ dilectioni, & misericordiæ, etiam atque etiam rogo, ut tria mea desideria & petitiones implere dignemini. Primò, ut, quoniam ego solus sufficiens non sum ad debitas DEO pro acceptis beneficiis gratias persolvendas, vos in hoc debito solvendo adjuvare, atque adeò meo quoque nomine copiosè pro tantis favoribus DEVM benedicere & laudare studeatis. Secundò, ut eâ sollicitudine ac charitate ultimam meam voluntatem impleatis, & meos relictos Liberos, aliòsque Consanguineos foveatis, quò desideratis vestram eam in simili casu voluntatem impleri, & Consanguineos curari. Tertiò, ut tam in residuo vitæ meæ brevi tempore, quàm post mortem meam fideles vos Amicos ostendatis, & tam devotis precibus, tum alijs pijs operibus ita mihi succurratis, ut & vitam meam feliciter claudere, & sine diuturno purgatorio celeritèr ad optatam beatitudinem pervenire valeam; ubi & ego vestræ charitatis diligenter memorem me

T. 2. sup. ... futu-

futurum, precibusque meis, quantum potero, compensarum promitto.

VIII. Valet, Amici dilectissimi, & ita vivite, ut aliquando in æternum vivere valeatis. Ita voveo ex animo, Deumque suppliciter obtestor, ut hoc meum votum ad suam majorem gloriam, meumque ac vestrum solatium, ac salutem copiosè implere dignetur. Per Christum Dominum nostrum, cui cum Patre & Spiritu sancto sit sempiternus honor & gloria. Amen.

§. XIII.

Quibus medijs uti debeat Operarius ad moribundum animandum, & ad mortem ritè disponendum.

Cum ad finem vitæ propius accedere videretur æger, ante præparationem ad mortem impedire possunt, quales sunt plerumque Liberi, Coniunx, & similes, qui humanos potius affectus, quàm spirituales excitant. Postea verò ipse Operarius totis viribus se convertat ad animandum, prætegendum, ac adjuvandum moribundum, ut piè & christianè decedat, quem in finem Indulgentias, Aquam benedictam, Cereum sacrum, Crucifixi effigiem, sanctissima nomina JESUS & MARIA, & pias denique aspirationes potissimum adhibebit, de quorum singulis quid observandum sit, sequentia membra docebunt.

M E M B R U M I.

Quid circa Indulgentias moribundorum sit observandum.

I. Non est hîc animus de pluribus indulgentiis, quas ægri obtinere possunt, fusius differere, sed de ijs duntaxat, quæ propriæ sunt moribundis, de quibus tria præcipue observanda sunt ab Operario.

II. Primum est, ut sciat, quinam Indulgentias moribundorum lucrari possint. Pro quo intelligendo sciendum est, duplicis generis indulgentias moribundis solere concedi, alias, quæ ab alio applicari debent; alias, quæ nulla alterius applicatione indigent, quales esse concessæ censentur, si in

bulle non requiritur expressè applicatio ab alio facienda; & has posteriores Indulgentias lucrari possunt omnes, qui habent Indulgentias Quinque Sanctorum, S. Caroli Borromæi, Urbani Octavi, item Congregationis S. Rosarij, S. Francisci, S. Augustini, Annuntiæ Virginis, imò pleræque aliæ Congregationes secundum modernum stylum; item, qui in templis Societatis JESU Sacramenta frequentare, aut in vita SS. JESU nomen devotè pronunciare consueverunt, qui omnes hactenus recensiti possunt in articulo mortis plenarias Indulgentias obtinere, si per se aut alium ter pectus percutiant, aut SS. nomen JESU ore, vel, si hoc non possunt, mente pronuntient. Unde patet, vix ullum esse moribundum, qui hujusmodi Indulgentias non habeat.

III. Secundum est, ut, si quidem contingeret, ut moribundus nullum haberet titulum ejusmodi Indulgentias lucrandi, Operarius semper habeat Numisma quodpiam aut imaginem, aliùmve titulum, ratione cujus dictas Indulgentias applicare possit; quod ut legitimè faciat, sequentes Doctorum sententias nôsse debet. 1. Ejusmodi Indulgentias non perinde ac priores, quæ nulla applicatione indigent, vero mortis articulo (id est illi, quem revera mors sequitur) reservari, sed toties applicari posse, quoties novum mortis periculum adesse prudenter præsumitur. 2. Nullam pro hac applicatione certam verborum formulam requiri, sed sufficere voluntatem applicandi, uti Reginaldus ex communi apud P. Gobat p. 2. thes. c. 34. n. 623. docet. 3. Non esse necesse, ut Infirmus petierit hanc applicationem per Confessionem faciendam, uti Dian. p. 5. tr. 3. ref. 134. cum alijs sentit. 4. Non tantùm præsentem, sed etiam absentem applicari posse, uti idem Diana cum Trullench. ibid. docet. 5. Probabile esse, quòd in defectu Clerici etiam à Laicis applicari possint, uti idem Dian. l. c. cum pluribus iterum tradit, licet consultius sit, tutiusque, ut à Clericis, si fieri possit, applicentur. 6. Posse has Indulgentias etiam per alienum numisma aut metallum applicari, nisi speciatim id prohibeatur in bulle, uti P. Gobat p. 2. c. 34. n. 623. docet. 7. Consultum tamen esse, ut, si æger habeat duplicem titulum, ratione cujus possit binas Indulgentias in eo articulo lucrari, unam appli-

cer, aut applicari petat pro vero articulo, alteram pro præsumpto duntaxat. Ita idem l. c.

IV. Tertium est, ut sciat, quomodo practicè disponere debeat Infirmum ad Indulgentias obtinendas, nempe ut, cum sine remissione culpæ nulla sperari remissio pœna queat, ante omnia ægrum prius ad contritionem de peccatis eliciendam excitet, ac, quia plerumque ejusmodi Indulgentiæ per pronunciationem SS. nominum JESU & MARIÆ obtineri debent, ad devotam horum nominum prolationem suaviter impellat; imò & ad actnalem intentionem easdem lucrandi, eò quòd, licet virtualis vel interpretativa, vel habitualis juxta aliquos sufficiat, contraria tamen sententia actnalem intentionem requirens, multò tutior sit, atq; adeò in materia Indulgentiarum, in qua tutiorem partem plerumque sequendam esse contendunt Authores, merito præferatur.

M E M B R U M I I.

De Aqua benedicta.

I. **Q**UANTAS vires habeat Aqua benedicta ad Hostes tartareos pellendos, tum ex frequentibus historijs (illà maximè, quæ, teste Menzio l. 2. c. 10. §. 5. de arte compat. Neapoli contigisse fertur, dum Dæmon sub specie canis conspectus est, & dum locus ille aquâ lustrali conspersus est, ab uno loco ad alium confugit) tum ex ipsis Ecclesiæ precibus colligitur, quas in benedictione hujus Aquæ adhibere solet, dum ait: *Exorcizo te creatura aqua in nomine DEI Patris Omnipotentis, & in nomine IESU Christi Filij eius Domini nostri, & in virtute Spiritus Sancti, ut fias aqua exorcizata ad effugandam omnem potestatem Inimici, & ipsum Inimicum exorcizare & explantare valeas cum Angelis suis Apostaticis.* Et paulò post iterum rogat, ut aquam istam dignanter aspiciat, benignus illustret, & pietatis rore sanctificet, ut, ubicunque fuerit aspersa, per invocationem sancti Nominis ejus omnis infestatio immundi spiritus abigatur, terrorque venenosi serpentis procul pellatur.

II. Quare sedulo curabit Operarius, ut semper ad lectum moribundi talis aqua benedicta adsit, eaque tum æget ipse,

ipse, tum lectus in variis partibus affiduo aspergatur, dicaturque: *Dominus te per virtutem huius aqua, & à cunctis tuis peccatis munda, & abluat, & contra omnes maligni hostis insidias potentiter defendat.*

M E M B R U M III.

De Cereo benedicto.

Triplex potissimum finis est, ob quem cereus iste moribundis offertur. Primus est, ut per illum in manibus portatum testentur, se in vera Catholica fide mori velle, quem finem P. Gonzalez Medeiros Societatis nostrae Presbyter indicavit, dum morti proximus cereum accendi iussit, & post fidei Symbolum recitatum dixit: In hac fide institutus sum: in hac vixi: in hac moriar. Et ut lumen hoc oculos illuminat corporis, sic ego credo in Domino JESU illuminari omnem hominem venientem in hunc mundum. Secundus est, ut per hunc cereum ostendant, se in Christo, qui est vera lux illuminans omnem hominem, omnem spem suam ponere, atque adeo per ipsum ad aeternam lucem perventuros, uti ipsemet promisit Jo. 8. dicens: *Qui sequitur me, non ambulat in tenebris.* Tertius, ut testentur se paratos esse velut fideles DEI servos, Domini sui adventum praestolari; aut ad exemplum prudentum Virginum lampades oleo charitatis, & fidei luce instructas habere.

II. Unde triplex quoque officium circa hunc cereum ab Operario praestandum est moribundis. Primum est, ut usum & utilitatem hujus cerei ante, quam eo utantur, per occasionem illis ostendat. 2. Ut non expectet horam ultimam, sed, quamprimum periculum propinquum mortis imminere advertit, eundem aegris porrigat, aut porrigi jubeat. 3. Ut, dum eundem Infirmis porrigit, etiam affectus convenientes suggerat, quales sunt v. g. *Nunc dimittis servum tuum, Domine, secundum verbum tuum in pace. Quia viderunt oculi mei salutare tuum. Lumen ad revelationem Gentium &c.* Item: *Illumina, Domine, oculos meos, ne unquam obdormiam in morte. Aut: Vade Sathana: Abrenuncio tibi, & adhæreo Domino meo*

no meo JESU Christo. In hunc credo, in hunc spero, hunc diligo ex toto corde meo. Sed & ipsum moribundum alloqui poterit Operarius, & dicere: Age, mi Fili, imminet hora, quâ venturus creditur Dominus & Judex tuus, sint ergo lumbi tui per charitatem accincti, & lucerna Fidei ardens in manibus tuis. Aut: Ecce, Fili mi, Sponsus venit, exito ergo obviam illi, & accipe lampadem charitatis, & fidei, ut cum eo ad nuptias cælestes admittaris.

MEMBRUM IV.

De Christi crucifixi imagine.

I. **Q**uam potens & efficax medium ad Infirmos animandos & roborandos sit hæc, de qua nunc loqui cœpi-mus, crucifixi Christi representatio, paucis hæc verbis fac-clare indicavit Philippus Servius in p. 1. c. 4. §. 4. Amici fidelis: Momenti plurimum, inquit, ad exprimendos ab ægro fidei, spei, charitatis, aliarumque virtutum actus, in salutiferæ crucis exhibitione situm esse existimo, si nempe Amicus fidelis Christi in ea pendentis membra sigillatim quasi locos Rhetoricos excutiat, quique lateant in singulis pietatis sensus, quasi divini mellis latices, composita ad pietatem oratione eliciat; ita olim Hebræi sugebant mel de Petra, oleum de saxo durissimo, Petra autem erat Christus.

II. Porro triplex præcipue hujus representationis finis & fructus est, ad quem proinde obtinendum specialiter cooperari debet Operarius. Primus est, ut per hanc Christi crucifixi effigiem velut potentissimum, ipsisque hostibus summe formidabile telum iidem hostes efficaciter arceantur. Unde has aut similes aspirationes Infirmis suggerere ad hunc finem oportet: Ecce crucem Domini, fugite partes adversæ, vicit Leo de tribu Juda. Per virtutem Crucis de inimicis nostris libera nos, Domine JESU Christe. Dominus JESUS est illuminatio mea, & salus mea: quem timebo? Dominus protector vitæ meæ, à quo trepidabo? si consistant adversum me castra, non timebit cor meum; si exurgat adversum me prælium, in hoc ego sperabo. Si Dominus JESUS pro me, quis contra me?

III. Al-

III. Alter finis & fructus est, ut per representationem Christi crucifixi ad patientiam animentur Infirmi. Quem in finem similes affectus ipsis suggerere oportet: O JESU, nolo esse sine dolore, quando te video tantopere cruciatum. O JESU mi, non decet sub spinoso capite membrum esse delicatum. O JESU, ego quidem justè hæc patior, tu verò quid fecisti? Absit mihi gloriari, nisi in cruce tua, Domine mi JESU Christe. Trahe me, O JESU, post te, ut curram in odorem patientiæ tuæ. Dominus meus in cruce pender, & ego de duritie lecti querar? Dominus meus felle & aceto potatus est, & ego calicem amarū morbi recusabo? O JESU Redemptor mi, Redemptor mi JESU, quis mihi det, ut moriar pro te?

IV. Tertius finis & fructus est, ut ad fiduciam erga Christum concipiendam exhortetur; quem in finem proderit eos verbis S. Augustini in lib. de Virg. alloqui: *Inspice vulnera pendens, sanguinem morientis, pretium redimentis, cicatrices resurgens. Caput habet inclinatum ad osculandum, cor apertum ad diligendum, brachia extensa ad amplexandum, totum corpus expositum ad redimendum. Hac quanta sint, cogita: hæc in statera cordis appende, ut totus tibi figatur in corde, qui totus pro te fixus fuit in cruce.* Præterea verò hi vel similes affectus & suspiria elici possunt.

Adoramus te, Christe, & benedicimus tibi, quia per crucem & sanguinem tuum redemisti mundum.

Domine JESU, pone passionem & mortem tuam inter judicium tuum & animam meam nunc & in hora mortis meæ.

Recordare JESU pie, quòd sum causa tuæ, ne me perdas ille die.

O piissime JESU, propter illam amaritudinem, quam sensit anima tua in egressu suo, deprecor te, miserere animæ meæ in exitu suo, & perduc eam in vitam æternam.

T S

O JE-

O JESU Christe, DEUS cordis mei, obsecro te per quinque vulnera tua, quæ tibi in cruce nostri amor infixit, famulo tuo subveni, quem pretioso corpore redemisti.

O benignissime JESU, commendo tibi vitam & mortem meam, sicut tu Patri æterno Spiritum tuum commendasti.

O clementissime JESU, per dolores, per vulnera, per sanguinem, per mortem tuam rogo te, memento, & miserere mei, nunc & in horâ mortis meæ.

M E M B R U M I V.

De SS. Nominibus JESUS & MARIA.

I. **E** Tiam hæc duo Sanctissima Nomina meritò inter præcipua media & instrumenta numerantur, quibus ægri & moribundi animari, & contra hostes infernales defendi possunt. Certè S. Antonius, teste S. Athanasio in illius vita, dicere solebat, quòd statim, atque Christiani nominant JESUM, maligni Spiritus fugiant. Imò Origenes ait, etsi à sacrilegis pronuncietur, mox tamen Spiritus suggestores fugare. Ut meritò Salomon Prov. 18. dixerit: *Turris forissimum nomen Domini; ad ipsam currit iustus, & iniustus.* & Joël Prophetæ c. 2, pronunciarit: *Et erit: omnis, qui invocaverit nomen Domini, Salvus erit.* Hinc & S. Bernardus S. 15, in Cant. hortatur: *Tristatur aliquis vestrum? veniat in cor IESVS, & inde saliat in os, & ecce ad exortum nominis lumen, nubilum amne diffugit, redit serenum.*

II. Sed & de SS. MARIÆ nomine idem testatus est Idiota to. 3. Bibl. SS. PP. c. 5. his verbis: *Non est in ullo alio nomine, post nomen superbenedicti Filii tui tam potens adiutorium; nec est ullum aliud datum nomen sub cælo hominibus post dulce nomen IESV, ex quo tanta salus hominibus refundatur, quia super omnia sanctorum nomina reficit lapsos, sanat languidos, illuminat cæcos, penetrat duros, recreat fessos, ungit agonistas, & iugum Diaboli extundit.* Sed & S. Bernardus teste S. Bonaventura in spec. ait: *Non sis timent hostes visibiles quasi castrorum multitudinem copiosam, sicut aërea potestates MARIÆ*

vocabulum, patrocinium, exemplum. Fluunt, & pereunt, sicut
cera à facie ignis, ubicunque inveniunt huius nominis recorda-
tionem, devoram invocationem, sollicitam imitationem. Hinc
merito alibi hortatur: *In periculis, in angustiis, in rebus du-
bii MARIAM cogita, MARIAM invoca; non recedat ab ore,
non recedat à corde.*

III. Quare circa ipsam praxin & pronunciationem horum
SS. Nominum tria potissimum persuadere conabitur Infirmis.
1. Ut, ubi tristitia vel tentatio in ultimo articulo molesta
fuerit, eandem præcipuè horum nominum pronunciatione &
invocatione pellere, aut mitigare conentur. 2. Ut etiam,
cum tranquillus est animus, assiduò repetant hæc SS. nomina,
jungantque præcipuos virtutum Theologicarum actus, v. g.
dicendo: O JESU & MARIA, amores mei, in vos
credo, in vos spero, vos diligo super omnia.

O JESU & MARIA estote mecum in via.

O JESU, propter nomen sanctum tuum esto mihi
JESUS, & salva me.

O MARIA propter nomen sanctum tuum, esto
mihi stella maris, & ad portum salutis dirige me.

3. Præcipuè hortetur, ut, ubi vires deficere adverterint, fi-
nemque vitæ imminere, hæc SS. nomina, tum pro indulgen-
tiis lucrandis, tum pro solatio, mente saltem, si ore non pos-
sunt, proferant, ideòque prius hanc gratiam sæpe cum S. Ger-
mano Archiepiscopo Constantinopolitano petant, qui sic ora-
bat: *Domine IESU, idem tuum IESU & tua Matris MARIE
nomen sit ultimus lingua loquentis motus, ut illud veluti oliva
ramum in ore ferens a volem, & requiescam, quemadmodum
columba in salutari arca Paradisi. Illuc enim etiam atque
etiam redire desidero.* Sic sanè hanc gratiam obtinuit P. Theo-
doricus Canisius, qui, sicut ultimo vitæ septennio apoplexiâ
tactus, nihil aliud nisi hæc sacratissima duo nomina proferre
potuit, ita etiam in morte proferre conatus est, & dum primo
nomine prolato alterum dicere parat, dictâ syllabâ

Ma animam efflavit.

* * *

MEM-

MEMBRUM V.

De piis aspirationibus moribundo suggerendis.

I. **C**um nihil magis deceat moribundum, quam ut inter opios affectus & suspiria vitam suam finiat, & dum his occupatur, malignis hostium infernalium suggestionibus aditum ocludat, vel maximè laborare debet Operarius, ut hac in parte non desit moribundo, sed, cum ipse plerumque sufficiens non sit ad affectus ejusmodi concipiendos, ab Operario velut Custode suo terrestri inspiratos accipiat.

II. Porro ut fructuosè Officiū hoc præstet Operarius, duo specialiter observare debet. Primū est, ut quemadmodū Scivius p. i. c. 5. rectè monet, paucis, tractim, articulatè, & interruptè eas pronunciet, quò iis perpendendis otium aliquod, aut respirandi certè tempus concedatur. Unde sedulò cavenda est illorū indiscretio, qui miseros agonizantes longis ac molestis exhortationibus ac clamoribus excruciant potius, quam solantur. Quod maximè circa spirituales, & in similibus affectibus magis exercitatas Personas observandum est, utpote quæ ipsæmet suas partes agere nōrunt. Et hanc fortè ob causam voluit Christus tempore mortis suæ tenebras cœlo suboriri, ut tantò quietius sibi soli relictus moreretur, quemadmodum Ludovicus de Ponte notat. Alterum est, ut ejusmodi affectus non temerè ex memoria sua aut libro accipiat, sed prius bene selectos, & ad præsentem moribundi statum bene accommodatos habeat; quem in finem ex ipso moribundo, eum adhuc paulò validior est, inquirere interdum proderit, quibus affectibus aut precibus potissimùm uti consueverit, aut quos sibi in agone inspirari desideret. Omnes autè eò potissimùm tendere debent, ut & gratias agat pro acceptis per totam vitam beneficiis; & veniam culpæ deprecetur; & actus virtutum Theologicarum eliciat; & denique Christi & sanctorum auxilium imploret, iisque supremum suum agonem ac spiritum commendat, id quod persequentes aspirationes fieri potest, quæ singulari studio ita collectæ ac dispositæ sunt, ut & si, uni affectui diutius insistere voluerit; & si varios suggerere placuerit, exemplar habeat.

Affectus

Affectus Gratitude.

Benedicta sit Sancta Trinitas, & indivisa unitas: confitebor ei, quia fecit mecum misericordiam suam.

Benedictus Pater, quia ex infinita sua misericordia creavit me, conservavit me, & ad vitam æternam prædestinavit me.

Benedictus sit Filius, quia ex infinita sua misericordia redemit me, SS. corpore & sanguine suo pavit me, & ad S. Ecclesiam suam (& Religionem, si Religiosus est) vocavit me,

Benedictus sit Spiritus Sanctus, quia ex infinita sua misericordia illuminavit me, justificavit me, & in Ecclesia (Religione) conservavit me.

Benedicta sit Sanctissima & admirabilis Mater DEI, quia ex ineffabili sua charitate in Filium suscepit, & tot beneficiis cumulavit me.

Benedictus sit S. Angelus Custos meus, qui ab ortu meo in Clientem suum suscepit, illuminavit, custodivit, & gubernavit me.

Benedicti sint omnes SS. Patroni mei, qui per totam vitam meam tam fideliter precibus, auxiliis, & beneficiis suis foverunt me.

Benedicti sint omnes sancti, qui tam constanter DEUM laudârunt, & orârunt pro me.

Affectus contritionis.

Domine, ne memineris iniquitatum mearum antiquarum, sed citò me anticipent misericordie tue.

Si iniquitates observaveris Domine, Domine, quis sustinebit? quia apud te propitiatio est, & propter legem tuam sustinui te, Domine.

O JE-

O JESU Fili MARIE Virginis, plene misericordia & pietate, ô dulcis JESU secundum magnam misericordiam tuam miserere mei.

O MARIA Mater Fili DEI, advocata nostra, tu me, quæso, Filio reconcilia, tuo Filio me commenda, tuo Filio meam animam post mortem representa.

O omnes Sancti intercedite pro me, & veniam peccatorum à Clementissimo DEO meo mihi, omnibusque peccatoribus impetrate.

Affectus Desiderij.

Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te DEUS. Ah educe de custodia animam meam ad confitendum nomini tuo.

Desidero te millies, mi JESU, quando venies, me lætum quando facies, & totum tibi unies?

Eja Advocata nostra, misericordes tuos oculos ad me converte, & JESUM benedictum fructum ventis tui mihi post hoc exilium ostende.

Beati, qui habitant in domo tua, Domine, in sæcula sæculorum laudabunt te.

Quàm dilecta tabernacula tua, Domine virtutum, concupiscit, & deficit anima mea in atria Domini.

Affectus mixti.

Scio, & credo, quòd Redemptor meus vivit, & in novissimo de terra surrecturus sum, & in carne mea videbo Salvatorem meum.

Quare tristis es anima mea, & quare conturbas me? Spera in DEO, quoniam adhuc confitebor ei, salutare vultus mei, & DEUS meus.

Quid

Quid mihi est in cœlo? & à te, mi DEUS, quid volui super terram?

Quis me separabit à charitate Domini mei JESU Christi?

Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi? Calicem salutaris (& mortis) accipiam, & nomen Domini invocabo.

Delicta Juventutis, & ignorantias meas ne memineris, Domine.

Cupio dissolvi, & esse cum Christo.

O Mater dilectissima, monstra te esse matrem, summat per te preces, qui pro nobis Natus tulit esse tuus.

O omnes Sancti Patroni intercedite, quæso, pro mea, omniumque salute.

Alij mixti.

Credo, Domine, quia tu es suprema veritas.

Spero, Domine, quia tu es suprema fidelitas.

Diligo te, Domine, quia es suprema bonitas.

Adoro te, Domine, quia es suprema majestas.

Benedico te, Domine, quia es suprema liberalitas.

Miserere mei, quia es suprema benignitas.

Resigno me tibi, quia es suprema æquitas.

Affectus invocationis.

Benedicat & custodiat nos Omnipotens DEUS, Pater, Filius, & Spiritus Sanctus.

O JESU benignissime propter nomen sanctum tuum esto mihi JESUS, & salva me. O JESU, ne perdat me iniquitas mea, quem fecit omnipotens bonitas tua.

MARIA Mater gratiæ, Mater misericordiæ, tu me ab hoste protege, & horâ mortis suscipe.

O An-

O Angele mi Custos, defende me in prælio, ut non peream in tremendo iudicio.

Miseremini mei, miseremini mei, saltem vos, ô Amici & Patroni mei.

Alij affectus ejusdem invocationis.

Miserere mei DEUS secundùm magnam misericordiam tuam. Tibi namque soli peccavi, & malum coram te feci.

O benignissime JESU, miserere mei, dum tempus est miserendi, ne damnes me in tempore iudicandi.

Sub tuum præsidium confugio, sancta DEI Genitrix, meas deprecationes ne despicias in necessitatibus meis, sed à periculis cunctis libera me semper, ô virgo gloriosa & benedicta.

O Angele DEI, qui custos es mei, me tibi commissum pietate superna, hâc horâ illumina, custodi, rege, gubernata.

O SS. Parroni mei, vigilate, orate, & pugnate pro me.

Alij ad omnes Sanctos.

O gloriosissima sanctorum omnium Regina, adjuva me, ut anima mea morte Justorum moriatur, & cum omnibus sanctis te in perpetuum laudet, & benedicat.

Omnes SS. Angeli, impetrate mihi, ut ad exemplum vestrum contra Luciferum & socios pugnem fortiter, & feliciter triumphem.

O omnes SS. Patriarchæ & Prophetæ, impetrate mihi, ut vobiscum promissam beatitudinem firmiter sperem, & cum gaudio obtineam.

O omnes SS. Apostoli & Evangelistæ, impetrate mihi

michi, ut fidem à vobis prædicatam ad finem usque
conseruem, & vobiscum DEUM à facie ad faciem
videre merear.

O omnes SS. Martyres, impetrate mihi, ut omnes
dolores & ipsam mortem vobiscum patienter susti-
neam, &, sicut socius Passionum extiti, ita & gloriæ
quoque socius esse merear.

O omnes SS. Confessores, impetrate mihi, ut vo-
biscum DEUM meum hîc dignè colere & amare, &
sibi æternum frui possim.

O omnes SS. Virgines & Viduæ, impetrate mihi,
ut ad exemplum vestrum lampadem conscientia
meæ ritè aptare, & ad nuptias cœlestes intromitti
merear.

O omnes sancti & electi DEI, impetrate mihi, ut
vobiscum sanctè, feliciterque mori, & in æternum
vivere, Deumque laudare valeam.

Affectus Commendationis.

O SS. Patroni mei, commendate me, quæso, ama-
tissimæ matri ac Dominae meæ.

O Mater Christi amabilis, ostende, quæso, pro me
ubera tua dilecto Filio tuo.

O JESU, Fili DEI, & MARIAE Virginis, osten-
de, quæso, pro me vulnera tua dilectissimo Patri tuo.

O Pater clementissime, per vulnera dilecti Filij
tui, per ubera sanctissimæ Genitricis ejus, per omni-
um Patronorum meorum, & sanctorum merita, ro-
go te, propitius esto mihi maximo Peccatori.

Alij.

Subvenite sancti DEI, occurrite Angeli Domini,
suscipientes animam meam, & offerentes eam in
conspectu Altissimi.

Instruct. III.

V

O Ma-

O Mater mea dulcissima in tuum dulcissimum signum commendo spiritum meum.

O JESU mi piissime, in tua piissima vulnera commendo Spiritum meum.

O Pater sanctissime, in tuas sanctissimas manus commendo Spiritum meum.

JESUS, MARIA, ô amores mei, in vos credo, in vos spero, vos diligo, vobis corpus & animam, vitam & finem vitæ meæ commendo. JESUS MARIA,

§. XIV.

Quid agere debeat Operarius ad ægrum, qui mente parùm valet, vocatus.

I. **S**I vocetur Operarius ad talem ægrum, prima cura ipsius sit, omnem conatum adhibere, ut excitet ægrum; qui, si signum aliquod dederit, poterit dicere ad eum: Adverte, Praeter charissime, quòd mors tibi vicina admodum sit; oportet, ut excites te, & conscientiam expurges, agitur enim de æterna salute vel damnatione: visne confiteri peccata, & accipere reliqua Sacramenta, ut decet verum Christianum? si annuat, excludat Sacerdos circumstantes, & hortetur, ut quærenti sibi, si per linguam non possit, saltem per nutus respondeat. Id si fecerit, absolvat illum, & ulterius quærat, num aliquid habeat, quod restitui oporteat, & an velit per hæredes rem examinari, & solvi, quæ ipse debere cognoscetur. Si iterum annuat, vocentur hæredes, vel testes, & coram illis iterum quærat, num illis negotium hoc committat?

II. Si potest Sacramenta SS. Eucharistiæ, & extremæ Unctionis accipere, Operarius illa afferri curet, vel ipse afferat, conferatque. Si autem illud fumere non videretur posse, aut certè periculum vomitûs esset, jubeat saltem, ut adoret illud, & extremam Unctionem accipiat.

III. Si usu rationis penitus destitutus sit, quærat, an signum aliquod dederit contritionis, vel confessionem petierit; si dedit, absolvi potest, etiamsi magnus antè peccator fuisset. Si nullum signum dedit, & spes sit ad se rediturum, expectet Operarius, aut, si abierit, moneat, ut revocetur, ubi æger

æger ad se redierit. Si neque spes sit rationis ab eo recuperanda, poterit illum absolvere sub conditione juxta sententiam probabilem, quæ docet, Christianos, qui prius bonæ vitæ fuisse comperti sunt, posse in agone absolvi, etiamsi nullum signum dederint, nisi tamen aliquo speciali præcepto praxis hujus sententiæ ipsi interdicta esset.

IV. Si jam confessus fuisset, qui sic dispositus invenitur, nec tamen sumplisset Sacramentum, petatur ab eo (si usum rationis sufficientem habet) an adhuc alicujus rei conscientia angatur: tum SS. Eucharistia ei conferatur, quæ ei dari potest, etiamsi non esset compos mentis, si absit periculum irreverentiæ, imò extrema etiam Unctio ei conferri potest, si prius eam vel in specie, vel in genere petierit.

V. Si nullum prorsus indicium rationis appareat, confugiat Operarius ad orationem, simulque etiam domesticos ad eandem pro ægro faciendam, uti & alia opera bona pro ipso offerenda hortetur.

§. XV.

Quid post mortem Infirmi facere debeat Operarius.

I. Postquam obierit Infirmus, mox in genua procidat Operarius, & sequentes ex Rituali Romano preces persolvat, & adstantes, ut itidem pro eo orent, hortetur.

Subvenite Sancti DEI, occurrite Angeli Domini, Suscipientes animam ejus, offerentes eam in conspectu Altissimi. *Ps.* Suscipiat te Christus qui vocavit te, & in sinum Abrahamæ Angeli deducant te. *R.* Suscipientes animam ejus, offerentes eam in conspectu Altissimi. *Ps.* Requiem æternam dona ei Domine, & lux perpetua luceat ei. Offerentes eam in conspectu Altissimi. *Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster. Ps.* Et ne nos inducas in tentationem. *R.* Sed libera nos à malo. *Ps.* Requiem æternam dona ei Domine. *R.* Et lux perpetua luceat ei. *Ps.* A porta inferi. *R.* Erue Domine

animam ejus. *Ps.* Requiescat in pace. *R.* Amen,
Ps. Domine exaudi orationem meam. *R.* Et clamor meus ad te veniat. *Ps.* Dominus vobiscum.
R. Et cum spiritu tuo,

Oremus.

Tibi Domine commendamus animam famuli tui N. ut defunctus sæculo tibi vivat, & quæ per fragilitatem humanæ conversationis peccata commisit, tu venia misericordissimæ pietatis absterge. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

II. Si domestici magnū ex morte amici mœrorē concipiant, soletur eos argumentis, quæ suprâ allata sunt, maximè verò ostendat, quam multa indicia æger amicus reliquerit, ob quæ meritò sperari possit, cum esse Sanctorum numero adscriptum. Præterea verò etiam ostendat, quàm parùm profittamenta, imò quantum nocent defuncto; quem in fine proderit narrare historiam de matre, quæ, cum filium suum mortuum sine cessatione deploraret, vidit juvenes aliquot cum ingenti gaudio ad cœlum tendentes, sed filium suum lento gradu subsequi, qui causam tarditatis roganti matri ostendit in toga magnum pondus aquarum, dixitque, has esse lacrymas matris, à quibus in itinere suo impediretur; ageret proin, & in Missa potiùs lacrymas funderet, aliâ que pia exercitia pro eo offerret; hæc enim meliùs sibi, quàm lacrymas, profutura.

III. Occasionem sumat astantibus revocandi in memoriam, vitæ brevitatem, vanitatem mundi, felicitatem benemorientium. Hortetur, ut ea media sedulò adhibeant, quibus beata mors obtinetur, qualia sunt frequens usus Sacramentorum, contritionis, memoria mortis, temporis cura diligens. Suadeat etiam, ut ita vitam instituunt, sicut in morte eam optarent instituisse.

IV. Ipse quoque Sacerdos memor sit defuncti, & præter preces S. Ecclesiæ, quas statim post mortem dicere convenit, alias pro eo orationes offerat, maximè autem in SS. Missæ Sacrificio illius memor sit. Tandem ubi digressus fuerit, examinet se, quomodo in hoc munere se gesserit, & ipse quoque

que se exciter ad religiosè vivendum, ut mortem vitæ simili-
lem consequi mereatur.

§. XVI.

Quomodo peste grassante Operarius
gerere se debeat.

Noverit obligatum se esse ex justitia, manere apud
suos Parochianos, nisi alium sibi substituatur; imò
etiam teneri, loca infecta adire ad Sacramenta administranda
in casibus, in quibus periculum animæ incurrunt Paro-
chiani curæ illius commissi, quales casus ferè sunt sequentes.
Primus, si infans natus esset, qui neminem haberet, à quo ba-
ptizari posset; si enim alius (etiam Laicus tantum) adesset,
non deberet se Sacerdos cum damno totius Communitatis in-
certum periculum conijcere, sed plurimum auxilio reservare.
Secundus est, si peste infectus ita rudis sit, ut meritò dubitari
possit, num contritionem de peccatis perfectam eliciturus sit,
tum enim tenetur ad confessionem ægri audiendam, nisi pro-
babile sit, illum (sive quia paulò antè, seu ante paucos dies
confessus est, sive quia aliàs timoratæ conscientiæ fuit) nulli
peccato mortali obnoxium esse. Potest tamen in tali casu, si
vel plures essent in eodem cubiculo, ut commodè unus sine al-
tero audiri non posset, vel certè periculum contagionis im-
mineret, ægrum absolvere, si unicum peccatum vel mortale,
vel veniale expressisset. Tertius est, si æger facultate lo-
quendi destitutus, & de quo dubium esse posset, num in statu
gratiæ sit, confiteri non posset, sed communicare tamen, tum
enim tenetur Sacerdos ei SS. Evcharistiam porrigere, tanquam
probabile medium gratiæ in tali casu obtinendæ, in qua ad-
ministratio non potest SS. Evcharistiam in mensa ponere,
ut ipse æger eam assumat, vel in orbe, aut patina illam offerre;
sed ordinario modo porrigere debet. Quartus est, si æger ra-
tione destitutus, & neque confessus, neque SS. Evcharistiã re-
fectus, probabiliter tamen in statu gratiæ esse crederetur, tum
enim juxta Tannerum, Filliutum, Granadum, Dianam, Præ-
positum teneretur etiam cum vitæ periculo Sacramentum
hoc illi administrare (licet Hurtado apud Dianam contrarium
sentiat) nisi ex morte sua certum & grave periculum toti
Communitati immineret, tunc enim privatam hujus ægri

commodum communi bono Communitatis postponendum esset.

II. Noverit, suas partes etiam esse pro concione Populum de sequentibus admonere. 1. Ut quilibet sibi persuadeat, se esse in manifesto periculo mortis, atque adeo per Sacramenta piè suscepta maturè sibi prospiciat. 2. Ut, cum pestis communiter à DEO propter peccata immittatur, quisque tum pro se, tum pro tota Communitate DEVM placare studeat, & convenientibus medijs justissimam hanc DEI iram avertere. 3. Ut ij, qui peste correpti sunt, intra domos suas sese contineant, ne alios etiam inficiant; sed & ij, qui sani sunt, non temerè cum infectis agant, & in periculum se con-jiciant. 4. Ut omnes, qui in templo consistunt, os non versùs Sacerdotem, sed versùs tabulam convertant, aut imaginem confessionali appensam; neque tunc alij pœnitentes propiùs accedant, ut liberiùs Sacerdos & Pœnitens cavere possint mutuam anhelitum & respirationem, neque ab astantibus audiantur. Quintò, ut, si vocaverint Sacerdotem ad ægrum, priùs aperiant fenestras (nisi frigoris asperitas, aut nebulosus aër id impediatur) deinde igne ex odoriferis lignis, aut ramusculis excitato aërem priùs purgent. Sextò, ut, si ex una parte nullius peccati gravioris sibi conscij sint; ex altera verò parte cogitare possint, Sacerdotem contagione corripicendum, si Sacramenta illis distribuat, sicque subsidium necessarium communitati subtrahendum, abstineant amore Proximi à per-ritione talium Sacramentorum, certòque sibi persuadeant, per hunc actum charitatis recuperaturos eos, quod ex Sacramentorum susceptione alioqui obtinissent. Septimò, ut, dum sani sunt, maturè se spiritualibus remedijs contra pestem muniant. Præ cæteris efficaciora videntur ista: dolor sincerus de peccatis, opera pœnitentiæ, certæ preces ad B. V. S. Sebastianum, S. Carolum Borromæum &c. maximè verò Litanie Lauretanæ, Rosarium, vel ipsa etiam salutatio Angelica recitata multis profuerunt ad pestem avertendam. Octavò ju-verit etiam ostendere, quam cautelam in cura ægrorum susci-pienda adhibere, & quæ ordinariè media corporalia ab ipsiis etiam plebeis & pauperibus hominibus adhiberi possint.

III. Præter industrias spirituales suprâ recensitas, quibus utique Sacerdos se ante omnes alios munire debet, alia etiam

etiam media & industriæ sedulo ab ipso sunt adhibendæ, quæ
quidem à prudentibus viris sequentes plerumque censentur.
Prima est, ut summâ diligentia curet, ne unquam ad infectos
jejunos accedat; itaque convenit, ut maturè celebret, dein
jusciculum, vel vinum medicatum sumat ex herba absynthij,
scordij, cardui Benedicti, dictamni Cretici, corticibus citri
exsiccati, radicibus pimpinellæ, ex quibus sacculus vino im-
positus conficitur. Secunda, ut infectos aditurus habeat ve-
stem attritam; laneæ enim novæ, vel villosæ pelles plus pe-
riculi habent; interiores magis convenit esse ex corio, quàm
laneas, omnes verò vestes postquam redierit, igne purgentur.
Tertia, ut manè aliquas partes corporis oleo scorpionum, vel
alio alexipharmaco illinat, v.g. circa cor sub axillis, retro au-
ticulas, ac denique ipsos pulsus. In ipso accessu ad ægrotum
extrema labia, nares, tempora balsamo vel aceto ad hunc
usum confecto inungi debent. Quarta est, ut, antequam ad
ægrum eat, manus & faciem aquâ lavet, cui permixtum
sit acetum vel vinum, in quo aliqua herbæ odoriferæ mace-
rata fuerint, quales sunt absynthium, salvia, rutha, melissa,
majoran, hyssopus, artemisia, spicanardus &c. eadem herbæ
si circa locum ægri sparsæ sint, & subinde moveantur, & con-
fricentur, mirè aërem infectum temperant. Idem præstat
acetum aspersum subinde lecto ægri. Quinta, ut, si infectus
adeò æger non sit, & regionis ac locorum consuetudo per-
mittat, ad januam domûs, vel aliquem locum parentiorem
cum deferri jubeat. Sexta. Curet, ut ante ingressum suum
æger in lecto ita componatur, ut comòdè confiteri possit. At-
tendat insuper, ne æger multùm se moveat in præsentia sua,
aut lectum aperiat. Non minùs ipse etiam Sacerdos ab omni
contactu ægri abstineat, ideòque nec manum salutandi gratiâ
porrigat, neque pulsus ægri exploret, neq; loca infecta & car-
bunculos cõrectet, nec etiam curiosè cupiat aspicere, ne fortè
inde horrorè concipiat. Septima. Sollicitè curandû est, ne
ægri anhelitum excipiat; ex hoc enim facillimè hauriri po-
test venenum. Itaque sequentes cautelas adhibeat. 1. Su-
pra ægrum se non inclinè; si proin lectus sit humilis, poterit
vel super ligneum scabellum sedere, vel flexis genibus audi-
re; sella autem ex panno villosa omnino non est admittenda,

propter pilos in ipsa inclusos. 2. Aurem ei non admoveat, sed potius ad vocem elatiorem ægrum hortetur. 3. Non ex adverso ægri, sed potius ad latus vel à tergo consistat. 4. Inter ipsum & confitentem non procul ab ore candela accensa intercedat. Probantur maximè illæ candelæ, quæ majorem ignem foveant; aliqui Medici ad hunc usum speciales confecerunt ex rebus odoriferis, quæ scilicet ignem foveant, & suffitum præstent. Apud ditiores proderit plures candelas circum lectum accensas habere. 5. Os & nares vel abluantur, vel sæpius tingantur strophio intincto in aceto Bezoartico, vel alio Alexipharmaco. Nona. Confessionem ita audiat, ut essentialiter quidem nihil intermittat, à supervacaneis tamen absteineat, ne longior mora sit necessaria. Quam ad rem juverit efficacia quædam diæta vel facta Sanctorum in promptu habere, quibus breviter & contritionem in ægris, & patientiam ad tolerandum malum possit excitare; quod si necessitas confessionis exigat longiorem moram, omnino juverit subinde aëris purioris recipiendi gratiâ fenestram vel alium patientiorem locum adire. Decima. Quam primùm aliqua pestilentiore aurâ se infatum senserit, statim sudorifero aliquo hauustu, vel bolo, quales sunt ex Theriaca, ovo aureo, vel Bezoare sudorem eliciet; & cum sudore venenum propellat, quod etiam, cum nondum infectus est, quavis minimum hebdomade est faciendum. Undecima. Cum nonnunquam contingat, ut infecti etiam ad templum confessionis gratiâ penetrent, pro majori securitate semper studeat penes se habere amuleta, & aliis præservativis se munire; minimum verò tempora, os, nares inungat balsamo vel aceto, & perforatos nodulos penes se habeat, in quibus spongia aceto vel ex rutha vel oleo juniperi intincta sit, ut eorum odore spiritus subinde recreentur. Duodecima. Juverit, si Operarius animum prius corroboret, ne, si forsitan præter ipsius expectationem veniat infectus, subito & nimio terrore afficiatur, & periculum inde sibi creet. Ut verò tantò minus periculum moris timeat, sæpe ob oculos sibi ponat præstantiam hujus charitatis, quam ex eo satis colligere potest, quod talis mors ordinariè à Doctoribus Martyriò comparetur. Tertiadecima. Postquam infectum aliquem audivit, consultum videtur, aliud quasi agendo à Confessionali domum secedere.

& se ad ignem ramusculis juniperi excitatum purgare, faciem acetone aquâ mixto lavare, auram liberam captare; quâ re & sibi, & aliis consulat. Si necessitas non urgeat, expedit idem confessionale non reperere, donec populo dilapso sedes per ignem vel asperionem aut lotionem aquâ ex rutha purgetur. Quartadecima. Persona, quam constat esse infectam, moneatur, ut vel domum suam Confessarium vocet, vel eo tempore veniat, quo homines non sunt in templo, tunc enim extra confessionale eam audire posset in tanta distantia, quæ moraliter careret periculo. Quintadecima. Denique peste cessante, & se per divinam gratiam servato, gratias DEO debitas persolvat, eiq; humili animo omnia, quæ egit, accepta referat, seque ad ulteriores casus præparet, offeratque.

§. XVII.

Varia preces apud ægros & moribundos dicendæ.

Cum, ut supra monui, inter præcipua media, quibus ad solatium & auxilium Infirmorum & Moribundorum uti potest Operarius, meritò crebra & devota oratio censeatur, & ea maximè, quæ in Ritualibus ab Ecclesia præscribitur; talia autem Ritualia ad manus semper non haberi commodè queant, ideo rogatus ab aliquibus, ut eas libello huic infererem, ad calcem illius apponere commodissimum est visum.

M E M B R U M I.

Preces ab Operario, priusquam ab Infirmo discedat, recitandæ.

I. Quando discedere vult Operarius ab Infirmo unum ex Psalmis Quatuor prioribus Pœnitentialibus, vel Psalmum 90. Qui habitat &c. supra Infirmum dicere poterit, eiq; sequentes juxta Rituale Romanum subjungere.

Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster, &c. *ψ.* Et ne nos inducas in tentationem. *℞.* Sed libera nos à malo. *ψ.* Salvum fac servum tuum. *℞.* Deus meus sperantem in te. *ψ.* Mitte ei Domine auxilium de sancto. *℞.* Et de Sion tuere eum. *ψ.* Nihil proficiat inimicus in eo. *℞.* Et filius

V s

ini-

iniquitatis non apponat nocere ei. *ψ.* Esto ei Domine turris fortitudinis. *℞.* Super lectum doloris ejus. *ψ.* Domine exaudi orationem meam. *℞.* Et clamor meus ad te veniat. *ψ.* Dominus vobiscum. *℞.* Et cum spiritu tuo.

Oremus.

DEUS, cui proprium est misereri semper, & parcere: suscipe deprecationem nostram: ut nos, & hunc famulum tuum, quos delictorum catena constringit, miseratio tuæ pietatis clementer absolvat.

Deus infirmitatis humanæ singulare præsidium auxiliij tui super infirmum famulum tuum ostende virtutem, ut ope misericordiæ tuæ adjutus, Ecclesiæ tuæ sanctæ incolumis repræsentari mereatur.

Concede hunc famulum tuum, quæsumus Domine Deus, perpetua mentis & corporis sanitate gaudere; & gloriosa beatæ Mariæ semper virginis intercessione, à præsentis liberari tristitia, & æterna perfrui lætitia. Per Christum Dominum nostrum. *℞.* Amen.

Benedictio Dei omnipotentis, Patris ✠, & Filij, & Spiritus sancti, descendat super te, & maneat semper. *℞.* Amen.

M E M B R U M II.

Psalmi & Evangelia cum Precibus pro temporis opportunitate & ægotantium pio desiderio, Operarii que arbitrio dicendæ.

Psalms 6.

Domine ne in furore tuo arguas me, *℞.* in fine Gloria Patri. Sicut erat. *ut sup. fol. 84.* Dominus vobiscum. *℞.* Et cum spiritu tuo. *ψ.* Sequentia sancti

sancti Evangelij secundum Matthæum. *R.* Gloria
tibi Domine.

D. *Sacerdos dicit: Sequentia sancti, &c. faciat
signum Crucis de more super se in fronte, ore, & in pe-
ctore, similiter super infirmum, si fuerit masculus, & is ob
infirmam non potest se signare.*

*Si autem fuerit femina, dum Sacerdos se signat, illa per
semetipsam in locis prædictis se signet, si potest; si verò non
potest, alia mulier eam signet, & hoc idem in sequentibus
Evangelijis servetur.*

Matth. 8.

In illo tempore: Cùm introisset JESUS Caphar-
naum, accessit ad eum Centurio rogans eum, &
dicens: Domine, puer meus jacet in domo paralyti-
cus, & malè torquetur. Et ait illi JESUS: Ego ve-
niam, & curabo eum. Et respondens Centurio
ait: Domine non sum dignus, ut intres sub tectum
meum, sed tantum dic verbo, & sanabitur puer
meus. Nam & ego homo sum sub potestate consti-
tutus, habens sub me milites, & dico huic: Vade,
& vadit; & alij, Veni, & venit; & servo meo: Fac
hoc, & facit. Audiens autem JESUS miratus est,
& sequentibus se dixit: Amen dico vobis, non in-
veni tantam fidem in Israel. Dico autem vobis, quod
multi ab Oriente & Occidente venient, & recum-
bent cum Abraham, & Isaac, & Jacob in regno cæ-
lorum: filij autem regni ejicientur in tenebras exte-
riores: ibi erit fletus, & stridor dentium. Et dixit
JESUS Centurioni: Vade, & sicut credidisti, fiat tibi.
Et sanatus est puer in illa hora.

Oremus.

Omnipotens sempiternus Deus, salus æterna cre-
dentium, exaudi nos pro infirmo famulo tuo

V 6

N. pro

N. pro quo misericordiae tuae imploramus auxilium,
ut reddita sibi sanitate, gratiarum tibi in Ecclesia tua
referat actiones. Per Christum Dominum nostrum.
R. Amen.

Psalmus 124.

Conserva me Domine, quoniam speravi in te.
Dixi Domino, Deus meus es tu, quoniam bono-
rum meorum non eges.

Sanctis, qui sunt in terra ejus: mirificavit omnes
voluntates meas in eis.

Multiplicatae sunt infirmitates eorum postea acco-
leraverunt.

Non congregabo conventicula eorum de sangui-
nibus: nec memor ero nominum eorum per labia
mea.

Dominus pars hereditatis meae, & calicis mei: tu
es, qui restitues hereditatem meam mihi.

Funes ceciderunt mihi in praecclaris: etenim hare-
ditas mea praecclara est mihi.

Benedicam Dominum, qui tribuit mihi intelle-
ctum: insuper & usque ad noctem increpauerunt me
renes mei.

Providebam Dominum in conspectu meo semper
quoniam a dextris est mihi, ne commovear.

Propter hoc laetatum est cor meum, & exultavit
lingua mea: insuper & caro mea requiescet in spe.

Quoniam non derelinques animam meam in
inferno: neque dabis sanctum tuum videre corruptio-
nem.

Notas mihi fecisti vias vitae, adimplebis me laci-
tia cum vultu tuo: delectationes in dextera tua us-
que in finem.

Gloria Patri. Sicut erat, &c.

v. Do-

¶ Dominus vobiscum. *R.* Et cum spiritu tuo.
¶ Sequentia sancti Evangelij secundum Marcum.
R. Gloria tibi Domine.

Marc. 16.

IN illo tempore: Recumbentibus undecim discipulis, apparuit illis JESUS, & exprobavit incredulitatem eorum, & duritiam cordis, quia his, qui viderant eum resurrexisse, non crediderunt. Et dixit eis: Euntes in mundum universum, prædicate Evangelium omni creaturæ. Qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit: qui verò non crediderit, condemnabitur. Signa autem eos, qui crediderint, hæc sequentur. In nomine meo dæmonia ejicient: linguæ loquentur novis: serpentes tollent; & si mortiferum quid biberint, non eis nocebit. Super agròs manus imponent, & benè habebunt.

Oremus. Oratio.

Virtutum cælestium Deus, qui ab humanis corporibus omnem languorem, & omnem infirmitatem præcepti tui potestate depellis: adesto propitius huic famulo tuo *N.* ut fugatis infirmitatibus, & viribus receptis, nomen sanctum tuum, instaurata protinus sanitate, benedicat. Per Christum Dominum nostrum. *R.* Amen.

Psalmus 19.

Exaudiat te Dominus in die tribulationis: protegat te nomen Dei Jacob.
Mittat tibi auxilium de sancto: & de Sion tueatur te.

Memor sit omnis sacrificij tui: & holocaustum tuum pingue fiat.

Tribuat tibi secundum cor tuum: & omne consilium tuum confirmet.

Lata

Lætabimur in salutari tuo: & in nomine Dei nostri magnificabimur.

Impleat Dominus omnes petitiones tuas: nunc cognovi quoniam saluum fecit Dominus Christum suum.

Exaudiet illum de cælo sancto suo: in potentatibus salus dexteræ ejus.

Hi in curribus, & hi in equis: nos autem in nomine Domini Dei nostri invocabimus.

Ipsi obligati sunt, & ceciderunt: nos autem surreximus, & erecti sumus.

Domine saluum fac regem: & exaudi nos in die qua invocaverimus te. Gloria Patri.

ψ. Dominus vobiscum. R. Et cum spiritu tuo.
ψ. Sequentia sancti Evangelij secundum Lucam.
R. Gloria tibi Domine.

Luc. 4.

IN illo tempore: Surgens JESUS de synagoga introivit in domum Simonis. Socrus autem Simonis tenebatur magnis febribus: & rogaverunt illum pro ea. Et stans super illam imperavit febrim, & dimisit illam, & continuo surgens ministrabat illis. Cùm autem sol occidisset, omnes, qui habebant infirmos variis languoribus, ducebant illos ad JESUM. At ille singulis manus imponens, curabat eos.

Oremus. *Oratio.*

Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, qui fragilitatem humanæ conditionis, infusa virtutis tuæ dignatione, confirmas, ut salutaribus remediis pietatis tuæ corpora nostra & mentes vegetentur: super hunc famulum tuum propitius intende; ut omni necessitate corporeæ infirmitatis excludatæ, gratia

sa, gratia in eo pristinae sanitatis perfecte reparetur.
Per Christum Dominum nostrum. *R.* Amen.

Psalms, 85.

Incлина Domine aurem tuam, & exaudi me: quoniam inops & pauper sum ego.

Custodi animam meam, quoniam sanctus sum. saluum fac servum tuum, Deus meus, sperantem in te.

Miserere mei Domine, quoniam ad te clamavi tota die, lætifica animam servi tui, quoniam ad te Domine animam meam levavi.

Quoniam tu Domine suavis & mitis: & multæ misericordiæ omnibus invocantibus te.

Auribus percipe Domine orationem meam: & intende voci deprecationis meæ.

In die tribulationis meæ clamavi ad te: quia exaudisti me.

Non est similis tui in diis Domine: & non est secundum opera tua.

Omnes gentes, quascumque fecisti, venient, & adorabunt coram te Domine: & glorificabunt nomen tuum.

Quoniam magnus es tu, & faciens mirabilia: tu es Deus solus.

Deduc me Domine in via tua, & ingrediar in veritate tua: lætetur cor meum, ut timeat nomen tuum.

Confitebor tibi Domine Deus meus in toto corde meo: & glorificabo nomen tuum in æternum.

Quia misericordia tua magna est super me: & eruisti animam meam ex inferno inferiori.

Deus iniqui insurrexerunt super me, & synagoga potentium quæsierunt animam meam: & non proposuerunt te in conspectu tuo.

Et

Et tu Domine Deus miserator, & misericors: patiens, & multae misericordiae, & verax.

Respice in me, & miserere mei: da imperium tuum puero tuo, & saluum fac filium ancillae tuae.

Fac mecum signum in bonum, ut videant, qui oderunt me, & confundantur: quoniam tu Domine adiuuisti me, & consolatus es me.

Gloria Patri. Sicut erat.

℣. Dominus vobiscum. ℞. Et cum Spiritu tuo.

℣. Sequentia sancti Evangelij secundum Joannem.
℞. Gloria tibi Domine.

Ioan. 5.

IN illo tempore: Erat dies festus Judaeorum, & ascendit JESUS Jerosolymam. Est autem Jerosolymis probatica piscina, quae cognominatur Hebraicè Bethesda, quinque porticus habens. In his jacebat multitudo magna languentium, caecorum, claudorum, aridorum expectantium aquae motum. Angelus autem Domini descendebat secundum tempus in piscinam, & movebatur aqua. Et qui prior descendisset in piscinam post motionem aquae, sanus fiebat à quacumque detinebatur infirmitate. Erat autem quidam homo ibi triginta & octo annos habens in infirmitate sua. Hunc cum vidisset JESUS jacentem, & cognovisset, quia multum jam tempus haberet, dicit ei: Vis sanus fieri? Respondit ei languidus: Domine, hominem non habeo, ut, cum turbata fuerit aqua, mittat me in piscinam: dum venio enim ego, alius ante me descendit. Dicit ei JESUS: Surge, tolle grabatum tuum, & ambula. Et statim sanus factus est homo ille, & sustulit grabatum suum, & ambulabat. Erat autem sabbatum

in die

in die illo. Dicebant ergo Judæi illi qui sanatus fuerat: Sabbatum est, non licet tibi tollere grabatum tuum. Respondit eis: Qui me sanum fecit, ille mihi dixit: Tolle grabatum tuum, & ambula. Interrogaverunt ergo eum. Quis est ille homo, qui dixit tibi: Tolle grabatum tuum, & ambula? Is autem, qui sanus fuerat effectus, nesciebat quis esset. JESUS autem declinavit à turba constituta in loco. Postea invenit eum JESUS in templo, & dixit illi: Ecce sanus factus es: jam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat.

Oremus.

Respice Domine famulum tuum in infirmitate sui corporis laborantem, & animam refove, quam creasti, ut castigationibus emendatus, continuo se sentiat tua medicina salvatum. Per Christum Dominum nostrum. *R.* Amen.

Psalmus 90.

Qui habitat in adjutorio Altissimi: in protectione Dei cæli commorabitur.

Dicit Domino, Susceptor meus es tu, & refugium meum: Deus meus, sperabo in eum.

Quoniam ipse liberavit me de laqueo venantium: & à verbo aspero.

Scapulis suis obumbrabit tibi: & sub pennis ejus sperabis.

Scuto circumdabit te veritas ejus: non timebis à timore nocturno.

A sagitta volante in die, à negotio perambulante in tenebris: ab incursu. & dæmonio meridiano.

Cadent à latere tuo mille, & decem millia à dextris tuis: ad te autem non appropinquabit.

Instruct. III.

X

Verum-

Verumtamen oculis tuis considerabis: & retributionem peccatorum videbis.

Quoniam tu es Domine spes mea: Altissimum posuisti refugium tuum.

Non accedat ad te malum: & flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo.

Quoniam Angelis suis mandavit de te: ut custodiant te in omnibus viis tuis.

In manibus portabunt te: ne fortè offendas ad lapidem pedem tuum.

Super aspidem & basiliscum ambulabis: & conculcabis leonem & draconem.

Quoniam in me speravit, liberabo eum: protegem eum, quoniam cognovit nomen meum.

Clamabit ad me, & ego exaudiam eum: cum ipsum in tribulatione, eripiam eum, & glorificabo eum.

Longitudine dierum replebo eum: & ostendam illi salutare meum.

Gloria Patri, Sicut erat.

Oremus. *Oratio.*

OMnipotens sempiternus Deus, infirmitatem famuli tui propitius respice, atque ad protegendum eum dexteram tuæ majestatis extende. Per Christum Dominum nostrum. *R.* Amen.

Completa Oratione ultima, Sacerdos imponat dextram manum super caput infirmi, & dicat:

Super ægros manus imponent, & benè habebunt. **JESUS** Mariæ filius, mundi salus, & Dominus, meritis & intercessione sanctorum Apostolorum suorum Petri & Pauli, & omnium Sanctorum, sit tibi clemens & propitius. Amen. *Postea dicat. V. Dominus vobiscum. R. Et cum spiritu tuo.*

¶. Initium sancti Evangelij secundum Joannem.

¶. Gloria tibi Domine.

Ioan. 1.

IN principio erat Verbum : & Verbum erat apud Deum : & Deus erat Verbum. Hoc erat in principio apud Deum. Omnia per ipsum facta sunt : & sine ipso factum est nihil. Quod factum est, in ipso vita erat : & vita erat lux hominum : & lux in tenebris lucet , & tenebrae eam non comprehenderunt. Fuit homo missus à Deo , cui nomen erat Joannes. Hic venit in testimonium , ut testimonium perhiberet de lumine : ut omnes crederent per illum. Non erat ille lux , sed ut testimonium perhiberet de lumine. Erat lux vera , quae illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. In mundo erat : & mundus per ipsum factus est : & mundus eum non cognovit. In propria venit : & sui eum non receperunt. Quotquot autem receperunt eum , dedit eis potestatem filios Dei fieri : his , qui credunt in nomine ejus. Qui non ex sanguinibus , neque ex voluntate carnis , neque ex voluntate viri : sed ex Deo nati sunt. **ET VERBUM CARO FACTUM EST :** & habitavit in nobis , (& vidimus gloriam ejus , gloriam quasi unigeniti à Patre ,) plenum gratiae & veritatis. *℞. Deo gratias.*

Postea benedicens infirmum subjungat , dicens :

Benedictio Dei omnipotentis Patris ✠ , & Filij , & Spiritus sancti , descendat super te , & maneat semper. *℞. Amen.*

Deinde aspergat eum Aqua benedicta.

Si fuerint plures infirmi in eodem cubiculo vel loco , preces & orationes praedictae dicantur super eos in numero plurali.

X 2

Qua

Quae omnia etiam poterunt arbitrio Sacerdotis breviora fieri.

M E M B R U M I I I.

Ordo commendationis animæ.

KYrie eleison.

Christe eleison.

Kyrie eleison.

Sancta Maria,

Ora pro eò.

Omnes sancti Angeli & Archangeli, Orate pro eò.

Sancte Abel,

ora.

Omnis chorus justorum,

orate.

Sancte Abraham,

ora.

Sancte Joannes Baptista,

ora.

Omnes sancti Patriarchæ & Prophetæ,

orate.

Sancte Petre,

ora.

Sancte Paule,

ora.

Sancte Andrea,

ora.

Sancte Joannes,

ora.

Omnes sancti Apostoli & Evangelistæ,

orate.

Omnes sancti Discipuli Domini,

orate.

Omnes sancti Innocentes,

orate.

Sancte Stephane,

ora.

Sancte Laurenti,

ora.

Omnes sancti Martyres,

orate.

Sancte Silvester,

ora.

Sancte Gregori,

ora.

Sancte Augustine,

ora.

Omnes sancti Pontifices & Confessores,

orate.

Sancte Benedicte,

ora.

Sancte Francisce,

ora.

Omnes sancti Monachi & Eremitæ,

orate.

Sancta Maria Magdalena,

ora.

Sancta

Sancta Lucia,	ora.
Omnes sanctæ Virgines & Viduæ,	orate.
Omnes Sancti & Sanctæ Dei,	Intercedite pro eo.
Propitius esto,	Parce ei Domine.
Propitius esto,	Libera eum Domine.
Propitius esto,	Libera.
Ab ira tua,	Libera.
A periculo mortis,	Libera.
A mala morte,	Libera.
A pœnis inferni,	Libera.
Ab omni malo,	Libera.
A potestate diaboli,	Libera.
Per nativitatem tuam,	Libera.
Per crucem & passionem tuam,	Libera.
Per mortem & sepulturam tuam,	Libera.
Per gloriosam resurrectionem tuam,	Libera.
Per admirabilem ascensionem tuam,	Libera.
Per gratiam Spiritus sancti paracliti,	Libera.
In die iudicij,	Libera.
Peccatores,	Te rogamus audi nos.
Utei parcas,	Te rogamus.
Kyrie eleison.	Christe eleison.
Kyrie eleison.	

Deinde cum in agone sui exitus anima auxiliatur, dicantur sequentes Orationes.

Proficiscere anima Christiana de hoc mundo, in nomine Dei Patris omnipotentis, qui te creavit: in nomine JESU Christi filij Dei vivi, qui pro te passus est: in nomine Spiritus sancti, qui in te effusus est: in nomine Angelorum & Archangelorum: in nomine Thronorum & Dominationum: in nomine Principatum & Potestatum: in nomine Cherubim

X 3 & Se-

& Seraphim: in nomine Patriarcharum & Prophetarum: in nomine sanctorum Apostolorum & Evangelistarum: in nomine sanctorum Martyrum & Confessorum: in nomine sanctorum Monachorum & Eremitarum: in nomine sanctarum Virginum, & omnium Sanctorum & Sanctarum Dei: hodie sit in pace locus tuus, & habitatio tua in sancta Sion. Per eundem Christum Dominum nostrum. *ꝛ.* Amen.

Oratio.

DEUS misericors, Deus clemens, Deus, qui secundum multitudinem miserationum tuarum peccata penitentium deles, & praeteritorum criminum culpas veniam remissionis evacuas: respice propitius super hunc famulum tuum *N.* & remissionem omnium peccatorum suorum tota cordis confessione poscentem deprecatus exaudi. Renova in eo piissime Pater, quidquid terrena fragilitate corruptum, vel quidquid diabolica fraude violatum est: & unitati corporis Ecclesiae membrum redemptionis annexe. Misere Domine gemitum, misere lacrymarum ejus: & non habentem fiduciam, nisi in tua misericordia, ad tuae sacramentum reconciliationis admitte. Per Christum Dominum nostrum, *ꝛ.* Amen.

Commendo te omnipotenti Deo, charissime frater, & ei, cuius es creatura, committo: ut cum humanitatis debitum morte interveniente perolveris, ad auctorem tuum, qui te de limo terrae formaverat, revertaris. Egredienti itaque animae tuae de corpore splendidus Angelorum coetus occurrat: iudex Apostolorum tibi senatus adveniat: candidato-
rum

rum tibi Martyrum triumphator exercitus obviet: liliata rutilantium te Confessorum turma circumdet: jubilantium te Virginum chorus excipiat: & beatæ quietis in sinu Patriarcharum te complexus astringat: mitis atque festivus Christi JESU tibi aspectus appareat, qui te inter assistentes sibi jugiter interesse decernat. Ignoret omne, quod horret in tenebris, quod stridet in flammis, quod cruciat in tormentis. Cedat tibi terribissimus satanas cum satellitibus suis: in adventu tuo te comitantibus Angelis contremiscat, atque in æternæ noctis chaos immane diffugiat. Exurgat Deus, & dissipentur inimici ejus: & fugiant, qui oderunt eum, à facie ejus. Sicut deficit fumus, deficient: sicut fluit cera à facie ignis, sic pereant peccatores à facie Dei: & justî epulentur, & exultent in conspectu Dei. Confundantur igitur & erubescant omnes tartaræ legiones, & ministri satanæ iter tuum impedire non audeant. Liberet te à cruciatu Christus, qui pro te crucifixus est. Liberet te ab æterna morte Christus, qui pro te mori dignatus est. Constituat te Christus filius Dei vivi in paradisi sui semper amœna virentia, & inter oves suas te verus ille Pastor agnoscat. Ille ab omnibus peccatis tuis te absolvat; atque ad dexteram suam in electorum suorum te sorte constituat. Redemptorem tuum facie ad faciem videas, & præsens semper assistens, manifestissimam beatis oculis aspicias veritatem. Constitutus igitur inter agmina beatorum, contemplationis divinæ dulcedine potiaris in sæcula sæculorum. *sc. Amen.*

X 4

Oratio.

Oratio.

Suscipe Domine servum tuum in locum sperande
sibi salvationis à misericordia tua. *R.* Amen. Li-
bera Domine animam servi tui ex omnibus periculis
infernì, & de laqueis pœnarum, & ex omnibus tri-
bulationibus. *R.* Amen.

Libera Domine animam servi tui, sicut liberasti
Enoch & Eliam de cõmuni morte mundi. *R.* Amen.

Libera Domine animam servi tui, sicut liberasti
Noë de diluvio. *R.* Amen.

Libera Domine animam servi tui, sicut liberasti
Abraham de Vr Chaldæorum. *R.* Amen.

Libera Domine animam servi tui, sicut liberasti
Job de passionibus suis. *R.* Amen.

Libera Domine animam servi tui, sicut liberasti
Isaac de hostia, & de manu Patris sui Abraham. *R.*
Amen.

Libera Domine animam servi tui, sicut liberasti
Lot de Sodomis, & de flamma ignis. *R.* Amen.

Libera Domine animam servi tui, sicut liberasti
Moysem de manu Pharaonis Regis Ægyptiorum. *R.*
Amen.

Libera Domine animam servi tui, sicut liberasti
Danielem de lacu leonum. *R.* Amen.

Libera Domine animam servi tui, sicut liberasti
tres pueros de camino ignis ardentis, & de manu
Regis iniqui. *R.* Amen.

Libera Domine animam servi tui, sicut liberasti
Susannam de falso crimine. *R.* Amen.

Libera Domine animam servi tui, sicut liberasti
David de manu Regis Saul, & de manu Golia. *R.*
Amen.

Libe-

Libera Domine animam servi tui, sicut liberasti
Petrum & Paulum de carceribus. *R.* Amen.

Et sicut beatissimam Theclam Virginem & Mar-
tyrem tuam de tribus atrocissimis tormentis liberasti,
sic liberare digneris animam huius servi tui, &
tecum facias in bonis congaudere caelestibus. *R.* A-
men.

Oratio.

Commendamus tibi Domine animam famuli tui
N. precamurque te, Domine JESU Christe, Sal-
vator mundi, ut propter quam ad terram misericor-
diter descendisti, Patriarcharum tuorum sinibus in-
sinuare non renuas. Agnosce Domine creaturam
tuam, non à dijs alienis creatam, sed à te solo DEO
vivo & vero: quia non est alius DEVS præter te, &
non est secundum opera tua. Latifica, Domine, ani-
mam ejus in conspectu tuo, & ne memineris iniqui-
tatum ejus antiquarum, & ebrietatum, quas suscita-
vit furor, sive fervor mali desiderij. Licet enim pec-
caverit, tamen Patrem, & Filium, & Spiritum san-
ctum non negavit, sed credidit, & zelum DEI in se
habuit, & DEVM, qui fecit omnia, fideliter adoravit.

Oratio.

Delicta juventutis, & ignorantias ejus, quæsu-
mus, ne memineris Domine, sed secundum
magnam misericordiam tuam memor esto illius in
gloria claritatis tuæ. Aperiantur ei cæli, collaten-
tur illi Angeli. In regnum tuum Domine servum
tuum suscipe. Suscipiat eum sanctus Michaël Arch-
angelus DEI, qui militiæ caelestis meruit principa-
tum. Veniant illi obviam sancti Angeli DEI, & per-
ducant eum in civitatem caelestem Jerusalem. Susci-
piat eum beatus Petrus Apostolus, cui à DEO claves
regni

X

regni

regni cælestis traditæ sunt. Adjuvet eum sanctus Paulus Apostolus, qui dignus fuit esse vas electionis. Intercedat pro eo sanctus Joannes electus DEI Apostolus, cui revelata sunt secreta cælestia. Orent pro eo omnes sancti Apostoli, quibus à Domino data est potestas ligandi atque solvendi. Intercedant pro eo omnes Sancti & Electi DEI, qui pro Christi nomine tormenta in hoc sæculo sustinuerunt: ut vinculis carnis exutus, pervenire mereatur ad gloriam regni cælestis: præstante Domino nostro JESU Christo: Qui cum Patre, & Spiritu sancto vivit & regnat in sæcula sæculorum. R. Amen.

M E M B R U M I V.

Tres piæ & utiles morientibus orationes cum tribus Pater & Ave in agone mortis recitandæ.

Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster. Ave Maria.

Oratio.

Domine JESU Christe, per tuam sanctissimam agoniam & orationem, quâ orâsti pro nobis in monte Oliveti, quando factus est sudor tuus sicut guttæ sanguinis decurrentis in terram; obsecro te, ut multitudinem sudoris tui sanguinei, quem præ timoris angustia copiosissimè pro nobis effudisti, offerre & ostendere digneris DEO Patri omnipotenti contra multitudinem omnium peccatorum hujus famuli tui N. & libera eum in hac hora mortis suæ ab omnibus pœnis & angustiis, quas pro peccatis suis se timet meruisse. Qui cum Patre & Spiritu sancto vivit & regnas DEUS in sæcula sæculorum. R. Amen.

Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster. Ave Maria.

Oratio.

Oratio.

Domine JESU Christe, qui pro nobis mori dignatus es in cruce, obsecro te, ut omnes amaritudines passionum & pœnarum tuarum, quas pro nobis miseris peccatoribus sustinuisti in cruce, maximè in illa hora, quando sanctissima anima tua egressa est de sanctissimo corpore tuo, offerre & ostendere digneris DEO Patri omnipotenti pro anima hujus famuli tui *N.* & libera eum in hac hora mortis ab omnibus pœnis & passionibus, quas pro peccatis suis se timet meruisse. Qui cum Patre & Spiritu sancto vivis & regnas DEVS in sæcula sæculorum. *℞.*
Amen.

Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison.
Pater noster. Ave Maria.

Oratio.

Domine JESU Christe, qui per os Prophetæ dixisti: In charitate perpetua dilexi te, ideo atraxi te miserans: obsecro te, ut eandem charitatem tuam, quæ te de cælis in terram ad tolerandas omnium passionum tuarum amaritudines attraxit, offerre & ostendere digneris DEO Patri omnipotenti pro anima hujus famuli tui *N.* & libera eum ab omnibus passionibus & pœnis, quas pro peccatis suis timet se meruisse. Et salva animam ejus in hac hora exitus sui. Aperi ei januam vitæ, & fac eum gaudere cum Sanctis tuis in gloria æterna. Et tu pijsime Domine JESU Christe, qui redemisti nos pretiosissimo Sanguine tuo, miserere animæ hujus famuli tui, & eam introducere digneris ad semper virentia & amœna loca Paradisi, ut vivat tibi amore indivisibili, qui à te, & ab Electis tuis nunquam separari potest.

potest. Qui cum Patre & Spiritu sancto vivis & regnas DEUS in saecula saeculorum. R. Amen.

M E M B R U M V.

Protestationes S. Caroli Borromæi utilissimè Infirmis prælegendæ

PROTESTATIO I.

IN nomine Sanctissimæ Trinitatis, Patris, Filij, & Spiritûs Sancti, ego, infelix & miser peccator, N. protestor in præsentia tuâ, ô Angele DEI, assignate mihi à Divinâ Majestate pro ductore, cum primum natus sum, velle & desiderare me mori in eâ solâ, verâ & Catholicâ fide, quam Sancta Romana, & Apostolica tenet, & profitetur Ecclesia, & in qua omnes sancti, quotquot fuerunt unquam uspiam, mortui sunt: nec desidero diutius vivere, quàm placeat Deo meo, cui omnem meam voluntatem integrè & ex toto subjicio.

PROTESTATIO II.

Protestor etiam, ô Angele DEI, desiderare & velle me sub tuâ sanctâ custodiâ ac protectione, discedere ex hâc vitâ, cum spe Divinæ misericordiæ sine ullâ titubatione in fide, non obstante quacunque multitudine, & gravitate peccatorum meorum: certò sciens, ac firmissimè credens, etiam unam solam guttam pretiosissimi Sanguinis Domini nostri JESU Christi sufficientem futuram fuisse, non solum ut me salvaret, sed universum etiam genus humanum, quin & mille mundos, si ita placitum fuisset Divinæ suæ Majestati.

PROTESTATIO III.

Similiter protestor, ô Angele Sancte, petere me ex Sincero corde, participem fieri misericordiæ Redemptio-

demptoris, & Domini mei JESU, remissionemque omnium peccatorum meorum consequi, sciens, quod ipse eam nulli peccatori quantumvis gravi, & abominabili, neget, ritè contrito & confesso, idque per & propter merita amarissimæ suæ passionis, & mortis, & virtutem pretiosissimi sanguinis sui pro me indignissimo in ligno crucis copiosè effusi; per merita demum sanctissimæ matris suæ, Virginisque **MARIAE**, & omnium Sanctorum & Angelorum.

PROTESTATIO IV.

Iterum protestor, Sanctissime mi Custos supplicare me divinæ pietati, ut dignetur me recipere in numerum eorum, quos ab æterno prædestinavit in suam gloriam; etiamsi oporteret me pati ob peccata mea in purgatorio ad novissimum usque judicij diem, dummodo tandem per ipsius infinitam misericordiam, consequar vitam æternam.

PROTESTATIO V.

Sanctissime & vigilantissime custos, protestor deum, constituere me te procuratorem testamenti, & ultimæ voluntatis animæ meæ, ad impetrandum mihi à Domino meo JESU tres gratias. Prima est, ut mihi donet unum solum lachrymosum suspirium ex infinitis illis, quæ habuit ipse, dum per tres horas vivus fuit in cruce, quorum efficaciam & virtutem mirigentur lacrymabiles illi singultus, cordisque pressuræ, & angustia, quibus in horâ mortis affligar. Et ut gloriosissima mater **DEI MARIA** dignetur me vel unico etiam aspectu ex ijs, quos ipsa sub cruce stans habuit, defigendo in unicum filium suum virginæ oculos; suscipiendo me in eorum numerum, qui ejus precibus, & meritis in die judicij obtinebunt

bunt

bunt salutem, & vitam sempiternam. Altera gratia est, ut tu, fidissime custos meus, in illâ potissimum horâ mihi succurras, quando anima mea separabitur à corpore meo, ut inveniam benignum iudicem, merito flagrantissimæ illius charitatis, quâ paternum ipsius pectus in cruce fuit inflammatum pro salute peccatorum. Ultima demum gratia est, ut tu idem piissime custos meus, animam meam tibi habeas commendatam, eamque de ergastulo corporis egressam, dextræ tuæ potentiâ redemptori meo offeras, ut eum unâ tecum, & sanctis omnibus in Cœli gaudiis videam, perfectè amem, eoque æternaliter fruam, cui sit laus, honor, & gloria in omnem æternitatem, Amen.

M E M B R U M VI.

Orationes pro moribundo dicendæ.

AD SS. TRINITATEM.

TE summa DEUS Trinitas, omnipotens æternæ DEUS, qui es semper, & per omnia Deus benedictus in sæcula, quem omnis spiritus laudat, suppliciter deprecamur, ut per meritum illius ineffabilis & excellentissimæ Charitatis, quâ dilectissimus Filius tuus Dominus noster JESUS Christus, homo fieri dignatus est: quæ etiam pro salute nostra, vincula, opprobria, convicia, flagella, sputa, alapas, coronam spineam, ac amarissimam mortem amorosè passus est: ac etiam per meritum gloriosissimæ, ac beatissimæ Virginis Mariæ, & omnium Sanctorum, qui tibi ab initio mundi placuerunt: nec non per virtutem clavium spiritualium, quas clementissimè, bone JESU, Ecclesiæ tuæ Ministris tradidisti, ut huic famulo tuo in extremis laboranti, misericorditer in-

ter indulgere digneris omnia peccata tua, quæ ab hora sacri baptismatis, usque ad præsens, quoquomodo, malitiâ, miseriâ, ignorantia, ac fragilitate commisit: & ipsum per sanctas indulgentias, & absolutiones ex thesauris tuæ immensæ Charitatis indultas, restituere digneris in illam puritatem, innocentiam ac spirituales claritatem, quas in Baptismate donare dignatus es. Dignare etiam, suavissime Domine JESU Christe, ab omni aspectu & terrore Dæmonum eum tueri, & propter gloriosi nominis tui honorem, ipsum in conspectu Divinæ Majestatis tuæ gratum reddere, ut, dulcissime Pater ac amabilissime Redemptor bone JESU, & sanctissime Paraclete spiritus, merito omnium Sanctorum tuorum, & præsertim sacratissimæ passionis tuæ clementer suscipias, Te perenni jubilo in cælorum beatissimo regno æternaliter fruaturum. Amen.

AD PASSIONEM CHRISTI.

ψ. Adoramus te Christe, & benedicimus tibi.

✠. Quia per sanctam Crucem tuam redemisti mundum.

DEUS, qui pro redemptione mundi voluisti nasci, circumcidi, à Judæis reprobari, à Juda traditore osculo tradi, vinculis alligari; sicut agnus innocens ad victimam duci, atque conspectibus Annæ, Caiphæ, Pilati, & Herodis indecenter offerri; à falsis testibus accusari, flagellis & opprobrijs vexari, sputis conspuï, spinis coronari, colaphis cædi, arundine percuti, facie velari, & vestibus exui, cruci clavibus affigi, in cruce levari, inter latrones deputari, felle & aceto potari, & lancea vulnerari: Tu Domine per has sanctissimas pœnas tuas, quas ego indignus

gnus

gnus recolo, & per sanctam crucem & mortem tuam libera me (vel, si alius dicit pro eo libera famulum tuum N.) à pœnis inferni, & perducere digneris, quò perduxisti latronem tecum crucifixum. Qui cum Patre & Spiritu sancto vivis & regnas in sæcula sæculorum. Amen.

AD IESUM.

O Bone JESU, ô Pijsime Jesu, plene misericordiã, & pietate: O dulcis JESU, secundum magnam misericordiam tuam miserere huic famulo tuo infirmo: O Clementissime Jesu, te deprecamur per illum sanguinem pretiosum, quem pro peccatoribus effundere voluisti, ut abluas omnes iniquitates ipsius, & respicias in illum humiliter veniam deprecantem, & hoc Sanctum Nomen Jesus invocantem. O nomen Jesu, nomen delectabile, nomen Jesu, nomen confortans! Quid est enim Jesus, nisi Salvator? Ergo Jesu propter Nomen Sanctum tuum, esto ei JESUS, & salva eum: ne permittas eum damnari, quem de nihilo creasti: O dulcis Jesu recognosce, quod tuum est, & absterge, quod alienum est. O Benignissime Jesu, miserere ei, dum tempus est miserendi; & ne damnes eum in tempore judicandi. Non enim mortui laudabunt te, Domine, neque omnes, qui descendunt in infernum. O amantissime Jesu, ô desideratissime Jesu, ô mitissime Jesu, ô Jesu salus in te credentium, ô JESU salus ad te confugientium, ô JESU dulcis remissio peccatorum omnium. O JESU Agnus DEI, ô JESU fili David, ô JESU fili Mariæ Virginis, libera famulum tuum ab omnibus tentationibus, quibus eum angustiatum esse cognoscis, & mittere digneris sanctum Angelum tuum de celis,

lis, qui eum custodiat, foveat, protegat, visitet, & defendat, atque animam ipsius in horâ exitûs sui in Paradisum exultationis deducendum illico suscipiat.

✱. Amen.

ψ. Sit Nomen Domini Benedictum.

✱. Ex hoc, nunc & usque in sæculum.

AD B. VIRGINEM.

I. **V**irgo clementissima DEI genitrix MARIA, ob illius doloris gladium, qui tuam sacratissimam animam pertransivit, quando cernebas filium tuum nudum in cruce pendentem, clavis perforatum, cruore perfusum, plagis ac vulneribus laceratum, adjuva animam servi tui, ut compassionis tuæ gladio, divinique timoris, ac amoris lanceâ transverbere- tur, & sic omnis peccati humor noxius effluat, munda- tóque à vitijis pectore terrena despiciat, & toto af- fectu ad cælestia anhelet.

II. MARIA Virgo Sanctissima ob acerbum il- lum doloris sensum quem experta es, quando JE- SUM Filium tuum præ dolore clamantem, & te Jo- anni commendantem audivisti: Exaudi preces, quas ad aures tuæ pietatis, pro famulo tuo fundimus, ei- que in obitu suo subveni, & ejus spiritum clemen- tissimo Filio tuo commenda: ut maternâ tuâ inter- ventione à terroribus, & tormentis eruatur ad de- sideratam cælestis patriæ regionem te comitante per- veniat.

III. Beata Virgo MARIA, per terrorem, & hor- rorem illum gravissimum, quo maternum pectus tuum contremuit, quando filium tuum dilectissi- mum Dominum Nostrum JESUM Christum ab im- piis captum, ligatum, tractum ad supplicia, & ab

Instruct. III,

Y

omni-

omnibus derelictum inaudisti; adjuva famulum tuum in extremis constitutum, ut de præteritis delictis contritionem veram eliciat, ne fortè in hoc obitu suo adversarij occursum paveat, tremendique Judicis aspectum accusante conscientia contremisat, sed potius ope tuâ desideratam ejus faciem in júbilo videat, & tecum gaudijs æternis perfruatur.

I V. Virgo dulcissima DEI genitrix MARIA, per cruciatu, & angustias tuas, quas sustinuit cor tuum, quando Filius tuus Dominus Noster JESUS Christus clamantibus Judæis: crucifige, crucifige: morti adjudicatus est, & supplicio crucis addictus, subveni huic famulo tuo in extremis laboranti, ne mortis æternæ contra eum sententia proferatur, sed potiùs ad vitam lætus te intercedente transeat sempiternam.

V. Intemerata & in æternum benedicta Virgo MARIA, famulo tuo in hoc extremæ necessitatis articulo subveni, illos tuos misericordes oculos ad illum converte: ostende illi dulcissimam faciem tuam, & in virtute S. crucis inimicos ejus omnes disperde. Libera eum ex omni angustia, ut tecum, & cum beatis spiritibus suis Redemptori suo æternas referat gratiarum actiones. Reminiscere miserationum tuarum, ô Mater misericordiæ, & secundùm multitudinem miserationum tuarum animæ illius optulare.

MARIA Mater gratiæ,

Mater misericordiæ.

Tueum ab hoste protege,

Et hora mortis suscipe. Amen.

AD S. MICHAELEM.

SAncte Michael Archangele, succurre huic animæ
 Sapud altissimum Judicem. O invictissime pugil,
 assiste

assiste huic famulo tuo in extremis laboranti, & eum potenter à dracone infernali defende, & à visione, fraudèque malorum spirituum. Insuper exoramus te, ut in hac extremâ horâ vitæ ipsius, animam ejus benignè suscipias, ac suaviter in sinum tuum recipias, illamque in locum refrigerij, lucis & pacis perducas cum Domino JESU æternalium regnaturam, Amen.

MEMBRUM VII.

Orationes pro felici morte obtinenda.

Ad IESUM in cruce expirantem.

Domine JESU Christe, per dolores ac cruciatus illos tremendos, quos sustinuisti pro me, maxime in illa hora, quâ sacratissima tua anima egressa est de corpore tuo benedicto, miserere peccatricis animæ meæ in egressu ejus.

Horâ mortis meus flatus

Intrret JESU tuum latus.

AD B. VIRGINEM MARIAM

Christo morienti adstantem.

Beatissima Virgo MARIA recordare tristissimæ illius horæ, quâ filio tuo adstitisti in cruce morienti.

Per dolorem hunc tam fortem

Et per nati tui mortem,

Per sacra ejus vulnera

Et sanguinis ejus merita.

2.

In hora mortis ultima

Adsis mihi charissima.

Horâ mortis meus flatus

Intrret JESU tuum latus.

Y 2

64

Ad SS. CHRISTO morienti adstantes.

S. Joannes, S. Joseph ab Arimathia, S. Nicodemus, S. Maria Magdalena, S. Maria Jacobi, S. Salome, S. Veronica, cæterique Sancti & Sanctæ DEI, qui adstitistis Christo in cruce morienti, orate pro me in hora mortis meæ.

Horâ mortis meus flatus
Intret JESU dulce latus.

Nota ad primam oratiunculam.

Fuit olim ex Ordine Cisterciensi devotus Cœnobita, qui morbo lethali oppressus, ubi primum vivis excessit, cœnobij sui superiorem coram conspicuus invisit: ac roganti, quò tenderet, hâc se horâ extinctum recto ad Cælum tramite tendere dixit: percunctanti, quî flammâs purgatorias evadat, respondit, id accidere, quòd crucifixi imaginem, quoties præterijt, elevatâ in Christum patientem mentem modo supra scripto orârit. Nec enim irritas cecidisse preces, vinculis se corporis solutum, pœnâ omnium liberum evolare in Cælum. Ita Cæsar. l. 12. c. 57.

Nota ad secundam.

Incessit aliquando cupido discipulum, quem dilexit, & cui matrem moriturus commendavit Jesus, assumptâ in Cælum virgine superstitem, ejusdem amabilissimo aspectu oculos in terris explendi: nec mora, abreptus in ecstasim, spectavit coram unâ cum Filio Virginem, quæ multis, tam de Filij tolerantis in cruce tormentis, quàm de sua ingenti erga illum commiseratione ubi disseruit, demum Filio supplicata rogavit, ut cæleste quoddam munus impertiretur ijs, qui piè horum dolorum meminissent. Annuit Matris precibus Filius, ac mox quatuor hæc dona spec

na sponndit. Primum, ut quisquis Virginem per ejus dolores precaretur, is ante obitum, verum de peccatis dolorem impetraret. Alterum, hunc eundem certo ipsius, maximè instante morte, præsidio munendum. Tertium, cordi ejus supplicia se sua inscripturnm. Denique se matri jus omne concedere, & facultatem dare pro tali quidlibet obtinendi. Ita Pomerius l. 4. de B. V. M. p. 4. Kalend. Marian. 17. Decemb. P. Casparus Taufsch. de Mat. dolorosa praxi 1. §. 5.

Nota ad tertiam.

SI commemoratio JESU morientis, & sanctissimæ ejus Matris ad crucem adstantis, tam est JESU ac MARIÆ dolorosæ grata, ecquis dubitet, quin Sanctis, qui ad crucem adstiterunt, mirificè quoque accepta futura sit, vicissim suffragijs suis morientibus nobis opem laturis.

Serviet etiam ad hos dolorosæ matris dolores, juxta mentem ejusdem recolendos hymnus, unà cum oratiunculis his appositis.

Hymnus.

STabat mater dolorosa
Juxta cruce[m] lacrymosa,
Dum pende[n]s Filius.
Cujus animam gementem,
Contristantem, & dolentem.
Pertransivit gladius:
O quàm tristis & afflicta,
Fuit illa benedicta
Mater unigeniti!
Quæ mœrebat, & dolebat,
Et tremebat, cùm videbat
Nati pœnas inclyti.

Y 3

Con-

Quis est homo, qui non fleret,
Christi Matrem si videret

In tanto supplicio?

Quis non posset contristari,
Piam matrem contemplari,

Dolentem cum Filio?

Pro peccatis suæ gentis

Vidit JESUM in tormentis,

Et flagellis subditum.

Vidit suum dulcem Natum,

Morientem, desolatum,

Dum emisit spiritum.

Eja mater fons amoris,

Me sentire vim doloris,

Fac, ut tecum lugeam,

Fac, ut ardeat cor meum

In amando Christum DEVM,

Ut sibi complaceam.

Sancta Mater istud agas,

Crucifixi fige plagas,

Cordi meo validè;

Tui nati vulnerati,

Tam dignati pro me pati,

Pœnas mecum divide.

Fac me verè tecum flere,

Crucifixo condolere,

Donec ego vixero;

Juxta crucem tecum stare,

Te libenter sociare,

In planctu desidero.

Virgo virginum præclara,

Mihi jam non sis amara,

Fac me tecum plangere.

Fac, ut portem Christi mortem

Passionis fac consortem,

Et plagas recolare.

Fac me plagis vulnerari,

Cruce hâc inebriari,

Ob amorem Filij;

Inflammatum, & accensum,

Per te Virgo sum defensus

In die Judicij,

Fac me cruce custodiri,

Morte Christi præmuniri,

Confoveri gratiâ.

Quando corpus morietur,

Fac ut animæ donetur

Paradisi gloria. Amen.

ψ. Tuam ipsius animâ doloris gladius pertransivit.

℞. Ut revelentur ex multis cordibus cogitationes.

Oratio.

Interveniat pro nobis, quæsumus, Domine JESU
Christe, nunc & in hora mortis nostræ apud tuam
clementiam B. Virgo MARIA, cujus sacratissimam
animam doloris gladius pertransivit; per te JESU
Christe, Servator mundi, qui cum Patre & Spiritu
sancto vivis, & regnas DEVS in sæcula sæculorum.
Amen.

Alia Oratio.

Domine JESU Christe, qui è cruce depositus in-
ter sanctissima Genitricis tui brachia deponi
voluisti, concede propitius, ut & crucem meam,
quam mihi largiri pro tua bonitate volueris, nun-
quam in vita derelinquam, & in morte ex ea depo-
situs, per clementissimæ Matris tuæ manus, ante te
merear præsentari. Qui vivis & regnas &c.

ALIAE TRES ORATIONES S.

Mechtildi à B. Virgine præscriptæ.

I. **P**ost 1. *Ave Maria.* O Domina mea S. Maria, sicut Deus Pater per Omnipotentiam suam potentissimam effecit, ita mihi, quaeso, ad sis in hora mortis expellendo à me omnem contrariam potestatem.

II. *Post 2. Ave Maria.* O Domina mea S. Maria, sicut Filius Dei tantà te cognitione & claritate dignatus est, ut totum cœlum illumines, ita in hora mortis animam meam cognitione fidei sic illustres, & corrobore, ut nullo errore aut ignorantia pervertatur.

III. *Post 3. Ave Maria.* O Domina mea S. Maria, sicut Spiritus S. suum amorem plenè tibi iufudit, ita tu in morte dulcedinem amoris divini mihi instilla, ex quo omnis amaritudo mihi reddatur suavissima. Amen.

MEMBRUM VIII.

Invocationes sanctorum in hora mortis
recitandæ.

AD B. VIRGINEM ORATIO

S. Augustini.

I.

OMater misericordiæ, & consolatrix eorum, qui ad tuam recurrunt clementiam! Per eandem supplico, ut impetres mihi gratiam, ut, antequam moriar, peccata mea confessione eluam, & dignè particeps fiam corporis & sanguinis dulcissimi Filii tui. O sanctissima virgo, per honorem & dignitatem tuæ maternitatis, & per puritatem tui sacri corporis, excipe hanc animam festinantem egredi ex mundo.

Libera

Libera eam, & defende manu potenti contra omnes accusatores, terrores, & quascunque diabolicas illusiones. Descende ad me, dulcissima Domina, cum cœlesti militia, miserere animæ meæ in ejus transitu, effice, ut tutum, & pervium iter habeam ad Filium tuum. Invoco amorem tuum per illum amorem, quo Sanctissima Trinitas excepit animam tuam purissimam, quando è carne tua virginali separabatur. Suppleat gratiosa tua pietas, quicquid meis deest meritis. Succurre mihi in hac hora ultima, ut non habeam obvium principem tenebrarum, ne me vincant, aut decipiant inimici mei.

*AD SS. ANGELOS ORATIO**Hieremiæ Drexelij.*

II.

OVos omnes purissimi Spiritus, SS. Angeli Dei, respicite in me. Hic ego jaceo gemens, & suspirans, quia manus Domini tetigit me. Mors mihi in oculis est: mortalium jam nemo amplius, vos soli potestis succurrere. Judicij dies jam mihi est indictus. Eheu! comparandum est coram summo Judice, & reddenda ratio de cogitatis, dictis, factisque omnibus. Scitis ô beatissimæ mentes, me vilem terræ vermiculum quotidie honori vestro dicere aliquid, aut facere consuetum esse. Ah! ne me deserite in his summis angustiis meis, in hac ultima necessitate; à qua tota mihi pendet æternitas. Momentum illud jam imminet, in quo salus mea jam omnis, aut perenne stat exitium. Ah! juvate, & ante Regem Regum pro me supplices procumbite, & meum mihi, obsecro, conciliate judicem. Sententiam ego nunc expecto supremam, vos impetrate, ut ea mitis sit, & ad vitam. Mortem, quam ego meritus fuisset æternam,

nam, per vestras preces, meritaque liceat deprecari. Subvenite SS. Angeli Dei, subvenite, succurrite; jam jam aderit Judex Christus JESUS. Miserere, ô JESU! Miserere, per omnes SS. Angelos tuos te rogo, JESU MISERERE.

III.

AD OMNES SANCTOS COELITES

Oratio D. Augustini.

O Pulchra! ô speciosa domus Domini! ego dilexi decorem tuum, ad te suspiro ex hoc meo exilio, ad te anhelat cor meum, dum deficit vita mea. O vos Angeli, & Spiritus cœlestes, qui estis exercitus Dei fortissimus, defendite me in hoc passu contra omnes laqueos Satanæ. Liberate me à periculis hujus maris procellosi, & à Piratis, qui me persequuntur. Vos vestris orationibus deducite hanc conquistam, & confractam cymbam ad portum quietis, ut illic vobiscum conquiescam. O Patriarchæ! SS. ô Prophetæ luce divina illuminati! ô Apostoli, & Imperatores Domini gloriosi! Valentissimi JESU Christi Martyres, sapientissimi Doctores, Humillimi Confessores, purissimæ Virgines, Conjuges, Viduæ, & animæ omnes quæ Deo placuistis, adjuvate me & subvenite, ut salvus perveniam ad portum, ad quem vos pervenistis. Peccavi, & sicut ovis quæ periit, erravi, fateor, neque tamen diffido de bonitate optimi mei Pastoris; ille me recipiet in suos humeros, & ad vos deducet, ut in vestra Societate exultet anima mea gaudio inexplicabili, quo vos jam fruimini.

MEMBRUM IX.

Orationes longiorem affectum certum
continentes.

FIDEI

I.

AFFECTVS FIDEI.

Profiteor coram te summa, & prima veritas Deus, corde & ore, coramque curia cœlesti, totóque orbe, sincerè me credere omnia, quæ dixisti, revelasti, & per Ecclesiam Catholicam credenda proposuisti; idque ex speciali dono gratiæ tuæ; præsertim quæ in Symbolo Apostolico, aliisque continentur, affirmans omnia esse certissima. Et in hac fide protestor me cum divino auxilio tuo, quod imploro, velle vivere, & mori; utinam & pro eâdem sanguinem profundere dignus forem! & si quid forte occurreret contra eam, undecunque (quod, quæso, avertere digneris) id ex nunc pro tunc detestor, & abrenuncio; adauge mihi fidem, fidelissime JESU, ut in eamoriens non peream, sed habeam vitam æternam. *Hujus professionis, & protestationis exemplum supra positum in Gonzale Medeiros, ardentem cereum manu tenente potest legi cap. 6, §. 13. memb. 3.*

II.

SPEI

Ex S. Augustino. Med. c. 39.

Peccavi, ô Juste Judex, mereor mille infernos: non habeo, unde solvam. Mea satisfactio est tuus sanguis, & tua misericordia; quæ absomit, & superat peccata totius mundi. Quamvis peccaverim, & merear desereri, tu tamen non exuisti tuam bonitatem, quâ solitus es salvare peccatores. Non placet tibi, Domine, perditio eorum, qui moriuntur, imò ut mortui viverent, tu mortuus es. Nunc, cum peccatores vivant te moriente, supplico, ut te vivente non moriar ego. Quomodo potero diffidere, ô bone JESU, de tua misericordia, dum recordor, quod cum

Y 6

effera

esse tuus inimicus, pro me mortuus es, & me DEO reconciliasti? Si veniam offerebas, cum eam non quærerem; modò cum eandem peto, quantò libentius impertieris? Tuum dulcissimum nomen, ô JESU, quod Salvatorem significat, fiduciam mihi præbet, salva animam meam, & dic ei, quòd sis ejus Salus. *ex med. cap. 39.*

III.

CHARITATIS.

Ex eodem.

Nunc cognovi te, lux vera, nunc cognovi te in fine vitæ meæ. Sis benedictus, & lauderis semper, ô illuminator animæ meæ in tempore mortis tam opportuno. Serò te amavi, amor æternæ, sed quia serò, seriò nunc te amem, & melius est serò, quàm nunquam. O infelix tempus, in quo te non cognovi! ô misera cæcitas, in qua te non vidi! ô nefanda sorditas, in qua non audivi voces tuas! ô scædum, & infatuatum cor, quod se immiscuit pulchritudini corruptibili tuarum creaturarum, te deserens, qui es pulchritudo æterna!

IV.

DESIDERII VIDENTI DEVM.

Ex S. Gertrude.

O Amor! quando erues animam meam ex hoc carcere? acceleret, ô DEUS meus, dulcedo mea, acceleret gloria tuæ præsentis. Deus meus, misericordia mea, absconde me in tuis manibus, in tuis pedibus, in hoc amantissimo corde. In te defigo mea desideria, mei gemitus ad te sunt, ad te mea suspiria, laudes, & omnis fiducia. Quando tecum ero gloria mea? quando dissolvetur hic laqueus mortis? dilata misericordiam tuam erga hanc magnam peccatricem.

tricem. O amor æterne! quàm dulcis & amabilis est tua Societas? Surge desiderium cordis mei. Ad te sunt oculi mei, ad te aures, nulla mihi alia vox sonet, sonet unica tua bonitas in auribus meis.

V.

Velex cap. 1. soliloq.

Quare faciem tuam avertis gaudium meum per quod gaudeo? Ubi es absconditus pulcher, quem desidero? Vocem tuam audio, & revivisco; sed cur faciem tuam abscondis? fortè dicis, non videbit me homo, & vivet? Eja Domine moriar, ut te videam, videam, ut hîc moriar. Nolo vivere, volo mori, dissolvi cupio, & esse cum Christo, mori desidero, ut videam Christum, vivere renuo, ut vivam cum Christo.

VI.

GRATITVDINIS.

Agnosco Deus meus ex toto corde beneficia, quæ ex manu tua accepi, & me ipsum redono in omnem æternitatem ei, qui amore mei se mihi, imò & suis inimicis tradidit. Redeo, & me tibi restituo, quia tuus sum. Vivo, ut in me vivas, & morior in te, ut te in omnem æternitatem.

VII.

CONTRITIONIS.

Ad SS. Trinitatem.

O Trinitas beatissima! Vehementer pœnitet irrogatæ tibi injuriæ peccatis meis, quæ detestor idcirco. Pater peccavi in cœlum & coram te, jam non sum dignus vocari filius tuus. Pœnitet! ah pœnitet, ô Deus propitius esto mihi peccatori! ô unico Patris æterni Fili JESU, cruciatus & mortem tuam acerbissimam, quorum infelix peccator causam me
fuisse

fuisse heu quàm me pœnitet! pone inter peccata mea, & iusticiam æterni Patris tui, & miserere mei! ô Spiritus Sanctissime, amor & bonitas infinita! à te quòd recesserim conversus ad creaturas cum injuria, & offensa tanti boni, quàm mihi dolet! ne projicias me à facie tua, sed spiritu tuo sancto renova, & confirma me in æternùm, nunquam amplius à te separer, sed ex omni actione, & vita meâ resultet gloria Patri, & Filio, & Spiritui S. sicut erat in principio, & nunc & semper &c.

VIII.

RESIGNATIONIS.

A S. Hieronymo usurpatus.

ADvenit tandem, ô Domine, hora mortis, propter quam in mundum nascimur. Cum hoc onere accepi beneficium vitæ, ut deinde persolverem tributum mortis. Expirâsti, ô mi redemptor, in cruce, cum esses Dominus, ut mori servus non tergiversaretur. Fiat semper voluntas tua: moriatur, moriatur anima mea, attamen morte justorum. Scio, quia Deus & Redemptor meus vivit, & suis temporibus resuscitabit hoc corpus concussum à tam potentibus ventis nausæ, fastidiorum, dolorum, & aliorum rebellium accidentium. Ut inhabitem terras meliores, dimitto mortalem hanc domum, & hanc carnem morti destinatam. Tempus est, ut cantem DEO meo hymnum laudis, quia per ignem & aquam deduxisti me in refrigerium. Usque ad hanc horâ peregrinatus sum, nunc in patriam ingredior; usque modò periculosè navigavi, nunc in portum intro. Deus est, qui me transfert de tenebris in lucem; de periculis ad securitatem; ex paupertate ad divitias; ex pugna ad victo-

victoriã; ex molesto ergastulo hujus corporis ad Patriam, à dolore ad quiete & tranquillitatem cœlestis curiã. Vita mea sensim deficit, ô Deus, in cujus potestate sunt omnia horarũ momenta. Fateor, melius est mihi tractare cum morte, quàm cum vita tam dolosa, periculosa, proditrice. O bona mors! dulcis facta per mortem Domini mei JESU Christi. Non jam mors dicenda es, siquidem das æternam vitam, & aufer à me febres, & dolores; & fugas à corpore famem & sitim. Veni, ô mors! Soror mea, sponsa mea, amica mea, & monstra mihi JESUM amorem cordis mei, ostende mihi, ubi pascat greges suos hic divinus Pastor; ubi sit merities gloriosæ pulchritudinis optimi JESU. Surge, anima mea, curre in odorem unguentorum ejus preciosorum, intra in secretum deliciarum ejus. Jam pertransierunt dies juventutis meæ, & anni informes senectutis transierunt velut umbra, & me solum reliquerunt, Ad te converto me, redemptor meus, convertere & tu ad me, ô spes mea unica! Respice, salva, & libera me, & hanc animam erue à carcere corporis istius.

Dies mei sicut fumus evanuerunt, & caro mea sicut flos fœni exsiccata est. Jam certè Deus meus adventit tempus, in quo recorderis, & miseraris mei. Aufer à me lugubrem amictum istius corporis, & indue me gloriosa veste immortalitatis. Anima mea in Dei præsentia tota colliquescit, quia fruitur sponso toties, & tam diu quæsito. Surge cœlestis Pater, excipe famentem & prodigum filium. Redit totus defædatus & macer ex longinqua regione, ubi pavit immunda animalia.

HVMIL-

HUMILIATIONIS.

A S. Maria Nepte S. Abraami usurpatus.

Heu me miserabilem! heu me, quia profanavi templum Dei! Eheu! deturpavi ejus imaginem, & rupi fœdus in baptismo initum, & vota millies in vita facta! Miseram me! quæ propter vilissimam voluptatulam averti oculos à Deo meo, & omnem ejus substantiam vendidi. Heu me! quæ pessumdedi omne id, quod comparaveram per tot Sacramenta, & bona opera! Quibus deinceps oculis cœlum adspiciam, cum isti, quos habeo, toti contaminati sint ex aspectu malitiæ? Quibus labiis, quâ linguâ supplicabo isti purissimæ majestati, cum sint maculata & deturpata tam fœdis culpis? Ad Deum quali cum corde accedam? quomodo loquar? cum legem ejus conculcârim, cum promissa ei facta violârim, cum sim plena maculis in corpore, & in anima! Heu me! quò me vertam? ô si mors antè rapuisset, quàm talem malitiam committerem contra divinam Majestatem! Quis lacrymarum fons poterit eluere tot, & tantas maculas! à quantis bonis excidi! in quanta mala incidi! Convertete me ad te, ô Deus meus! peccavi, peccavi, agnosco in te viscera materna, etiâ erga eos, qui te nõ quærunt. Nullum vulnus tantum est, quod tu curare non possis. Da mihi tempus & locum Pœnitentiæ. Indigna sum tua misericordiâ, attamen eam mihi tuus Sanctissimus Filius promeruit. Consequar per illum, quod ex me non mereor. Parce, amantissime Pater, propter id quod es, elue meas maculas sanguine JESU Christi. Sic, sic non invenietur in me fœditas, quæ tibi displiceat. Hoc doleo, quòd in me inveniatur vestigium rei, quæ tibi displicet.

INDEX